

**DÎVÂN-I
LE'ÂLÎ
(İnceleme-Metin)**

Gülçiçek AKÇAY

2. Baskı

Paradigma Akademi – Şubat 2020

DÎVÂN-I LE'ÂLÎ
Gülçiçek AKÇAY

ISBN:978-605-67316-3-1

Sertifika No: 32427

Matbaa Sertifika No: 21318

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım

Fetvane Sokak No: 29/A

ÇANAKKALE

Tel: 0531 988 97 66

Mizanpaj: Fahri GÖKER

fahrigoker@gmail.com

Dizgi: Gürkan ULU

gurkanulu@gmail.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

dundarduygu@gmail.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsüçi

Güngören / Esenler

İSTANBUL

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Paradigma Akademi bir CNK Kitaplığı kuruluşudur.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Paradigma Akademi – Şubat 2020

**DÎVÂN-I
LE'ÂLÎ
(İnceleme-Metin)**

Gülçiçek AKÇAY

Paradigma Akademi – Şubat 2020

ÖN SÖZ

13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar yaklaşık altı yüzyıl boyunca varlığını sürdüren ve İslamî Türk edebiyatı, eski Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı ya da divan edebiyatı denilen edebi ekolün ne kadar eser yarattığı ve bunların bugün ne kadarını günümüze bıraktığı tam olarak tespit edilebilmiş değildir. Üstelik 3182 şairi olduğu tahmin edilen (İsen 1990: 9) bu ekolü keşfetmede birincil önem taşıyan mevcut divanların sayısı bile hâlâ meçhuldür.

Biz de bu divanlardan birinin sahibi olan Le'âlî mahlaslı şairin divanını kitabımıza konu olarak aldık. Amacımız, Le'âlî'nin 15. yüzyıl Türk edebiyatındaki yerini belirlemek ve divanının metnini ortaya koymaktır.

Yüksek Lisans tezimizden yola çıkarak hazırladığımız bu çalışmaya mevcut tezkirelerde zikredilen Le'âlî mahlaslı şairler hakkında verilen bilgileri incelemekle başladık ve sonuçta Le'âlî mahlaslı iki şairin bulunduğunu belirledik. Elimizdeki baş tarafı eksik tek nüsha divanın Le'âlî mahlaslı şairlerden hangisine ait olduğunu belirlememize tezkireler yardımcı olmadı. Çünkü verilen şiir örneklerinin kafiyeleri “r” den önceki harflere aitti. Elimizdeki nüsha ise “r” kafiyeli gazellerle başlamaktaydı. Pervâne Beg'e ait nazire mecmuasında “Müte'accim Le'âlî” başlığı altında yazılan gazellerin bir kısmının elimizdeki divanda bulunması nedeniyle tezkirelerde *Müte'accim* olarak tanıtılan Le'âlî'yi araştırdık ve şairin Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi bölümünde 3298 numarayla kayıtlı Türkçe divanı üzerinde bir çalışma yaptık. Bu çalışma üç bölümden oluştu:

Birinci bölümde şairin hayatı, eserleri tanıtıldı. Divanının incelenmesi ikinci bölümde ele alındı. Üçüncü bölümde Le'âlî Dîvânı'nın çeviriyazılı metni verildi.

Divanın çeviriyazısında büyük ölçüde metne sadık kalmaya çalıştık. Le'âlî'nin divanı yanı sıra nazire mecmualarında da bulunan şiirlerinde farklı sözcüklere rastladığımızda anlam ve vezin bakımından en uygun bulduğumuz kelimeyi tercih ettik. Eserin tek nüsha olması ve şiirlerin der-kenarda bulunması dolayısıyla okunamayan, okunan ama anlam verilemeyen ya da vezne uymayan kelimelerin yerine, anlam ve vezne uygun olanlarını yazarak metindeki şekli dipnotta gösterdik. Silik olan, okunamayan ve herhangi bir anlam önerilemeyen kelimeler yerine (...) işaretini kullandık.

Eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerine uygun olarak okundu. H.1001/ M.1593'te istinsah edilmiş olan nüshada Eski Anadolu Türkçesi imlasına uymayan yerleri dipnotta vermek yoluna gittik.

244 gazel, 3 murabba 1 muhammes ve Farsça bir müfreden oluşan divandaki şiirleri nüshadaki sırasına göre değil nazım şekillerine göre sınıflandırdık ve divanı gazeller, musammatlar ve müfred olmak üzere üç bölümde ele aldık. Baş kısmı eksik olan ve “r” kafiyeli gazellerle başlayıp “m” kafiyeli gazellerle biten divandaki şiirlerin düzeninde alfabetik sıraya uyulduğu görüldü. Divanda bulunan Farsça bir müfred transkripsiyon alfabesi ile yazıldı ve Türkçe anlamı verildi.

Yapmış olduğumuz bu çalışma ile divan edebiyatı araştırmalarına bir katkıda bulunabilirsek kendimizi mutlu sayacağız. Bu vesileyle Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım bu divandaki metinleri okuyup incelemede benden yardımlarını esirgemeyen sayın hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar'a, kitap olarak basıma hazırlama aşamasında eksik ve kusurlarımı müdekkik bir nazarla tespit edip düzeltmemi sağlayan sayın hocam Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'e içten teşekkürlerimi borç bilirim.

Gülççek AKÇAY

2020/ Edirne

İçindekiler

ÖN SÖZ v

1. BÖLÜM

LE'ÂLÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ 11

1.1. HAYATI 11

1.2. ESERLERİ 13

1.3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ 13

2. BÖLÜM

LE'ÂLÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ 17

2.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ 17

2.1.1. Nazım Şekilleri 17

2.1.2. Vezin, Kafiye, Redif 17

2.1.2.1. Vezin 17

2.1.2.2. Kafiye 19

2.1.2.3. Redif 20

2.2. DİL VE ÜSLUP 21

2.3. MUHTEVA 23

2.3.1. Din 23

2.3.1.1. Allah 23

2.3.1.2. Melekler 24

2.3.1.3. Dinî Kitaplar 24

2.3.1.4. Peygamberler 25

2.3.1.5. Halifeler 27

2.3.1.6. Ashab 27

2.3.1.7. Cennet-Cehennem 27

2.3.1.8. Kutsal Mekânlar 28

2.3.1.9. Kutsal Vakitler	28
2.3.1.10. Küfürle İlgili Kavramlar	29
2.3.2. Şahıslar	30
2.3.2.1. Tarihi ve Efsanevi Şahıslar	30
2.3.2.2. Sanatçılar	31
2.3.2.3. Mesnevi Kahramanları	32
2.3.2.4. Âşık.....	33
2.3.2.5. Sevgili.....	39
2.3.2.6. Rakip.....	48
2.3.2.7. Rind ve Zahid	50
2.3.3. Memleketler.....	51
2.3.4. Sosyal Hayat.....	52
SONUÇ.....	54

3. BÖLÜM

DİVÂN-I LE'ÂLÎ METNİ.....	57
3.1. NÜSHA TAVSİFİ	57
3.2. METİN TESPİTİ VE TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	58
DİVÂN-I LE'ÂLÎ.....	60
A. GAZELLER	60
B. MUSAMMATLAR.....	240
C. MÜFRED	249
KAYNAKÇA.....	251
EKLER.....	254
YER VE ESER ADLARI DİZİNİ.....	287

KISALTMALAR

- BMT : Bursalı Mehmed Tahir
Dg. : Diğer gazel
Ef. : Efendi
ENMN : Edirneli Nazmi Mecma'ün-Nezâ'ir
G. : Gazel
H. : Hicrî
Ktp. : Kütüphanesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
M. : Milâdî
Mur. : Murabba
Muh. : Muhammes
no : Numarası
PB : Pervane Beg
Ünv. : Üniversitesi
Yay. : Yayınları
Yz. : Yazma

1. BÖLÜM

LE'ÂLÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1.1. HAYATI

Tezkirelerde ve bazı kaynaklarda Le'âlî mahlaslı iki farklı şair mevcuttur. Bunlardan biri, Sehî(1325: 73)ve Latîfî tezkireleri (1314: 289)ile Gelibolulu Mustafâ Âlî'nin Künhü'l-Ahbâr adlı eserinin tezkire kısmında (İsen 1994: 42) XV. yüzyılda Fâtih Sultân Mehmed döneminde yaşadığından bahsedilen Tokatlı Le'âlî diğeri ise Kınalı-zâde Tezkiresi (Kutluk 1989: 827) ve Osmanlı Müellifleri'nde (BMT 1972: 384) XVI. yüzyılda yaşadığı söylenen Saruhanlı Le'âlî'dir. Bu tezkirelerde şairin doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi verilmemiştir.

Le'âlî mahlaslı bu iki şairden elimizdeki divanda yer alan şiirlerden bir kısmının Pervâne Beg Mecmuası'nda da bulunduğu görülmektedir. Mecmuada "Le'âlî-i Mûte'accim" başlığı altında (PB 968: 8a) kayıtlı şiirlerden hareketle şairin, Sehî, Latîfî ve Âlî'nin sözünü ettiği Tokatlı Le'âlî olduğunu söylemek mümkündür.

Divanında nereli olduğunu belirtmemektedir. Sadece bazı şiirlerinde Edirne şehrinin adı geçmektedir:

Le'âlî cennet olurdu saña bu Edrine şehri

Ger irsen Muştafâ ile vişâline Ebû Bekrûñ

G.45/6

Ey gönül itme nazar bu şehre sen ikrâh ile

Pür durur her güşesi bunuñ çün ehlu'llâh ile

Şeh duhûl itdi buña hem merdüm-i dil-h'âh ile

Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

Mur.3/I

Bu şiirlerden hareketle şairin en azından bir süre Edirne'de yaşamış olduğunu söylemek mümkündür.

Tezkirelere göre, Acem vilayetlerinde seyahat ettikten sonra Anadolu'ya kalender şeklinde gelen Le'âlî, o devirde Acemlere çok rağbet olduğundan,

kendini onlardan biri olarak tanıtır, Türkçe şiirlerinin yanı sıra Farsça şiirler de söyleyerek epeyce saygı ve değer bulur. Güzel yazı ve şiir ilmiyle de ilgisi bulunan Le'âlî, Sultân Mehmed'in bile özel sohbetlerine nail olur, kendisine İstanbul Yedikule civarındaki Kılıç Baba Tekkesi adıyla meşhur olan kilise verilir (Sehî 1320: 73; Latîfî 1314: 289). Böylece sultanın nimet ve ihsanı ile iltifat ve rağbet bularak zengin olan şairimiz, sonradan sahte Acem olduğu anlaşılınca, bu iltifattan uzaklaştırılır (Köprülü 1981:375).

Gelibolulu Mustafâ Âlî, Kühü'l-Ahbâr adlı eserinin tezkire kısmında şairimizden şöyle söz etmektedir:

“Tokatlı iken vilâyet-i ‘Aceme varup merd-i müte‘accim olduğu hâlde Rûm’a geldi. Hattâ Rûm erenlerine Molla Câmînüñ ve sâ’ir ‘Acem ulularının selâmüñ getürdi. El-haķeş‘âr-ı dürer-bârı muntazam u merġüb ve le‘âlî-i nazm-ı âb-dârı beyne’l- büleġâ maķbül ü maṭlûbdur. Ğuşûsâ çokluk yâd-dâştı var imiş. Rûma geldükde ‘Acem nâmiyla Ebu’l-feth meclisine dâhil olmuşlar. Ya’nî ki o târiġde A‘câm haķķında mebzûl olan lutf u kerem anuñ haķķında daġı mebzûl olmuş. Ammâ soñra müte‘accim idüġi bilinmiş. Meclis-i şehriyârîden tarġ u reddine iķdâm olunmuş. Mezbûr daġı ġasb-ı ġâlini bu vech ile nazma koyup rikâb-ı ġümâyûnlarına şunmuş.” (İsen 1994: 42).

Latîfî, Acem olmadığı anlaşılan Le'âlî'nin, kendisine gösterilen iltifattan uzaklaştırılması üzerine söylediġi birkaç beyitten örnek olarak da şunları göstermiştir:

Olmak istersen itibâre maḡal

Yâ ‘Arabdan yaġûd ‘Acemden gel

Rûmda kellelenmesin mi ‘Acem

Oldı bu ‘izzet ile çün ekrem

‘Acemüñ her biri ki Rûm’a gelür

Yâ vezâret yâ sancak uma gelür (Latîfî 1314: 290)

Tekkesi ve serveti sultan tarafından geri alınarak fakir düşen Le'âlî, kendini İstanbul'da Allah emrine adar. Mezarı Şeyh İlahî Tekkesi'ndedir (Sehî 1320: 73).

1.2. ESERLERİ

Latîfi Tezkiresi'ne göre (1314: 289) şairin Farsça ve Türkçe birer divanı vardır.

Türkçe Divanı: Divan, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi bölümünde 3298 numarayla kayıtlı mecmuanın içindedir. “r” harfiyle kafiyeli gazellerle başlamaktadır. Baş kısmı eksik olan divan, 244 gazel, 3 murabba, 1 muhammes ve 1 Farsça müfreden müteşekkildir.

Farsça Divanı: Latîfi (1314: 290), Le'âlî'nin Farsça divanının da olduğu belirtse de bu eser elimizde bulunmamaktadır.

1.3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Le'âlî, Anadolu'da ve Rumeli'de Türk edebiyatının büyük bir gelişme gösterdiği, divan edebiyatının artık kuruluş dönemini tamamlayıp ve klasik bir edebiyat görünümü kazanmaya başladığı, manzum ve mensur pek çok eserin verildiği, nazire mecmuaları ve tezkirelerde eserlerinden örnekler verilen pek çok sanatçının adının geçtiği (Mengi 2000: 105) 15. yüzyıl şairlerinden biridir. Döneminin Ahmed Paşa, Necâtî, Mesîhî gibi ünlü şairleri yanında tezkirelerde verilen bilgilerin azlığına bakılarak çok da şöhretli bir şair olamadığı anlaşılmaktadır.

İyi derecede Farsça bildiğinden, hat ilmiyle ilgilendiğinden de bahsedilen (Sehî 1320: 73) Le'âlî için Latîfi (1314: 289) “*emîrû'l-keîâm ve şîrîn-beyân*” değerlendirmesini yapar. Gelibolulu Mustafâ Âlî ise Kühü'l-Ahbâr'da onun şiirinin tazeliğinin ve üslubunun inceliğinin belagat sahipleri tarafından beğenildiğini şu sözlerle anlatır: “*Eş'âr-ı dürer-bârı muntazam u mergub ve le'âlî-i nazm-ı âb-dârı beyne'l- büleğâ maqbûl ü maqlûbdur.*” (İsen 1994: 142).

Le'âlî'nin divanında kendi şiiri hakkında görüşlerinin bulunduğu beyitlerin sayısı çok azdır. Bir beytinde kendi nazmındaki bütün beyitleri mücevher, inci dizisinin yerine koyar:

Şî'rinüñ her beyti beñzer çün cevâhir nazmına

Yaraşur dinse Le'âlî nazmuña silk-i le'âl

G.84/7

Sevgilinin vasıflarını anlatmanın, şiirine güzellik kattığını belirtirken aslında gönül ehilleri nezdinde hoşla giden sözler söylediğini de belirtir:

Ehl-i diller dillerinde vird idinse tañ mıdur

Ey Le'âlî yâr vaşfidur çü güftârüm benüm

G.94/5

Yine bir başka beyte göre şairin şiiri, sevgilinin dudakları ve dişlerinin nizama sokulmuş halidir. Böyle inci gibi dizilmiş bir nazmın da mücevher değerinde söz dizen birileri tarafından okunması yakışık alır:

Vaşf-ı la' l ü dişüñe virdi Le'âlî çü nizâm

Yaraşur her kim aña nâzım-ı gevher oқыa

G.176/7

Latîfi Tezkiresi'nde Le'âlî'nin Acem olmadığına öğrenilmesi ve mazhar olduğu iltifattan mahrum edilmesi üzerine söylediği kimi beyitlerden örnekler verilmiştir. Bu beyitlerden birinde Le'âlî, şiirini maden ocağında kıymet verilmeyen cevhere, denizde değeri anlaşılmayan inciye benzetmektedir:

Gevhere kıymet olmaya kânda

Dür bahâsın bula mı ummânda (Latîfi 1314: 290)

Le'âlî'nin şiir üslubunu şekillendiren önemli unsurlardan biri de etkilendiği şairler olmalıdır. Divandaki bir beyitte Türkçe şiir yolunda Şeyhî'nin takipçisi olduğunu söyler.

Olupdur pey-rev-i Şeyhî tarîk-i şi'r-i Türkîde

Ki hergiz luğf ile irmez Le'âlî nazmına lü'lü'

G. 155/8

Le'âlî'nin Şeyhî'den başka şairlerin de gazellerine nazireler yazar. Ahmed Paşa, Ahmed Çelebi (Kemâl Paşa-zâde), Hâşimî-i Acem, Necâtî gibi şairlerin bazı gazellerine Le'âlî'nin yazdığı nazirelerin (Köksal 2001) matlaları şöyledir:

Ahmed Paşa:

Bu gönülüm şehrine düşdi gözümden nâ-gehân âteş

Yaşum saķası irmezse tolar mülk-i cihân âteş (Köksal 2001: 1329)

Le'âlî:

Düşelden sūz-ı mihrūñden dile ey dil-sitān

Ṭolar āhum şerārından ser-ā-ser āsmān āteş

G.26/1

Kemāl Paşa-zāde:

Zāhir oldı gün yüzüñ āyine-i eflākden

Gitdi eşküm şeb-nemi bu dīde-i nemnākden (Köksal 2001: 2065)

Le'âlî:

Tır-i āhumla düşen encüm durur eflākden

Lāleler kim ğarķ-ı hūn olup çıkarlar hākden

G.114/1

Hāşimî-i Acem:

Bezm-i mey eylemişem dün gice sultānlar ile

Nice sultānlar ile bī-ser ü sāmānlar ile (Köksal 2001: 2459)

Le'âlî:

Terk-i 'ār idüp olan bī-ser ü sāmānlar ile

Hem-nişīn olmaĝa 'ār eyleye sultānlar ile

G.209/1

Necâtî Bey:

Bu şafādan ki kadeh aĝzuñ öper döne döne

Nār-ı ğayretde kebāb oldı ciger döne döne (Horata 1998:59)

Le'âlî

Gerçi kim yutdı kadeh hūn-ı ciger döne döne

La'lüñe cān virüben aĝzuñ öper döne döne

G.170/1

16. yüzyıl şairlerinden Zâtî'nin Le'âlî'yi tanıyıp beğendiğini düşündürecek

aşağıdaki beyti gazellerine nazire yazmasından hareketle ifade etmek mümkündür. Beyitlerde söyleyiş ve mana benzerliği dikkat çekici ölçüde belirgindir:

Le'âlî

İderüm bir buseñe biñ cān revān didüm aña
Didi kim ey derdmend evvel senüñ cānuñ mı var

G. 19/ 4

Zâtî

Yoluna cānum revān itsem gerek cānâ didüm
Yüzüme bin hışm ile bakdı didi cānun mı var

16. yüzyıl şairlerinden Muhibbî, Fuzûlî; 17. yüzyıl şairlerinden Nâbî Le'âlî'yi okuyup beğenmişler midir tam olarak bilmemekle beraber örneklediğimiz beyitlerdeki manaların birbirine son derece benzediğini ifade edebiliriz:

Qatl 'ahd eyledüñ ey şāhum velî korqum budur
Öldüre evvel beni qatlümde te'hîrûñ senüñ

G.56/3

Fuzûlî'nin şu beyti de yukarıdaki ile aynı hayal ve mefhumu barındırması açısından dikkate değerdir:

Görüp endîşe-i katlimde ol mâhı budur derdim
Ki ol endîşeden ol meh peşîmân olmasın yâ Rab

(Tarlan 2014: 92)

Şair, bir beytinde Leylâ ve Mecnûn'un aşkının kendi aşkı karşısında eskimiş olduğunu düşünmüş, bu eskimiş aşk hikâyesinin yerine kendisinininkini koymuştur:

Çün oldı kışsa-i Leylî vü Mecnûn güşsa-i köhne
Le'âlî derdmendüñ ben yeñi destānımı buldum

G.106/5

Olup efsanesi köhne-keder Ferhad u Mecnûnun Muhibbî kıssası nev''dür okunsun cümle mahfilha (Ak 1987, 59)

2. BÖLÜM

LE'ÂLÎ DÎVÂNI'NİN İNCELENMESİ

2.1.ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Nazım Şekilleri

Divanda 244 gazel, 3 murabba, 1 muhammes, 1 Farsça müfred olmak üzere toplam 249 şiir bulunmaktadır.

Gazellerin 1'i 4, 99'u 5, 30'u 6, 89'u 7, 14'ü 8, 6'sı 9, 1'i 10 ve 1'i de 15 beyittir. Murabbaların 1'i 5, 1'i 9, 1'i 16, muhammes ise 7 bendden müteşekkildir.

2.1.2. Vezin, Kafiye, Redif

2.1.2.1. Vezin

Le'âlî şiirlerinde 12 farklı vezin kullanmıştır. Bunlar bahirlere göre şu şekilde sıralanabilir:

Bahr-i Hezec

1. mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
39 gazel
2. mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
12 gazel
3. mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün
10 gazel

Bahr-i Recez

4. müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün
3 gazel
5. müfte'îlün mefâ'îlün müfte'îlün mefâ'îlün
1 gazel

Bahr-i Remel

6. fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
112 gazel, 2 murabba, 1 muhammes
7. fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
2 gazel
8. fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
30 gazel, 1 murabba

Bahr-i Muzâri'

9. mef'ülüfâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

23 gazel

10. mef'ülüfâ'ilâtün mef'ülüfâ'ilâtün

2 gazel

Bahr-i Müctes

11. mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

2 gazel

Bahr-i Cedîd

12. fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

5 gazel

Divanda vezin kusuru oldukça fazladır. Elimizdeki divanın tek nüsha olması bu durumun şairin kendisinden çok, divanı istinsah edenin ihmhalinden kaynaklanma ihtimalini akla getirmektedir. Aşağıdaki beyitlerin italikle gösterilmiş mısraları bu kusurlara örnek teşkil eder:

Nîl ırmağı cûş idüben taşmasa Le`âlî

Bir dem gözümüñ olmaya yaşına ber-â-ber

G.9/6

Budur nemedde mu'tekif ü 'uzlet itdügi

Andan şafâyile çıkar ekşer âyine

G.192/8

Hergiz cihânda hüsni ile görmeyicek nazîr

Nice nezâre idersin sen baña seni

G.235/3

Halka-i zülf ile yüzün şanuram

Göricek gird-i mehde hâleleri

G.236/4

Zaman zaman da bazı kelimelerde vezin zorlamasıyla zihaf yapma yoluna gidilmiştir:

Ey dil cihânda şādî viren cāmdı Ceme

Cāmı deminde hālî koyup düşmegil ğama

G.205/1

Yine vezin gereği Türkçe kelimelerde med yapıldığı da zaman zaman görülür:

‘Iyda kırbān it diyü biñ cān virüp kıldum niyāz
Didi tıgum *kan* dökdüğine degmez iñen az
G.24/1

Döne döne kıondı murğ-ı dil çü dilber küyına
Bu ‘acebdür *dirl*er kıonmaz kebüter Ka‘beye
G.196/6

2.1.2.2. Kafiye

Divan şiirinde ahengi sağlayan diğer unsurlar ise, kafiye ve rediftir. Le’âlî’nin şiirlerinin geneline bakıldığında iki ses benzerliğine dayanan tam kafiye ahenk vasıtası olarak kullanıldığı görülmektedir. Gazelerde 158 tam, 77 yarım, 17 zengin, 2 cinaslı; murabbalarda 24 tam, 7 yarım; muhammeste 5 tam, 2 yarım; müfredde ise 1 tam kafiye kullanılmıştır.

Şiirlerinde kafiye önemi verdiği görülen şair, cinaslı kafiye başarılı olduğunu da göstermektedir:

Eger cān almağ için ura yāre
Revān vir ey gönül tek *yāre yāre*

Şanasın āb-ı Hızır ile virür cān
Çü dilber yara ura *yara yara*

G.216/1-2

Divan şiiri geleneğinde dize ortalarında iç kafiyeli olan gazeller de vardır. Böyle gazellere “musammat gazel” denir (Dilçin 1997: 120). Le’âlî’nin divanında G.150, G.151 ve G.153 olmak üzere üç musammat gazel karşımıza çıkar.

Kimi gazelerde kafiye kusurlarından sayılan “itâ-yı celî” görülmektedir. Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin sonuna gelen aynı anlamda ve görevdeki ekler itâ-yı celî sayılır (Dilçin 1997:64): “*geçer, kamer, eger, sezer, eker, irer*” (G. 8); “*peyker, dilber, zer, yakar, dutar*” (G. 27). G. 32, G. 86, G. 139, G. 144, G. 149, G. 170’de de aynı durum söz konusudur.

Bir kelimenin birden fazla beyite kafiye olması Le’âlî’nin gazellerinde oldukça sık rastladığımız bir durumdur:

1 Zülf-i şeb-reng[i] ne yüzden rüy-ı dilber yaşdanur
Bu ne Hindîdür ki gülşende gül-i *ter* yaşdanur

3 Fursat el virüp şuna kim düst destin yaşdana
Hür ile cennetde şan gül-deste-i *ter* yaşdanur

G.6

1 Fikr-i zülfüñle nazır her kim iderse tenüme
O da bir tār şanur za 'f ile *pīrāhenüme*

4 Cismüme gelse revān olubanı tīri anuñ
Ten revān ola hele cān vire *pīrāhenüme*

G.169

G. 8, G. 9, G. 13, G. 15, G. 16, G. 18, G. 19, G. 23, G. 24, G. 30, G. 31, G. 35, G. 36, G. 39, G. 40, G. 41, G. 42, G. 43, G. 45, G. 47, G. 49, G. 53, G. 58, G. 62, G. 63, G. 67, G. 70, G. 75, G. 76, G. 81, G. 82, G. 86, G. 87, G. 90, G. 91, G. 101, G. 108, G. 109, G. 110, G. 111, G. 112, G. 119, G. 110, G. 111, G. 112, G. 113, G. 119, G. 121, G. 125, G. 128, G. 129, G. 131, G. 132, G. 137, G. 139, G. 140, G. 142, G. 145, G. 155, G. 158, G. 160, G. 163, G. 164, G. 168, G. 170, G. 174, G. 175, G. 176, G. 184, G. 187, G. 198, G. 201, G. 203, G. 206, G. 210, G. 217, G. 220, G. 221, G. 226, G. 233, G. 235, G. 236, G. 237, G. 241 ve Mur. 3'de de aynı durum söz konusudur.

2.1.2.3. Redif

Şair, kafiye kadar redifi de çokça kullanmıştır. Divanda gazellerin 189'u, redifli, 55'i redifsizdir. Murabbalarda 8, muhammeste ise 1 tane redif kullanılmıştır.

Kelime halinde, ek halinde ve her ikisinin de bulunduğu şiirlerdeki redifleri şöyle tasnif edebiliriz:

Kelime halindeki redifler;

Gazellerde 82, murabbalarda 14, muhammeste 5, tanedir.

Ek halindeki redifler;

Gazellerde 58, murabbalarda 7, muhammeste 2 tanedir.

Hem kelime hem de ek halindeki redifin kullanıldığı şiirler;

Gazellerde 49, murabbalarda 1 tanedir.

Bazı şiiirlerde kafiyeden sonra birden fazla kelimenin redif olarak kullanıldığı da görülür:

Ger gele ben kılına ol şeh-i hūbān *bu gice*
Oluram bende iken hem-dem-i sulṭān *bu gice*
G.181/1

Raḳībe luṭf ile baḳduñ *seni Allāha şaldum ben*
Beni kül kılmağa yaḳduñ *seni Allāha şaldum ben*
G.150/1

Divanda redifleri tekrarlı olan bir tek şiiir vardır. O da, şairin Necâtî'ye yazdığı “döne döne” redifli gazelidir:

Gerçi kim yutdı ḳadeḥ hūn-ı ciger *döne döne*
La'lüñe cān virüben aḳzuñ öper *döne döne*
G.170/1

Şair, Türkçe kelime ve eklerle redifler yapmaya özen göstermiştir. Bu durum, dönemin şairlerinin Türkçe şiiir yazma konusunda gösterdikleri hassasiyete Le'âlî'nin de sahip olduğunu gösterir. Türkçe kelimelerin redif olarak kullanılması Le'âlî'nin şiiirlerini ağır ve anlaşılmaz olmaktan uzaklaştırmış, canlılık ve akıcılık kazandırmıştır. Redif olarak kullanılan Türkçe soylu kelime ve eklerden bazıları şöyledir: “*olur, var imiş, eyler, yasdanur, güler, olmazuz, yenemez, güneş, bas, yok, seniün, öliceḳ, eyledün, olsan, kıl, –dur benüm, –dan ayrıldum, ağlarum, –ı buldum, isteyen, yakın, neden, ay u gün, göresin, üstine, döne döne, okıya, gice, gele, üzre, koynına, –ler içinde, var ise, olmasun kimse, ola, ol yüri, eḳler beni, idelüm*” vb.

2.2.DİL VE ÜSLUP

Le'âlî'nin şiiirlerinde kullandığı dil oldukça sadedir. Hatta bu sadelik konuşma diliyle aynı sayılacak seviyededir. Kimi şairlerde görülen üçlü-dörtlü zincirleme Arapça, Farsça terkiplere Le'âlî'de pek rastlanmaz. Bu sadelik halkın kullandığı deyimlerin kullanılmasıyla daha belirgin hale gelmiştir. Divanda şiiirlerine canlılık kazandıran deyimlerden tespit edebildiklerimiz şunlardır: “*ad çıkar-, amān vir-, and iç-, aradan çık-, ayaḳtı topraḳı ḳakıtı, baḳrını del-, baḳrı yan-, bahtı açıl-, baş çek-, baş eḳ-, baş-i nidir-, baş koş-, baş/ser ko-, baş üzre ko-, başa çık-, başdan ayaḳa düş-, başına gün doğ-, başını alıp git-, belâ çek-, cān*

bul-, (bir şey)den kesil, bûs al-, bûse vir-, câna düş-, cân/dil al- cân at-, cân bul-, cân çık-, câna kast it-, cândan usan-, cânı ağzına gel-, cânı çık-, cân kulağını tut-, cân teslim it-, cân/dil vir, cihanı dut-, dağ ur-, dil bağla-, dile ateş düş-, dile düş-, dinden çık-, elden çık-, elden ko-, el çek-, ele al-, ele getir-, el sun-, el tola-, el ur- fitne düşür-, fitne düz-, fitne kopar-, fitne sal-, gam yi-, garib düş-, gönül al-, gönül gözü, gönül yık-, gözden çıkar-, gözden sakın-, göz dik-, göz göz açıl-, gözü gezden at-, gûşına ir-, hâk ol-, hevâya düş-, hevâya git-, hoş gör-, îmâna gel-, iş gör- kadem bas-, kana gir-, kan dök-, kan iç-, karar bul-, karşı dur-, kemâle ir-, kıyamet kop-, nazar kıl-, oda yan-, pîrehen/yaka çâk it-, safâ vir-, selâma gel-, serden geç-, sevdaya düş-, sırrına ir-, sîne çâk it-, sîneye çek-, söze gel-, sûret vir-, tenden çık-, üstüne düş-, vird idin-, vücuda gel-, yâda gel-, yil götür-, yirden yire geç-, yüreği yüz pâre ol-, yüz bul-, yüz çevir-, yüz döndür-, yüz suyu, yüz sür-, yüz vir-, yüzünü kara kıl-, zahm ur-”

Klasik şiirimize Farsçadan geçmiş olan ve “u, ü veya vü” olarak okunmak suretiyle *atf terkibi (terkîb-i atfî)* dediğimiz kelime gruplarını oluşturan *atf vavları (vâv-ı âtife)* genellikle aynı cinsten Arapça ya da Farsça kelimeleri birbirine atfeden bağlaçlar olarak kullanılmışlardır. Bu çeşit terkiplerde Türkçe unsurların kullanılması çok sık rastlanan bir durum olmamakla beraber Le’âlî Dîvânı’nda Türkçe -ya da atif vavından önce Türkçe ek almış- kelime, cümle ya da cümleciklerin birbirine atfedildiği Farsça yapıli atf terkiplerini de kullanma temayülü bir üslup hususiyeti olarak kendini göstermektedir.

Bu tür terkiplere şunları örnek verebiliriz:

İçinde Türkçe -ya da atif vavından önce Türkçe ek almış- kelime bulunanlar:

Çün libâs-ı al giymiş içine vü taşına G. 215/5b

Rüstem ola mı *ceng ü şavaşına* ber-â-ber G. 9/3b

Mihr ü mâh oldu yüzün *alnuñ ü ruhsâruñ* ile G. 166/1a

Vaşf-ı la’l ü dişüñe virdi Le’âlî çü nizâm G. 176/7a

Ĥaberdâr olmamışdur hiç *cihânuñ yoğ u varından* G. 126/3b

Sâz u söz olsa bile ‘işret dağı yegrek durur G. 219/7a

Türkçe yapılı cümlelerden oluşanlar:

N'eylerüm cān u cihānı vü cihānuñ cāhını G. 23/2a

Şol kadar cān muntazır oldu vü tīrin dil yidi G. 52/7a

Dilā tutup bu cihānı vü şehir-yār olsañ G. 66/1a

Zülfüñüñ zencīrini gördi vü gönlin bağladı G. 79/4a

Cānuma irdi vü geçdi eyledi kār ağlarum G. 100/5b

Farsçada *yâ-yı vahdet* diye adlandırılan ve isimlerin sonuna gelen “î” eki Osmanlı Türkçesinde yaygın olarak kullanılmamıştır. Le’âlî Dîvânı’nda ise aşağıda örneklerini göreceğimiz bu kullanım, istisna denilemeyecek ölçüdedir:

Dilberî ki ol sebeble ‘âşıka hem-râz olur G. 13/1a

Nāzenīnî kim vefādan evvel anda nāz olur G. 15/4b

Küştigīrî kim aña bir bend ile bulur vişāl G. 77/4b

Demî ki mest-i ‘ışk olup gide ma’şūkına ‘âşık G. 126/4a

Murğî ki uçarken dege anı ola büryān G. 134/4b

2.3.MUHTEVA

2.3.1. Din

2.3.1.1. Allah

Le’âlî Dîvânı’nda din, tasavvuf ya da Allah ile ilgili müstakil bir manzumeye rastlanmaz. Divanda “Hudâ” kelimesi 9, “Hakk” 6, “Bârî” ise 1 kere kullanılmıştır. Genellikle, ulaşılmaz sevgiliyi hem böyle güzel hem de vefasız yaratan olması sebebiyle anılan Tanrı’ya, “Yâ Rab” nidalarıyla da sık sık sevgiliden dert yanılır:

Şāh itdüğünde şehir-i cemāle şehā seni

Çılmış güzide cümle güzelden Hudā seni

G.233/1

Bu vech ile ki kıldı güzel Hakk şehā seni

Yâ Rab ne yüzden itmiş ola bî-vefā seni

G.234/1

Nice ol nā-Müselmāna kişi mü' min disün yā Rab
Ki zülfüñ ipin uzatmış dolaşır her Müselmāna
G.173/4

2.3.1.2. Melekler

Melekler divanda sadece teşbih unsuru olarak ele alınırlar. Yalnızca bir kere “Kerrûbiyân” melekleri kendi adlarıyla geçerler. Kerrûbiyân Allah’a en yakın meleklerdir. Yeryüzündekiler bayramın gelişini gökyüzündeki ayın hilal şeklini gözleyerek beklerlerken, gökyüzünde Kerrûbiyân aynı amaçla sevgilinin hilal kaşını gözler:

Gerçi gökde yeñi ay gözler kamu ehl-i zemîn
‘Tyd çün gözler felekde kaşuñı kerrûbiyân
G.124/6

Şair, gökyüzünden yağın yağmurun sebeğini hüsn-i ta’lil yoluyla meleklerin sevgiliye olan kıskançlıklarından dolayı ter dökmeleri olarak göstermiştir:

Çü bāl ü hüsn ile olaldan sen perî-peyker
Felekden reşk ile dökdi melekler yir yüzine ter
G.12/1

2.3.1.3. Dinî Kitaplar

Divanda dinî kitaplardan sadece bir kere Kur’ân’ın adı geçer. Ancak “mushaf” kelimesi bir teşbih unsuru olarak sevgilinin yüzü ve güzelliğini tarifte sıkça kullanılır:

Cemālün muşhafı içre çü harf-i dâldür zülfüñ
Esîrün olmağa diller delîl ü dâldür zülfüñ
G.59/1

Divanda sadece bir kere Kevser suresinin adı geçmektedir. Onun dışında herhangi bir ayet iktibas olunmamıştır:

Ẓımn-ı haţtuñda zamîr-i dehenün zâhir ider
Her ki tefsîr ile sûre-i Kevşer oқыya
G.176/2

2.3.1.4. Peygamberler

Peygamberlerin bazılarının adları divanda yer almaktadır.

Kendine has mucizeleri ve ihtişamı sebebiyle Hz. Süleymân'ın da adı divanda çokça zikredilir. Süleymân peygamber, üzerinde mührü olan yüzüğü ile bulutlara, rüzgâra, kuşlara ins ü cine hükmedebilen bir hükümdardır. Şair sevgiliye kavuşma halinde, Süleymân'ın tahtını rüzgârların götürmesi gibi gönlünün de havaya karışıp ferahlayacağını vurgular:

Dil hevâdâr oluban ger ire vaşluña şehâ
Tahtını yil götüre bil ki Süleymânlar ile

G.209/2

Bazı beyitlerde Süleymân ve Süleymân'la ilgili kavramlar kullanılarak sevgilinin gücü ve büyüleyici güzelliği anlatılmaya çalışılmıştır:

Esirge kişver-i hüsni lebûñ mühriyle hıfz eyle
Süleymânsın musahhârdur cihân teşhîr-i hâtemden

G.121/3

Hz. Yakûb peygamberin adı, âşîğın durumunu anlatmak için kullanılan benzetmeliklerden biri olmuştur. Hz. Yakûb'un, oğlu Yûsuf peygamberi yıllarca özlemle beklediği gibi âşîğın gönlü de sevgiliyi beklemektedir:

Görmege müştâkdur dil yüzüñi Ya'kûbveş
Bulalı Yûsuf gibi cümle güzelden imtiyâz

G.24/6

Divanda adı en çok geçen peygamberlerden biri de Hz. Yûsuf'tur. Şair sevgiliden “*Yûsuf, Yûsuf-cemal, Mısr-ı hüsni*” gibi ad ve benzetmeleriyle bahseder. Yûsuf peygamberin bu kadar çok anılışının sebebi onun dillere destan güzelliğidir. O, güzelliğin sembolüdür. Sevgili de Yûsuf gibi, bütün güzellerin kendisine hakkını teslim ettikleri bir güzeldir:

Güzeller ol şeh-i hüsne selâma gelse tañ mıdur
Ki Yûsuf gibi hüsni içre mişâli yok müsellemdür

G.18/2

Mısr-ı hüsni içinde ey Yûsuf-cemâl olduñ'azîz
Hüblar cümle sipâh u sen emîr ü mîrsin

G.141/3

Sevgili güzellikte Yûsuf'a öyle benzemektedir ki, ölümden sonra bir başka bedende tekrar diriliş, yani “tenasüh” batıl bir inanç olmasa, Yûsuf, Kenan şehrine geri döndü, denirdi:

Tenāsüh bâtıl olmasa saña derdüm şehā Yûsuf
Ki şeh-r-i hûsne şāh olup yine ‘avd itdi Ken’āna

G.172/2

Hız. İsâ, nefesi ile hastaları iyileştirip ölüleri diriltmesi, tecerrüd ile göğeyi yükselmesi, güneş göğü olan dördüncü felek (çerh-i çârüm)te kalması gibi hususları dolayısıyla sevgili ve özellikle dudak için benzetmelik olur:

Gāh la‘l-i āteşin izhār ider geh naqd-i zer
Gösterür her dem dem-i ‘İsā gibi i‘cāz gül

G.73/3

[Çün]lebüh āb-ı hayāta cān virür ey ‘İsā-dem
Hızrveş zinde kalur ölmez anı hergiz emen

G.116/3

Hız. Hızır, âb-ı hayât (âb-ı Hızır, âb-ı hayvân) münasebetiyle ele alınmış, sevgili ve dudağı için benzetilen olmuştur. Sevgilinin dudağı, âb-ı hayâtın Hızır’a ölümsüzlük verdiği gibi âşığa da can vermektedir:

Zulmet-i zülfünde āb-ı Hızır-ı la‘lüh bulmağa
Şem‘-i mihrüne delil itmiş dilin yaqar güneş

G.27/4

Sevgilinin ağzı can bahşetme bakımından âb-ı hayâtın da üstün tutulmuştur:

Leblerüh nüşına ey cān ben nice teşbīh idem
Bir qurı sözdür görünmez āb-ı hayvān u zülāl

G.84/6

Bir beyitte de sevgilinin âşığa gösterdiği lütuf, âb-ı hayāta benzetilir:

Çün zülāl-i luftuñ ile sīr olupdur teşne-dil
Āb-ı Hızır-ı vaşluña irmişdi cān buldı beden

G.127/7

2.3.1.5. Halifeler

Divanda İslâm'ın dört halifesinden sadece Alî'nin ismi geçmektedir. Âşık rakibini kâfir olarak nitelendirir ve Alî ile sadık kölesi Kanber'in kâfirleri öldürdüğü gibi rakibi öldürmek için sevgiliden yardım ister:

Gel kim rakîbi öldürelüm ey 'Alî-şîfat
Hayder çü kâfir öldürdi Kanber ile

G.197/7

2.3.1.6. Ashab

Sahabeden sadece Bilâl-i Habeşî'nin ismi zikredilir. Kâbe'de ilk ezan okuyan Müslüman olması ve sevgilinin yüzünün Kâbe'ye benzemesi sebebiyle anılmıştır:

Muşhaf-ı haddiyile hâl ü hatı Ka'bede şan
Süre-i Nûr okur gördi Bilâl-i Habeşî

G.222/4

2.3.1.7. Cennet-Cehennem

Din ile ilgili diğer mefhumlar da aşkı, âşığı, sevgiliyi konu alan beyitlerde sık sık karşımıza çıkmaktadır. Cennet, *cinân*, *firdevs-i a'lâ*, *huld-ı berîn*, *bihîşt*, *uçmak* adlarıyla birçok beyitte yer alan bir kavramdır. Cennet, ahirette mü'minlerin sonsuza kadar yaşayacakları özlenen yer olarak zikredildiği gibi sevgiliyle mahalli ile ilgili çeşitli terkip ve teşbihlerde de kullanılmıştır. Sevgiliye kavuşan âşık cennetle vuslat bulmuş gibidir:

Vişâl-i yâr ola gülşen cinânı n'eyleyelüm
Bihîşt olursa güzelsüz cihânı n'eyleyelüm

G.97/1

Cennet, gerçek anlamından ziyade, sevgilinin bulunduğu yer veya onun güzelliği için bir teşbih mahiyetinde de kullanılır. Hurilerle dolu bir cennet bile sevgilinin bulunduğu yere tercih sebebi değildir:

Gülistân-ı cinândan çün yüzüñdür bir maḥal ey cān
Meger fāvūs-ı cennetdür kim anda ḥâldür zülfüñ

G.59/6

Cehennem günü âşığın, sevgiliyi görmediği gündür:

Ey Le'âlî 'ıyd olıcaḡ yâr yüzün görmese
'Âşıka olur cehennem 'ıyd ile dār-ı cinān

G.145/7

2.3.1.8. Kutsal Mekânlar

Kâbe, Müslümanların kıblegâhıdır. Sevgilinin bulunduğu yer de âşıklar için bir Kâbe'dir. Aynı zamanda sevgilinin güzel yüzü âşığın Kâbe'sidir. Le'âlî Kâbe'yi bu anlayışa uygun olarak kullanır:

Gösterüp cānā Le'ālīye cemālūñ Ka'besin
'İyd-ı kurbān olup aña 'ıyda kurbān eyledüñ

G.65/8

Sevgilinin bulunduğu ortam âşıklar için kutsal bir dergâh gibidir. O dergâhın eşiği bile âşık için kıbledir. Mekke'deki Kâbe'yi tavaf etmesine gerek yoktur:

Dergehüñden gel beni şalma tāvāf-ı Ka'beye
İşigüñdür Ka'be ey kıblem bañā her bābdan

G.113/4

Bir diğer dinî mefhum mihrâb, kaş ile birlikte kullanılır. Divan edebiyatındaki eğilime uygun olarak Le'âlî de kaşî âşıklar için bir mihrâb sayar. Mihrâb çoğu zaman kaş yerine istiareli olarak ya da kaşla beraber verilmiştir. Hilal, sevgilinin kaşına özendiği için değil, onun üstünlüğü karşısında başını indirdiği için eğilmiş görünür:

Māh-ı nev ham olduğu ebrūña öykünmek degül
Kaşlaruñ mihrābına baş indürür ya'nī hilāl

G.84/3

Sevgilinin kaşının olduğu yerde mihraba gerek yoktur. Namaz kılmak veya ibadet etmek için kaşları mihrab, gözleri imam, yüzü de Kâbe kabul etmek yeterlidir. Böylece sevgilinin kudsiyeti te'yid edilmiş olur:

Gel namāz-ı 'ıyd için göster yüzüñ 'âşıklara
Çün kaşuñ mihrāb olupdur merdüm-i çeşmüñ imām

G.89/3

2.3.1.9. Kutsal Vakitler

Kur'ân-ı Kerîm'in inmeye başladığı gece olarak bilinen Kadir Gecesi şaire göre sevgilinin âşığa konuk olduğu gecedir:

Şeb-i kadre irişür hāşıl ola cümle murād
Ger ola ol şeh-i hūbān bize mihmān bu gice

G.181/3

Âşığın gönlü kurban bayramında sevgiliye kurban edilmek için sinede saklanır:

‘İyd-ı kırbân oldı kırbân ol dilâ cānāna sen
Seni sīnemde anuñ çün şaqlarum cān ile ben

G.144/1

2.3.1.10. Kūfürle İlgili Kavramlar

Kūfür ve *kāfirī* çağrıştıracak her söz siyah renk, örtme, gizleme manalarıyla birlikte sevgilinin saçı, hattı, kendisi ve rakibi anlatmada kullanılmıştır. Bu mefhumlar din ve iman ile tezat halinde görülmektedir:

Nice baş koşdı gör zūlfi uyup ol nā-Müselmāna
Ser-ā-ser ğarq-ı küfr olmuş baş egmez ehl-i imāna

G.172/1

Yār işiginde raķibi ben nice öldürmeyem
Görmüşdür bir Müselmān gire kāfir Ka‘beye

G.196/7

Büt, genellikle *Çin* ile birlikte sevgiliye benzetmelik olmaktadır:

Ol büt-i Çinüñ irürse ser-i zūlfine elüm
Gelür ol dem elüme deste-i tül-i emelüm

G.108/1

Sevgili, kusursuz güzelliğiyle olduğu kadar, duygusuzluğu, âşığa karşı ilgisizliği, merhametsizliği bakımından da puta benzetildiği için şair ondan *sanem*, diye bahseder:

Ne şafādur şanemā el uruban ğabğabuña
Ala dil būselerin cānını virüp lebüne

G.195/1

Siyahlığından ve imanı simgeleyen beyaz yüzü dökülerek onu kapatmasından dolayı kâfirlikle itham edilen saçla ilgili “Kur’an’a el basarak yalan yere yemin eden kafir” hayali, divanın mazmunlarından birini oluşturmuştur:

Kāfir oldı diyü başuñ kesseler şer‘ī durur
Kim didi ey mū saña başdan çıkup Kur‘āna baş

G.28/2

2.3.2. Şahıslar

2.3.2.1. Tarihî ve Efsanevî Şahıslar

Le'âlî Divânı'nda tarihî ve efsanevî şahısların, sanatkârların, mesnevi kahramanlarının da adı çokça anılmıştır. Divandaki bir gazel (201), *Fâtih Sultân Mehmed*'in ölümü üzerine yazılmıştır. Sultân Mehmed'in üzerine okunan cüzün tesiri ile kâfirlerin bile Müslüman olacağını hayal eden şair, sultanın türbesine gidip gelen sevgilinin yanaklarından saçılan nuru, kabrin üzerinde şimşek gibi çakan peygamber nuruna benzetmiştir. O sevgilinin gelişi, yani visali bir can verirken gidişi, yani hecri bin can almaktadır:

Cüz okurken görseler Sultân Mehemmed üstine
Küll-i küfr ehli dönerdi dîn-i Aḥmed üstine

Şan Mehemmed türbesinde berķ urur nūr-ı Nebî
Ol ruḥ-ı pür-nūr ile geldükçe meşhed üstine

Biñ ölür biñ cān bulur her gün vişāl ü hecr ile
Ol gelüp gitdükçe ḥāk-i Ḥān Mehemmed üstine

G.201/1-2-3

Cemşîd İran'ın büyük hükümdarlarındanır. Asıl adı “Büyük padişah” anlamına gelen Cem'dir. “Işık” demek olan “şîd” sonradan eklenmiştir. Rivayete göre Cem ganimetlerle döndüğü bir savaşın sonunda Azerbaycan'ın en yüksek yerinde kendine mücevherlerle süslü bir taht kurdurmuş, kendi de başına mücevher bir taç giymiş. Güneş doğunca tacı ve tahtında meydana gelen parlaklıktan dolayı halk ona “Cemşîd” adını vermiştir. Cem'in şarabı icad ettiğine inanılır. Ayrıca Cem, dünyanın yedi hikmetini gösterdiğine inanılan işlemeli bir kadehin sahibidir (Onay 2000: 136; Pala 2003: 96). Bu münasebetle Le'âlî Divânı'nda *kadeh* (*cām*), *şarâb* ve *bezm* ile birlikte anılır:

Cihānda Cem olam dirseñ müdām elden ķoma cāmı
Ki dirler cām ile ķaldı şehā nām u nişān Cemden
G.121/2

Ele Cem gibi cām alsañ müdām elden ķoma sāķı
Ki devri ķarḥ-ı gerdānuñ döner ķün ḥālden ḥāle
G.164/3

Divanda bir beyitte İran'ı baştanbaşa zapteden *Makedonyalı İskender*'in *Aristo*'ya yaptırdığı ve düşmanı çok uzaktan görebilmeye yarayan ayna (*Ayine-i İskender*), saflık bakımından sevgilinin güzelliğiyle karşılaştırılır ve elbet sevgili galip gelir:

Görse cemālūñ āyinesin bu safāyile
Hayrān kalurdu itmezdi İskender āyine

G.192/5

İlahlık davasında bulunarak *Hz. İbrâhim*'i mancınıkla ateşe atan Bâbil hükümdarı *Nemrûd* da divanda adı anılan tarihî şahsiyetlerdendir. “*Halîl*” redifli gazelde ayrılık ateşine teşbih edilmiştir:

Bu Le'âlî bendeye Nemrûdla âteş durur
Sûzla hicrân benüm ey tâze bustânım Halîl

G.69/6

2.3.2.2. Sanatçılar

Divanda sadece bir tek şairin adı geçmektedir. Le'âlî, 15. yüzyılın ilk yarısında yaşayan ve Anadolu sahası Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden olan Şeyhî'nin takipçisi olduğunu belirtir:

Olupdur peyrev-i Şeyhî tarîk-i şî'r-i Türkîde
Ki hergiz luţf ile irmez Le'âlî nazmına lü'lü'

G.155/8

Şair, Çinli meşhur bir ressam olan Mânî'yi ve eserlerinden biri olan Nigâristân'ı divandaki muhammesin bir bendinde bahar mevsiminin getirdiği güzellikleri anlatmak için bir araya getirmiştir:

İ'tidâl ile bahâr ey dil cihānuñ cānıdır
Mürdeler zinde kıılır gūyâ Mesîh-i şânîdür
Gülşeni zeyn eyledi Mânî anuñ hayrânıdır
'Ayn-ı Çîn oldı cihân gülşen Nigâristânıdır
Sâkiyâ mey şun bahâr eyyâmı gül devrânıdır

Muh.1/I

Bir başka beyitte sevgilinin güzelliğinin Mânî'ye ilham vereceği şöyle dile getirilmiştir:

Korqaram Mānī göre mescidde taşvīrūñ senūñ
Naqş ide büt-hānede diye budur yirūñ senūñ

G.57/1

2.3.2.3. Mesnevi Kahramanları

Daha önce de belirttiğimiz gibi divanda mesnevi kahramanlarının adı da çokça zikredilmektedir. Şair, bir beytinde Leylâ ve Mecnûn'un aşkının kendi aşkı karşısında eskimiş olduğunu düşünmüş, bu eskimiş aşk hikâyesinin yerine kendisinininkini koymuştur:

Çün oldı kışşa-i Leylî vü Mecnûn gūşşa-i köhne
Le'ālî derdmendūñ ben yeñi destānını buldum

G.106/5

Mecnûn, Leylâ'nın aşkıyla deliye dönmüş, insanlardan kaçarak çöllerde vahşi hayvanlarla (özellikle ahu) dostluk kurmuştur. Âşık da Mecnûn gibidir:

Beni Mecnûn şanur 'ışk ile dīvāne görüp
Geldi bir bir yanuma āhū-yı kuhsār benüm

G.107/3

Ferhâd ile Şîrîn hikâyesi, Hüsrev ile tenasüp halinde zikr edilmiştir. Ferhâd âşığın, Şîrîn sevgilinin timsalidir. İran'ın meşhur hükümdarlarından olan Hüsrev'in, Ferhâd ile rekabeti ve sonunda Şîrîn'e kavuşmasına telmihte bulunulmuştur:

İrdi Şîrînūñ leb-i şîrînine Hüsrev velî
Yādgar oldı cihānda 'ışk işi Ferhâddan

G.115/2

Bazı beyitlerle “şîrîn” kelimesinin sözlük anlamıyla oyun yapılır:

Her kişi meyl itdüğü bu la'lüne Ferhâdvār
Hüsrev olur her [k'ola] ol leb-i Şîrîne esîr

G.2/6

Sevgiliyi ve özelliklerini anlatan şüirlerde kavimlerin, ülkelerin ve şehirlerin de adı geçmesi divan şüirinin teamüllerindedir.

2.3.2.4. Âşık

Le'âlî Dîvânî'nda âşık divan şiir estetiğine muvafık olarak ele alınmıştır. Onun en büyük özelliği kendine ait bir iradesi olmamasıdır. O sevgili neyi murad ederse onu yapar, onu bulur, o olur. Âşığın amacı gönlüne taht kuran sevgiliye ulaşmaktır ve bunun için her şeyi yapmaya hazırdır.

Âşık kendini ve tüm hayatını sevgiliye adanmış kişidir. O, aşk şarabını ezelden içmiş ve bununla mest olmuş kişidir:

Ben şarâb-ı 'ışk-ı yâr ile ezelden mest idüm
Şanmağıl ey muhtesib sen şimdi mest-i bâdeyem

G.104/4

Sevgilinin güzel yüzünü gösterdiği gün, âşık için bayramdır:

Baňa 'ıyd ol gün olur kim cemâlin 'arz ide dilber
Ki 'ıydı cân taleb kılsa diyem cânân ile dilber

G.3/1

Âşığın ahının dumanını koklayan felek de aşk ateşi ile tutuşur ve döne döne sema eder. Bu beyitle gökyüzünün dünya çevresindeki dönüşü¹ güzel sebebe bağlanmış, hüsn-i ta'lil yapılmıştır:

Felek âh-ı ciger-süzüm seher çün istimâ' eyler
Dutuşup nâr-ı 'ışk ile yana yana semâ' eyler

G.5/1

Bir başka beyitte de âşığın ahından çıkan kıvılcımların güneşe ve bu ah ateşinin dumanını da geceye galip gelecek kadar yoğun olduğunu görürüz:

Şerâr-ı âhuma mihr oldı mağlûb
Ki gâlibdür şebe dūd-ı siyâhum

G.95/5

Âşığın gözyaşları ancak Nil ırmağının çoşup taşmış haliyle kıyaslanacak kadar çoktur. Bu mübalağayı şu beyitte görmek mümkündür:

¹ Doğu İslâm astronomları Batlamyus'un Dünya'nın sabit olduğunu ve Güneş, Ay, diğer gezegenler ve yıldızların dairesel yörüngelerle Dünya'nın çevresinde döndüğü yönündeki teorisinin gerçekliğine inanıyordu. Şairimiz de dünyanın merkezde olduğu bir uzayda gökyüzüne ait tüm unsurların onun çevresinde dönmesini feleğin âh ateşiyle yanısına bağlayarak bu dönüşü bilimsel değil şiiresel bir açıklama getiriyor.

Nîl ırmağı cûş idüben taşmasa Le'âlî
Bir dem gözümün olmaya yaşına ber-â-ber

G.9/6

Âşık bütün bu acılara katlanmayı, vazife kabul eder. Hastalığının ilacı sevgiliye kavuşmaktır. Onunla vuslata erememek âşığı öldüren zehir gibidir. Sevgili onu öldürmek için elinden geleni yapmaktadır. Kaderine boyun eğen âşık, onu Allah'a havale eder:

Le'âlî hasteye merhem vişâle irmedür bir dem
Virürsin em yirine sem seni Allâha şaldum ben

G.150/5

Âşığa ait fiziksel özelliklerden biri de bedence zayıf olmaktır. Bu zayıflığının sebebi, ayrılıktan doğan acılar yüzünden sürekli ağlayıp inlemesidir. Hatta öyle zayıflamıştır ki bedeni bir âhın enerjisiyle göklerde seyredebilir:

Nâle-i hicrân ile şöyle za'îf oldı beden
Âh ile mümkün durur kim seyr-i eflâk eyleyem

G.105/2

Ayrılık günü baharda gerçekleşse âşık için kış olmuştur. Kavuşma kışın gerçekleşse o mevsim âşık için yaz gibidir:

Rûz-ı hicrân ger bahâr ola Le'âlî kışdur ol
'Âşıka vuşlat günü kışda olursa yaz olur

G.14/5

Âşık sevgili için canını kendi eliyle verir. Âşığın o elindeki kan onun için bayram kıması gibidir:

Cân vire yâr el ile 'âşık olan ölmege ger
'İyd hınnâsı gibi eline kanın yaqalar

G.17/3

Âşığın tek işi aşktır. Ondan başka bir iş beklemek abestir:

'Âşıka ey Le'âlî sen bir işi dağı gör dime
'İşk durur anuñ işi bir dağı kâr-bârı yok

G.39/7

Âşık sevgilinin yolunda can vermeye hazırdır. Eğer sevgili delici bir oka benzeyen kirpikleriyle âşığın canına kastediyorsa âşık onun attığı okları canı ile karşılar:

Cānum istikbāl ider biñ şevk ile tenden çıqıp
Tođru gelse cān gibi ger sīneme tīrūñ senūñ
G.55/2

Âşık aşk yolunda çeşitli belâlara da uğrar. Eşek rakip, sevgilinin müşk kokulu saçına dokunurken âşık, belâ tuzağına yakalanmış, ağlamaktadır:

Zūlf-i müşkīn-i niğāra el urup ađyār-ı ħar
Ben belā dāmında peyveste giriftār ağlarum
G.100/4

Âşığın canının hiçbir kıymeti yoktur. Can, sevgilinin gönül içindeki varlığını bildiği için bedenden bir türlü ayrılamaz. Yani âşığı yaşatan bir bakıma sevgiliye olan aşkıdır:

Tende bir lahza karar itmezdi cānum dilberā
Levh-i dilde olmasa ger naqş-ı taşvīrūñ senūñ
G. 55/4

Âşık sevgilinin onu katletmek istediğini bilir ve bundan mutluluk duyar. Çünkü bu istek bile sevgilinin âşıkla ilgilendiğinin açık delilidir. Âşığın tek korkusu sevgilinin bu isteği gerçekleştirmede gecikmesidir:

Qatl ‘ahd eyledūñ ey şāhum velī korqum budur
Öldüre evvel beni qatlümde te’ħīrūñ senūñ
G.56/3

Sevgilinin eşiğinde kul köle olmak, Mısır’a sultan olmak kadar yüce bir rütbe sahibi olmak ya da padişah olmakla eş değerdir:

İşigümde bendem ol diyü şehā kılduñ ħatā
Bir söz ile bendeñi sen Mışra sulţān eyledūñ
G.65/9

Pādşehlük isteyen olsun saña bende şehā
Kim saña bende olursa pādşehdür kul degül
G.70/3

Bir başka beyitte de yarasını iyileştirmesi için sevgiliden medet uman âşığın yakınmasını görürüz:

Didüm ey dilber dil-i mecrûha gel bir çäre kıl
Şanasın didüm cigerde tâze tâze yara kıl

G.71/1

Âşığın secdegâhı sevgilinin eşiğinden başka bir yer değildir:

Ey Le'âlî işiginden ben nice baş kalduram
Kendi kıblem âstânı secdegâhumdur benüm

G.91/5

Güneş dedikleri şey aslında sevgilinin güneş yüzünün şevkiyle her sabah âşığın ciğerinden çıkan ah ateşidir:

Âftâb-ı 'ârızuñ şevkiyle mihr ey meh-liķā
Her seher süz-ı cigerden nâr-ı âhumdur benüm

G.92/2

Âşığın, sevgilinin kulu olması, âşık için övünç, sevgili için utanç kaynağıdır:

Gerçi kim ben bendeden 'âr eyler ol bendem dimez
Ben de fahr idüp dirüm ol pâdişâhumdur benüm

G.93/4

Güle yakınlaşmanın dikenlerine de yakınlaşmayı gerektirdiği gibi gül yüzlü sevgiliye yakın olmak isteyen âşık da rakiplerine yakın olmayı göze almalıdır:

N'ola agyâra yakın olsam o gül yüzi için
Bülbül-i haste-dil olur gül için hâra yakın

G.118/4

Bütün âşıklar sevgiliyle kavuşmak için can verme yiğitliğini gösterebilirler ama bunların içinde en mert olanı şairdir:

Merdümân merdân geçerler vaşlına cân virmege
Cümlesinden cân ile bu yolda ben merdâneyin

G.147/5

Le'âlî'nin aşkı kendisini öldürmeye yetecek kadar tesirli ve ölümcüldür:

Le'âlî bendeyi öldürmek için
Seni sevmek yiter cânâ bahâne

G.182/7

Şair, bir beytinde kendisinin boyuna, sevgilinin boyuna ve saçına benzetmelik olarak kullandığı “dāl (د), elif (ل) ve lâm (ل)” harfleriyle oyun oynamış, onları birleştirerek sevgilisine bağımlı olduğuna “dāl” (دال) göstermiştir:

Lām kıaddümle elif kıaddüñle dāl-i zülfüñi
Bu Le’ālī mübtelāñ olduğına dāl eyledüñ

G.58/6

Âşık, nam sahibi olma düşüncesine yüz çevirmeli, aşk şarabıyla sarhoş olmalıdır:

Neng ü nāmı terk idüp içdüm şarāb-ı ‘ışkını
Ey Le’ālī terk-i neng ü nām olupdur baña nām

G.109/5

Bu şarabın sarhoşluğu ise onu divane edecek kadar kudretlidir:

Ey Le’ālī beri gel pīr-i muğāndan kaçalum
Yüzümüz Hākka tutup cām-ı maħabbet içelüm
Varumuz cām-ı İlāhī yolına hep şaçalum
Mest-i lā-ya ‘kıl olalum yaqalar çāk idelüm

Mur.1/IX

Âşık, bu divanelikten de utanmayacak kadar kâmindir. Âşıklık vasfını taşımak toplumda ayıp karşılanan bir olgu, utanılması gereken bir durum olarak algılanır. Âşık, aşk yolunda önüne çıkacak utanma engelini aşmış olan kişidir. Asıl bunun için utanmak, utanç vesilesidir:

‘Işk yolında Le’ālī baña ‘arz eyleme ‘ār
‘Ārdan ‘ār iderüm neme gerek ‘ār benüm

G.107/6

Aşk denizine düşen, sevgilinin belini kucaklama düşüncesinde ya da denizin kenarına güvenle çıkma endişesinde değildir. Bu denizin içinde olmak onun için yeterlidir:

Düşmişem deryā-yı ‘ışka itmezem fikr-i kenār
Baħr-i ‘ışka düşenüñ fikri kenār olmağ neden

G.125/4

Hakikat, Allah'ın gizlediği ve açıkladığı her şeyi görmek, onu müşahade etmek demektir. Sevgiliden ayrı iken ona kavuşan kişi hakikat bayramını bulmuştur:

Ey Le'ālī ol kişi ider haqīkat 'ıydını
Nā-gehān hicrān içinde yār ile bula vişāl

G.82/7

Terk, Allah'tan başka her şeyi bırakmak demektir. Benliğini, dünyevî işleri, şanı şöhreti, aşk yoluna terk eden âşık gerçek Hak âşığı olmuş sayılır:

Neng ü nāmı terk idüp içdüm şarāb-ı 'ışkı ben
'Āşıkā çün neng ü nām olupdur neng ü nām

G.89/6

Nām u nişānı kılmasun 'uşşāk içinde olmasun
Her kim ki 'ışkı terk ider 'ālemdē nām u neng için

G.119/6

Gerçek âşık dünya lezzetinden el çektiği için hakiki zevke erişir. Vuslat uğruna dünyadan geçmeye hazırdır:

Dünyāyı virürdüm ser ile cānumı serbāz
Ger vuşlat-ı yār olsa Le'ālī bu bahāya

G.193/5

'Ālem-i cānda bilişdük cisme geldük bilmedük
N'eylerüm cismi anuñla saña çün bigāneyin

G. 147/3

Zira Hüsrev, Şîrîn'inle dünyevi vuslata ulaşmıştır aşk işi dünyaya sevgili uğruna canından geçen Ferhād'dan yadigâr kalmıştır:

İrdi Şîrînüñ leb-i şîrînine Hüsrev velī
Yādgar oldu cihānda 'ışk işi Ferhāddan

G. 115/2

Gökteki dolunay, çoğu zaman şekli ve parlaklığı ile sevgiliye, sevgilinin yüzüne, hilâl ise şekli nedeniyle zayıflamış, beli bükülmüş âşığa benzetmelik olarak kullanılmıştır. Aşağıdaki beyitte şair, hilâli sevgiliye ramazan bayramında ulaşma iştiağıyla bir yıl boyunca sefer eden, bu yüzden zayıflayan bir âşığa benzeterek güzel bir teşbîh-i maktûb örneği vermiştir:

‘Iyd-ı vaşl için meh-i nev kıldı bir yıllık sefer
Kimse bilmez za‘f ile bu mäh-ı nev mi yâ hayâl
G. 82/2

2.3.2.5. Sevgili

Le’âlî Dîvânı’nda sevgili sürekli çeşitli nitelik ve vasıflarla anılmıştır. Sevgiliye isim ve sıfat olarak kullanılan kelimelerden bazıları şunlardır: *Yâr, meh-reviş, meh-i nev, sayyâd, şîr, dilber, âftâb, habîb, mahbûb, sâhib-cemâl, serv, serv-i naz, serv-kad, güzeller serveri, şuh, şîvekâr, şîve-engîz, şâh, gonçe, gül, şîrîn-leb, Yûsuf-cemâl* vb.

Sevgilinin bulunduğu yerin “Kâbe” olması, âşıkların kible ya da mihrab yerine sevgiliye yönelmeleri divan estetiğinin klişelerinden biridir. Fakat Le’âlî’nin şüirlerinde âşık, sevgiliye zaman zaman “Ka’bem ya da “kıblem” şeklinde seslenmiştir ki alışıldık bir seslenme biçimi olmadığını söyleyebiliriz:

Bir özge şüreti dahı nice ma‘bûd idinür dil
Dil ü cândan saña dirken eyâ Ka‘bem v’eyâ kıblem
G. 99/5

Mescide çün geldün ey kıblem namâz oldı tamâm
Arkasın mihrâba yüzün saña döndürdi imâm
G. 109/1

Sevgilinin en belirgin özelliği duygusuz ve ilgisiz oluşudur. Âşığın halinden asla anlamaz. Ona karşı kayıtsızlığın yanı sıra “ağyar”la olan münasebetiyle âşığın acısını artırır. Ona merhamet etmez. Onun aşk elinden ölümü halinde yas bile tutmaz:

Yâr gelmez bilürem mâtemüme ben ölicek
Mâtem oldur ki vara yasına düşmen ölicek
G.61/1

Cem‘ idüp ağyârı luţf eylersin ey dilber benüm
Mâr-ı zülfüñ gibi gönüm târ-mâr olmak neden
G.125/5

Sevgili gönül avlayan bir avcı gibidir ve âşığın gönlünün ondan kurtulma ihtimali yoktur. Bu yüzden ağlayıp sızlanması bile boşunadır. Gümüş göğsünün içinde mermerden bir kalp taşıyan zalimdir o:

Çün halâşuñ yoǵdur ey murǵ-ı dil ol şayyâddan
Derd-i ser virme aña gel fâriǵ ol feryâddan

G.115/1

Şaǵın bārân-ı eşk ile Le'âlî nerm idem şanma
Ten-i sîmîn içinde ǵatıdur göñli mermerden

G.132/7

Taşlar bile belli bir derecenin üzerindeki sıcaklıkta erir ama âşığn ahının eritici ateşi sevgilinin gönlünü etkilemez:

Âteş-i âhum eşer itmez anuñ göñline âh
Nerm ider gerçi ki nâr irişe çün taşlara

G.167/2

Sevgili, bencil ve kendini beğenmiştir. Âşık, aynadaki aksini gören sevgilinin kendisini daha çok beğenmesinden, daha beter bencilleşmesinden korkmaktadır:

ǵorǵum budur ki daǵı beter ǵod-bîn olasın
Göstermek ile âyine nâgeh saña seni

G.234/2

Sevgili divan şiiri geleneğindeki gibi güzellik itibariyle idealize edilir. Güzelliğın sembolü olan Yûsuf ile karşılaştırılır ve çoǵu zaman ondan üstün tutulur:

Anuñla ǵüsn-i Yûsuf vezn olınsa
Le'âlî mihr ü mâh olur terâzû

G.156/7

Mısr-ı ǵüsn içinde ey Yûsuf-cemâl oldun 'azîz
ǵüblar cümle sipâh u sen emîr ü mîrsin

G.141/3

Evrendeki birçok varlık sevgilinin kaşını, gözünü, boyunu, kokusunu kıskanır yahut ona imrenir. Aşağıdaki beyitte kaşa ve yüze benzetmelik olarak kullanılan ayın gökyüzünde hilal şeklindeki duruşunun sebebi ǵüsn-i ta'lil yoluyla sevgiliyi kıskanmasına bağlanarak verilmiştir:

Geh ǵaşuña vü yüzüñe öykündi [eridi]
Gördüm felekde ǵaste yatur nîm-ten ǵamer

G.8/3

Sevgili bir güzellik pehlivanıdır; üstün gücüyle güneşi bile güreş çemberinden, yani yörüngesinden çıkararak alaşağı eder:

Küştiğir olmuş bugün hüsn ile bir şâhib-cemâl
Dest-i çenberden ider ol âftâbı pây-mâl

G.77/1

Sevgiliyi kiskandıkları gibi ona hayranlıkla bakan varlıklar da divanda sıklıkla söz konusu edilmiştir. Meselâ güneş ile ay sevgiliyi görmek için sırayla sevgilinin mahallesinde dolaşırlarken, sevgilinin boyu ve yanağı, serviye ve yasemin çiçeğini hayran bırakır:

Gündüzün gün devr ider küyümü her gün gice mâh
Şöyle beñzer mihr ü meh sini severler müşterek

G.50/2

Ûadd ü haddün lutfını gülşende görmişler meger
Kaldılar hayrân olup hayretde serv ü yâsemem

G.116/4

Sevgilinin saçı, renk, koku ve şekil bakımından çeşitli hayal, benzetme ve tasavvurlar içinde ele alınır. Onun uzun, kıvrımlı, siyah, dağınık, güzel kokulu saçı yer yer sümbüle, çevgâna, menekşeye, zencire, dâma, dâl harfine, peri kanadına, kemende, reyhâna, yılana, ejdere benzetilmiş ve kokusu dolayısıyla *müşk*, *anber*, *nâfe*; rengi dolayısıyla *şâm*, *siyâh*, *şeb* kelimeleriyle birlikte anılmıştır.

Sevgilinin saçı, gözü ve kaşları gibi karadır. *Zülf-i şeb-reng*, *şâm-ı zülf*, *zulmet-i zülf*, *kara zülf* sözleri bu renk unsurunu aksettirir. Beyazlığı ve iman temsil de perişan şekli dolayısıyla *zülûf*, iman sahiplerine baş eğmeyen kâfire benzetilmiştir:

Nice baş koşdı gör zülfi uyup ol nâ-Müselmâna
Ser-â-ser ğarq-ı küfr olmuş baş egmez ehl-i imâna

G.173/1

Yukarıda da belirttiğimiz gibi saç koku yönünden misk, anber, nafe ile birlikte ele alınır. *Zülf-i anber-eşân*, *zülfi-i miskîn*, *zülfi-i mu'anber* sözleri bu hususun yanında rengi ile de ilgili unsurları aksettirir: Şaire göre sevgilinin saçını anbere benzetmek haksızlık olur. Onun saçının her kıvrımı Çin miski ile dolmuştur:

Ben 'abîr ü 'anbere zülfin nice teşbîh idem

Müşk-i Çîn ile pür olmuştur çün anda her şiken

G.146/4

Sevgilinin uzun, perişan, dağınık ve kıvrımlı saçı *zülf-i pür-çîn*, *çîn-i zülf*, *âşüfte* gibi sözlerle ifade edilmiş ve *mâr*, *zencir*, *zindân*, *dâm*, *kemend*, *benefşe*, *sünbül* gibi kelimeler saçta benzetmelik olarak kullanılmıştır. Âşığın gönlü her zaman sevgilinin saçlarına dolanarak perişan olur.

Sevgilinin kaşları üzerine düşen kâkülleri sudan iki balık tutmuş kemende benzetilir. Bu ilginç benzetmenin kullanıldığı beyit şöyledir:

Kâkülün ebrûsı üstine şalındurmuş nigâr
Şan çekildi bir kemend ile şudan iki semek

G.52/5

Sevgilinin beyaz yüzünün üzerine düşen kıvrımlı saçı ayın etrafındaki halelerdir:

Halka-i zülf ile yüzün şanuram
Göricek gird-i mehde hâleleri

G.236/4

Sevgilinin yüzü dolunay, alını Zühre yıldızı gibi parlaktır. Âşık her köşeden sevgilinin kaşını gizlice gözetlemektedir:

Sen yüzüñ bedrin hilâle dutduñ ey Zühre-cebîn
Gözlerüm her güşeden ebr[û]ñ[ı] ben senden nihân

G.124/3

Le'âlî Dîvânı'nda kaş, güzellik unsuru olarak önemli bir yer tutar. Özellikle şekil ve renk yönünden çeşitli benzetmelere konu olur. *Mihrâb*, *kemân*, *hilâl*, *hilâl-i ıyd*, *mâh-ı nev*, *kamer*, *yay*, *tuğra*, *râ*, *semek* kaşın benzetmeliklerindedir. Sevgilinin kaşını tek başına veya gamze, kirpik, ben, hat, yüz ve zülüfle mütenasip olarak ele alır:

Dâne-i hâliyle zülfi dâm olup dil şayd ider
Fitne vü âşüb için uymuş güzîde kaşına

G.215/6

Ramazan hilalini görmek isteyen şahidlerin sevgilinin kaşına bakmaları yeterlidir. Sevgilinin kaşını aynı zamanda âşıklar için mihrabdır. Mihrabın resmini

sevgilinin kaşına benzeteabilen ressama *ehl-i kıble* olanlar bile hürmet gösterip secde ederler:

Resm-i mihrâbı eger beñzede ol kaşlara
Ehl-i kıble kamu baş indire nakkâşlara
G.160/1

Sevgilinin kaşları âşıkların gönlünü delip geçmek isteyen ucu servi okları fırlatan birer yaydır:

Kaşlarıñ yayın kırupdur çeşm-i hün-rîzüñ senüñ
Cân ü dilden geçmek için tîr-i ser-tîzüñ senüñ
G.46/1

Göz genellikle kaş ile birlikte ele alınır. *Çeşm-i sayyad*, *ahû-çeşm*, *imâm*, *çeşm-i bîmâr*, *çeşm-i mest*, *çeşm-i humâr*, *câzû*, *ayn-ı hancer* kelime ve terkipleri göz için kullanılan istiare ve teşbihlerdir. Sevgilinin gözü kara, iri, baygın bakışlı, delici ve sihirlidir. Ahu gibi güzel görünüşünün yanında âşığın canına kastetmiş bir aslan gibi can alıcıdır aslında:

Çeşmüñe âhüdur diyen âh anı bilmemişdür ol
Şîr dur[ur] ki gayr-ı cân dahı anuñ şikâr[ı] yok
G.39/4

Yüzün *Kâbe*, kaşın *mihrâb* olduğu bir yerde sevgilinin gözbebeği de *imâm* olarak görev yapmaktadır. Âşıklar ibadet için sevgilinin yüzünden başka bir yere yönelemezler:

Gel namâz-ı ‘ıyd için göster yüzün‘ âşıklara
Çün kaşuñ mihrâb olupdur merdüm-i çeşmüñ imâm
G.89/3

Bazen göz, âşığın gönlünü delip geçen kirpiklerle birlikte anılır. Oka benzeyen kirpiklerin arkasındaki bakış göze aittir ve öldürücü etkisi vardır:

Tîr-i müjgânın çeküp çün kaşd-ı cân ide gözi
Vir revân cânı dilâ kan eyleme peykânını
G.220/6

Gamze, âşığın gönlünü delip geçen, yaralayan, öldüren bakıştır. Bu yönleriyle kılıca, oka, cellâda benzetilir. Sevgili gamzesiyle ortalığı karıştırır dünyaya fitne salar. Aslında âşik, gamze okunu ister. Hasta gönlünün dermanı belki de ondadır.

Sevgilinin, âşıkların içine işleyen, onları acıyla kıvrandıran bakışları aslında onlar için ihsan, lütuf mahiyetindedir:

Ġamzeler t̄iriyile s̄inemi t̄oldurdu niḡar
'Ömri çoğ ola bizi t̄oyladı ihs̄anlar ile

G. 212/2

Bazen de âşık, sevgilinin bakışıyla yaraladığı yaraları iyileştirecek bir merhem bulamadığından şikâyet eder:

Ṭîğ-ı ğamzeyle dile biñ zaḥm urur dildār çok
Raḥm ider bir būs ile merhem ider bir yār yok

G. 38/3

Fitneler düşdi cihāna her taraf ğavġā ile
Gözler[i] uyandı beñzer ğamzelerle ḥ̄ābdan

G.111/2

Kaş, göz ve gamze ile ele alınan kirpik de öldürücü ve yaralayıcı özelliğiyle ele alınır. Bu sebeple kirpik için *ok*, *kılıç*, *şemşir*, *hançer* gibi benzetmelikler kullanılır. Kaşın yaya benzerliğinin yanı sıra kirpiklerin de oka benzerliği sebebiyle sevgilinin gözünün, âşığın gönlünü avlamak isteyen bir avcı olması da kaçınılmazdır:

Oldı kemān kaşuña t̄ir-i müjen gözüñ
Cān şayd idi[n]ce t̄ir ile t̄urmaz çeker kemān

G. 149/6

Sevgilinin âşığa hışımla bakması, onun sinesine yay kaşları ile kirpik oklarını atması demektir. Âşığın gönlünün bu eziyete dayanması müşküldür:

Nazar kılduğça hışm ile muḥibbe ol kemān-ebrū
Ṭaş olsa 'âşıkuñ kalbi t̄ayanmaz t̄ir-i müjġāna

G. 171/5

Yüz ve yanak genellikle birlikte ele alınır. Sevgilinin yüzü beyazlığı ve parlaklığı yönünden söz konusu edilir. *Meh-rû*, *hurşîd-rû* gibi teşbihler ve *ruh-ı rahşân* gibi tavsifler bunun göstergesidir. Bununla beraber rengi dolayısıyla güle, gül bahçesine ve laleye benzetilen yüz ve yanak, daima âşıkta bahar hissini uyandırır:

Ger yüzün 'arz ide yüz taze bahār ola baña
O benüm lāle-ħad ü gül-ruħ u gonçe-dehenüm
G.96/5

Sevgilinin yüzü vaizin övdüğü cennetin gül bahçelerine tercih edilir. O goncaya benzeyen dudakları ve gül yanaklarıyla zaten bir gül bahçesi gibidir:

Medħ ider vā'iz Le'ālī gerçi cennet gülşenin
Bunda ol gonçe-dehān u gül-'izār egler beni
G.242/5

Parlaklığı ve yuvarlaklığı nedeniyle yüz ile ayna arasında benzerlik kurulur. Hatta sevgilinin yüzü aynadan da güzeldir. Sevgilinin yüzü ile aynayı karşı karşıya getirmemek gerekir; çünkü ayna, onun aksini yansıtabilecek kudrette değildir. Aşağıdaki beyitte *yüz bulmak* deyimini de kinayeli olarak kullanılmıştır:

İtme mir'atı muķābil meh-i ruħsāruñ ile
Yüz bulup karşılasa vaķt ola didāruñ ile
G.165/1

Yüzde bir güzellik unsuru olan ben; şekli, rengi ve kokusuyla çeşitli benzetmelere konu olur. Genellikle yanak, dudak, ayva tüyleri ve saçla birlikte anılır. Şekil ve renk yönünden ben, bazen âşğın gönül kuşunu avlamak isteyen avcının koyduğu bir daneye, bazen göz bebeğine, bazen yaraya, bazen de Hintli bir padişaha benzetilir. Kokusu yönüyle *müşkîn* ve *anber-bârdır*. Bir beytinde şair; sevgilinin gül bahçesine benzeyen yüzünde, ahu gözünün altındaki beni, gülşende düşürdüğü miske benzetir:

Ne hoş düşmiş gözün altında ħālün
Düşürdi gülşene şan müşkîn āhū
G.156/2

Bir başka beyitte yanak ile Rûm ülkesi, ben ile Hind padişahı, dudak ile şarap arasında benzerlik ilişkisi kurularak leff ü neşr sanatına güzel bir örnek oluşturulmuştur:

Ĥadūñde ħāl-i müşkînün lebün girdine düşmişdür
Ki Rūma geldi 'ayş eyler mey ile şan şeh-i Hindū
G.155/3

Sevgilinin beninden sürekli bahseden şair, sanki dilinde misk tanesi dolaştırmaktadır. Bu yüzden onun da nefesi anberden daha hoş kokulu olur:

Le'ālî zıkr-i hâli çün dilüñde habb-ı müşk oldı
Ki senden bir nefes gelse olur hoş-büy 'anberden
G. 130/7

Sevgilinin yanağında yer alan ayva tüyleri genellikle koyu rengi ve kokusu sebebiyle ele alınır. *Misk, anber, reyhân, menekşe, karınca, duman, çimen, sebze, toz, yazı, Bilâl-i Habeşî, Hızır* gibi benzetmelikler, *kara baht, şeb-reng, yüz karası* gibi ibareler bu hususa uygun olarak zikredilir.

Âşığa göre sevgilinin hoş kokulu ayva tüyleri güzellik levhasına misk ile yazılmıştır. Bu yüzden hat, hem güzel kokulu hem de koyu renklidir. Aşağıdaki beyitte geçen *hat-ı reyhân* aynı zamanda bir yazı türüdür. Yanaktaki ayva tüyleri hatt-ı reyhanla yazılmış bir yazı şeklinde hayal edilir:

Ey haç-ı reyhân u hoş-bü kim had-i dilberdesin
Gâlibâ levh-i cemâle müşk ile taħrîrsin
G.143/7

Şair, menekşenin beli bükülmüş, eline baston almış bir ihtiyara benzemesini sevgilinin, kendisinden daha güzel görünen ve kokan ayva tüyelerine aşırı özenmesi gibi güzel bir sebebe bağlayarak hüsn-i ta'lil yapmıştır:

Ğaddi bükildi düşdi 'aşāya haçuñ görüp
Ğayretten öldi gitdi mecâli benefşenüñ
G.48/2

Klasik şiirimizde ayva tüyleri yeşil veya siyah renkte kabul edilir. *Hatt-ı sebzi* ifadesinde bu husus görülmektedir. Gül-yanak, sünbül-saç benzerliğinde tenasüp içinde ayva tüyleri de tazeliği ve rengi ile güzellik bağının simgeleri olmuşlardır:

Haç-ı sebz ü gül-i ruhsâr u sünbül zülfini gördüm
İrem bāğında dildârüñ eren bustânını buldum
G.106/4

Sevgilinin nur yüzünü görmek âşık için mutluluk ve şans kaynağıdır. Lakin onun parlak yanakları üzerindeki kara renkli ayva tüyleri, âşık için mutluluk engelleyici kara baht gibidir:

Ğitse ħaddüñden haçuñ ger kıra baçtum açılır
Ğaddüñ üzre haç şehâ baçt-ı siyâhumdur benüm
G.91/4

Ağız ve dudak genellikle birlikte zikredilmiştir. Ağız şekil olarak dar, yok denecek kadar küçük ve gizlidir. Kırmızı rengi ve kapalı haliyle açılmaya hazır bir goncaya, mim harfine, inci mücevher barındıran bir madene, âşığa can verişiyle âb-ı hayâta benzetilir.

Sevgilinin ağızı öyle küçüktür ki o konuşmadan kimse onun ağızının olduğuna inanamaz:

Münkir idüm ben dehâni varluğuna dilberün
Çün tekellüm itdi geldüm zerrece ikrâra ben
G.128/7

Büse-i 'ıydı taleb kıldum dehânından didi
Gözüne nesne görünmez itme yok yirden su 'âl
G.85/2

Sevgilinin ağızı, açıldığında dudakları ve inci dişleri âşığın iflas etmiş gönlü için bir servet kaynağı olan mücevher madeni gibidir:

Dehâni gencin açıcak leb ü dendânını görmiş
Sürinüpdür dil-i müflis ki gevher kânını buldum
G.103/2

Bir gonca, ancak sevgilinin dişlerine benzeyen çiy taneleriyle dolu olduğunda sevgilinin o küçücük ağızına biraz benzeyebilir:

Dehân-ı teng ile gonçe şehâ bir zerre beñzerdi
Pür olsa ger dehânında dür-i dendân gibi jâle
G.162/5

Dudak renk olarak kırmızıdır. Bu sebepten la'l, şarap, karanfil ve gonca ile münasebet kurulur. Tatlı olduğu için şeker, helva, süt gibi unsurlara benzer.

Âşığın gönlü sevgilinin şarap renkli dudağı ile öyle sarhoş olmuştur ki artık ne şarabın, ne de meyhanenin adını anabilir:

Şöyle mest itdi dili mey-gün lebi ol [dilberün]
Bâdeyi yâd eylemez añmaz adın mey-ğânenün
G.53/7

Sevgilinin boyu uzun, endamı incedir. Bu münasebetle serviye, şimşire, fidana, ardıça, karaağaç, çınara, elif harfine ve oka benzetilmiştir. Hatta bazen bütün bu benzetmelikler sevgilinin endamını anlatmada yetersiz ve zayıf kalırlar:

Ḳaddine servi Le'ālī ben nice teşbīh idem
Bir ḳurı ḳaddür hemīn güftār yok reftār yok
G.38/4

Sevgilinin boyu (*kâmet*) *ḳıyâmet* olarak ifade edilmiştir. Onun ayağa kalkmış halini gören âşık, kıyamette canına kavuşan bedenler gibi canana kavuşmuştur:

Ḳıyâmet ḳaddini gördüm irişdüm vaşl-ı cānāna
Ḳıyâmetde irür zīrā bedenler cümlesi cāna
G.194/1

Bel, inceliği sebebiyle söz konusu edildiğinden *ḳal* ve *hayâl* kelimeleri ile kurulan söyleyişler çokçadır. Ağız da onun gibi çok küçük, hatta “yok” kabul edildiğinden ikisi birlikte ele alınmıştır. Ortada sevgilinin beli varsa da daracık ağzı gibi var mı yok mu, kesin belli değildir:

Çün miyānı sırrına bir ḳılca yol bulmadı dil
Bir ḳıl ucınca dehānı nice idrāk eyleyüm
G.105/4

Sevgilinin hayal gibi olan belinin hayaliyle, âşık *hayâle* dönüşmüştür. Sadece aşk acısı sebebiyle çektiği ahı onun varlığının delilidir:

Hayâl oldum miyānuñ fikri ile
Vücūda āhum olmışdur güvāhum
G. 95/6

Sevgilinin ağzındaki tükürük bile öyle tatlı ve bereketlidir ki nereye tükürse orda şeker kamışı biter. Bu ilginç mübalağayı örnekleyen beyit şöyledir:

Yār yar-ı dehenüñ her ne yire şaldıysa
Şöyle güür bitdi kimesne ney-i ḳandın yeñemez
G.23/4

Divanda sevgilinin bütün bu saydığımız özelliklerinin divan estetiğinin dışına çıkacak özgün tasvirleri, benzetmeleri yok denecek kadar azdır. Sevgilide güzellik unsurlarını incelediğimizde de divan şiirinin kalıplarından uzaklaşmadığını görürüz.

2.3.2.6. Rakip

Sevgili ve âşık ile ele alınan üçüncü tip de rakiptir. Rakip âşığın baş düşmanıdır. Sevgiliyle arasında engeldir. Bu sebeple onun için *köpek*, *eşek*, *diken*,

rû-siyah gibi benzetmelikler kullanılmıştır. Rakip öyle yüzü kara, öyle değersiz, dinsiz, imansız bir mahlûktur ki cehennemdekiler bile ona yer vermek istemezler:

Ey rakîb ehl-i cehennem dahı virmez saña cāy
Uş yüzüñ qarasını anda varasın göresin

G.140/4

Sevgilinin eşigindeki rakip Kâbe'ye girmeye çalışan bir kâfir gibidir. Âşık da bir Müslüman olarak bu kâfiri öldürmekle yükümlüdür:

Yār eşiginde rakîbi ben nice öldürmeyem
Görmemişdür bir Müselmān gire kâfir Ka' beye

G.196/7

Âşığın rakibi kıskandığı gibi rakip de âşığı kıskanmaktadır. Sevgilinin kapısına gelen âşık, o kapının köpeği olan rakip tarafından kovulur. Bu da zaten dertli olan âşığın derdini artırmaktadır:

Şehā ben derdmendüñüñ kapuñda derdin arturdı
Raķîb-i seg talar ister süre ben bendeyi derden

G.133/5

Sevgili âşığa karşı acımasızdır. Aynı acımasızlığı rakibe karşı göstermez. Âşığı acısından öldürdüğünde güler. Ama aynı durum rakip için söz konusu olmaz:

'Âşıkı öldüricek şād oluban hānde kılar
Ey rakîb ağlaya mı bir it içün sen ölicecek

G.61/2

Sevgili devamlı rakiple beraberdir. Hep ona yüzünü gösterir, ona yüz verir. Âşığa da sevgilinin bir kez yanılıp onun yanına gelmesini beklemek kalır:

Yüz kez rakîbe kaçd ile yüz göstere varup
Bir kez arada sehv ile bizden yaña gele

G.186/2

Âşık sevgiliyi başka âşıklarla görmek istemese de gülün dikensiz olamayacağını bilir:

Dilemez gönülüm gözüm göre seni ağyārla
Gülşen içre gerçi kimse görmedi bî-hār gül

G.72/3

Âşık nadir olarak sevgilinin lutfuna mazhar olur. Bu durum âşığı memnun, rakibi ise mahzun eder:

Çün baña dilber vefâ 'ahd itdi ben şād oluban
Ey Le'ālī seg raķībi gör ne maħzūn eyledüm

G.101/7

Âşığın sevgiliden ricası, iman yerine koyduğu yüzünü kâfir saydığı rakibe göstermemesidir. Böylelikle sevgilinin diğer âşığı da acısından imansız olarak ölecektir:

Yüzüñ gösterme ķo ölsün raķībi
Ki imānsuz gide ol kâfiri ķo

G.157/3

2.3.2.7. Rind ve Zahid

Harabat ehli olarak anılan rind, meyhaneden çıkmayan, sürekli sarhoş olan bir gönül adamıdır. Âşık kendini rind olarak takdim eder. Rind genel anlamda tasavvuf ehlidir. İki dünyayı terk ederek Allah'a yönelmiştir. Yarın endişesinden uzaktır. Kuru ve şekli ibadetle meşgul olan zahid ve sofî ise onu sevgiliden ve şaraptan men etmek ister:

Bizden el çek al lebinden çek diyü çok söyleme
Rind-i şāfī çekmez el şūfī şarāb-ı nābdan

G.111/4

Rind, zahid ve sofî ile zıt karakterlerdir. Rind şaraptan asla vazgeçmeyeceği halde kendisine baskı yapan zahidi yeminleriyle aldatır:

Rind olan 'ahd ile peymāneyi terk eyleyemez
Hemān aldar yürür ol zāhidi peymānlar ile

G.210/6

Zahid kuru ve şekli ibadetle meşguldür. İbadetiyle gösteriş yapar. Oysa onun ibadeti bir bakışla bozulacak kadar zayıf ve geçersizdir:

Zāhid[ā] mağrūr olup geçinme dünyadan şaķın
Bir nazar bozılır [ey] zāhid çü perhīzūñ senüñ

G.46/3

2.3.3. Memleketler

Altı asır boyunca üç kıtada kaleme alınan divan şiiri örneklerinde muhteva yönünden dikkati çeken bir unsur da coğrafi mekânlardır. Klasik şiirde ün kazanmış özellikleriyle anılan ülke ve şehirlerin bazıları Le'âlî Dîvânı'nda da zikr edilmiştir.

Hintli anlamına gelen Hindî, siyah rengi sebebiyle ben için benzetilen olarak ele alınır. Osmanlı ülkesi demek olan ve beyazlığın, parlaklığın simgesi haline geleb Rûm, yüz münasebetiyle onunla tenasüb içinde zikredilir:

Rûm-ı hadinde hâli ne tâli 'l[i] Hindîdür
Zülf-i siyehden olmuş anuñ sâyebanı müşk
G.42/8

Şair bir beyitte de sevgiliden *Türk-i çeşm-i mest* diye bahsedilmiştir:

Takmış kemend-i zülfüñi diller esîrine
Ol Türk-i çeşm-i mest getürmüş çanak çanak
G.35/3

Le'âlî Dîvânı'nda en çok adı geçen ülkelerden biri Çin'dir. Çin, resim ve heykel münasebetiyle ele alınır. Bunda meşhur ressam Mânî'nin hayatı da rol oynar. Rivayete göre, resimlerle süslü duvarın karşısına boyda boya ayna koydurarak güzelliğe bir güzellik daha katmıştır. Bu münasebetle divanda *sûret-i Çîn*, *büt-i Çîn* gibi ifadelere yer verilir:

Şûret-i bî-cân-ı Çîne ben nice teşbîh idem
Seni ki ser-tâ-ğadem çün cân ile taşvîrsin
G.142/4

Çin miskin de vatanıdır. Bu güzel kokulu madde Çin Türkistanı'nda yetişen misk keçisinin ya da ahusunun göbeğinden elde edilmektedir. Sevgilinin zülfü, beni, hattı renk ve koku yönünden misk, anber gibi hususlar içinde hayal edilir. Çin miski de bu yüzden sıklıkla anılan kavramlardandır:

Senüñ her halka-i zülfüñ Hıta vü Çîn [ü] Mâçîndür
Hağadur zülfüñi teşbîh idersem müşkine Çînüñ
G.43/2

Huten (Hıta, Hata) daima misk münasebetiyle ve Çin ile tenasüb halinde zikredilir. Bir beyitte sevgilinin kokusu Hutten miskinden üstün tutulmuştur:

Ḥıṭṭa-i Çîn ü Ḥıṭādan şerm idüp gelmez dahı
Ger şabādan bŷy-ı ḥaṭṭuñ işide misk-i Ḥuten

G.120/3

Rûm kelimesi, genellikle Anadolu ve daha geniş anlamda Osmanlı ülkesi için kullanılmaktadır. Bununla beraber *Rûm* kelimesiyle beyazlık mefhumu anlaşılakta ve sevgilinin yüzü için benzetilen olmaktadır. Aşağıdaki örnekte *Rûm* kelimesi ülke anlamını taşıdığı halde sevgilinin “aydınlık” yüzü ile münasebet halinde verilmiştir. Aynı durum Şâm ülkesinin “karanlık, siyahlık” ilgisiyle saç arasında vardır:

Zülf ü ruḥsārın şorarsañ bendeden ol dilberüñ
Mişlini görmiş degüldür kimse Rûm u Şâmda

G. 198/6

Bedeḥşânla’li sevgilinin dudağıyla; Aden incisi sevgilinin dişleriyle; Yemen, akik taşından dolayı aşğın kanlı gözleriyle ilişkilendirilir.

Çün Le’ālî vaşf-ı dendān u lebŷñ nazm eyle[di]
Ḳan olup la’l-i Bedeḥşān āb ola dürr-i ‘Aden

G.120/5

Şevḳ-i la’lŷñle Le’ālî çeşmi oldı ḥŷn-feşān
Geh Bedeḥşān gösterür kendüyi [geh] mŷlk-i Yemen

G.127/8

Mısır, Yŷsuf kıssası ve güzellik, bende-sultan münasebetiyle ele alınır. Mısır-ı cemāl, Mısır-ı hüsn gibi ifadeler içinde çeşitli benzetmelere konu olur ve ülke anlamında da kullanılır:

Dil bende iken Mısır-ı cemālŷñde şeh oldı
‘Ādetdür olur Mışra şehā bende çü sultān

G.134/2

2.3.4. Sosyal Hayat

Le’ālî’nin bazı şiirlerinde dönemin beşerî hayatına ilişkin ipuçları elde edebiliriz. Şair dönemine ait çeşitli âdet ve alışkanlıkları bazı beyitlerinde dile getirmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

Kulun padişahıtan nimet istemesi,

İstesem in‘ām-ı bûse bendeni ‘ayb eyleme
Bende ‘âdetdür olur şehden çü in‘ām istemek

G. 52/ 6

Delinin boynuna zincir bağlanması,

‘Ömrüñ oldukça şaşkın uşlanma ey dīvâne dil
Zülf-i dilber olsa ger boynuñda zencirüñ senüñ

G. 55/ 6

Ramazan hilâlinin bayramın geldiğine delil gösterilmesi,

Mâh-ı nev barmağ hisâbıyla olur ‘ıyda delîl
Ol tamâm ayuñ başından kaşısı oldu ‘ıyda dâl

G. 84/ 2

Kulların bayramda padişahın elini öpmeleri,

Yüzüñi görüp elüñ öpsem şehâ ‘ayb itme kim
‘İyd ola çün dest-bûs-ı şâh iderler çâkerân

G. 124/2

Gençlerin kulaklarına halka küpe takması,

Şevk-i mihrüñle senüñ olmuş cevân çün pîr-i çarğ
Halkadur güşında şankim sîm ile zer ay u gün

G. 137/ 6

Kalender dervişlerinin başları açık gezmesi ve dilenecekleri kişinin yüzüne ayna tutmaları,

Baş açık abdâluñ oldu devr iderler ay u gün
Yüzüñe âyîne tutup nûr ider cerr ay u gün

G. 137/1

Sarığın üstüne gül ya da sünbül konması,

Gül tâzelükde benzediğiçün ‘izâruña
Kodum hezâr ‘izz ile destârum üstine

G. 158/ 2

Yirden getürüp ‘izzet ile başda kónıldı
Hem-reng olalı sünbül-i dildāra benefşe

G. 187/ 2

Tā meger bu reng ile helvācı helvāsın şata
La’lūne teşbīh idüp yir yir kómışdur reng-i al

G. 84/8

şeklindeki örnekler bu makuledendir.

SONUÇ

XV. yüzyılda Anadolu’da ve Rumeli’de edebiyat büyük bir gelişme göstermiş, divan edebiyatı artık kuruluş dönemini tamamlamış ve klasik bir edebiyat görünümü kazanmaya başlamıştır. Manzum ve mensur her türde ve her konuda pek çok eser bu yüzyılda verilmiştir. Bu yüzyılda nesirde olsun, nazımda olsun İran edebiyatı etkisi devamlı surette artmış, özellikle yüzyılın ikinci yarısında, İstanbul’un fethiyle kurulan saray edebiyatı çevresindeki şair ve münşilerin Fars dili ve edebiyatına duydukları hayranlık dolayısıyla, bazı şairlerin Türkçeleştirme çabaları bile dile Farsça kelime ve tamlamaların girmesini önleyememiştir.

Bu çalışmaya, mevcut tezkirelerde zikredilen Le’âlî mahlaslı şairler hakkında verilen bilgileri incelemekle başladık ve sonuçta Saruhanlı Le’âlî ve Tokatlı Le’âlî mahlaslı iki şairin bulunduğunu belirledik. Elimizdeki baş tarafı eksik tek nüsha divanın Le’âlî mahlaslı şairlerden hangisine ait olduğunu belirlememize tezkireler yardımcı olmadı. Çünkü verilen şiir örneklerinin kafiyeleri “r” den önceki harflere aitti. Oysa elimizdeki nüsha “r” kafiyeli gazellerle başlamaktaydı. Pervâne Beg’e ait nazire mecmuasında “Müte’accim Le’âlî” başlığı altında yazılan gazellerin bir kısmının elimizdeki divanda bulunması nedeniyle tezkirelerde Müte’accim olarak tanıtılan Tokatlı Le’âlî’yi araştırdık ve Türkçe divanı üzerinde bir çalışma yaptık. Bu çalışma iki bölümden oluştu. İlk bölümde Le’âlî’nin hayatı, eserleri ve edebî şahsiyetini ele aldık. Kaynaklarda hayatı hakkında çok az bilgi bulunan Le’âlî’nin asıl adı, nereleri olduğu hakkında divanıdaki şiirlerinde de bir ipucu yoktur. Bir süre Acem vilayetlerinde seyahat ettikten sonra kalender şeklinde Anadolu’ya gelen şair, kendini Acem tanıtarak saray ve edebiyat çevresinde saygı ve iltifat görmüştür. Sahte Acem olmasının

anlaşılması üzerine de bu iltifattan mahrum edilerek serveti elinden alınmıştır. Mezarı Şeyh İlâhî Tekkesi'ndedir.

Latîfi Tezkiresi'nde Le'âlî'nin Türkçe ve Farsça iki divana sahip olduğu belirtile de Farsça divanı hakkında elimizde bir bilgi mevcut değildir. Tezkirelerde onun hakkında verilen bilgilerin azlığına bakılarak döneminde çok da şöhret kazanamayan şairlerden biri olduğu söylenebilir.

Le'âlî Dîvânı'nda gazellerin yoğunluk kazandığı görülür. Gazelin yanı sıra, murabba, muhammes ve müfred dışında bir nazım şekli kullanmamıştır. Vezne genellikle hâkimdir. Bazı mısralarda veznin tutmadığı veya bozuk olduğu görülmüştür. Şair, aruz hatalarından sayılan zihaf ve imaleleri çokça kullanmış, kafiye tekrarları, îtâ-yı celî gibi hatalara sık sık düşmüştür.

Şairlerin Fars dili ve edebiyatının etkisinde oldukları, Acem şairleri taklit ettikleri Fâtih devri şairi olmakla birlikte, Le'âlî'nin dili halkın konuşma diline, söyleyişine yakın bir sadelik gösterir. Divanında Arapça, Farsça kelime ve tamlamalarının azlığı, deyimlerin kullanılma sıklığı da bunun göstergesidir.

Kendi şiirini beğenmekle beraber çağdaşı olan birçok şaire de nazire yazan Le'âlî'nin dilinin ve üslubunun, gerek Latîfi'nin gerekse Gelibolulu Âlî'nin tezkirelerinde övüldüğünü görmek mümkündür.

Le'âlî Dîvânı'nı muhteva açısından incelediğimizde da din ve tasavvuf, müstakil bir konu olmamakla beraber, şiirlerin, divan şairlerinin genel eğilimi olan dinî- tasavvufî kavram ve terimlerden yararlanarak yazıldığına tanık oluruz. O bunları sevgiliyi, aşığı ve aşkın hallerini anlatmada birer araç olarak kullanmıştır. Le'âlî'nin aşkı dünyevi aşktır.

Cemiyet, şahıs kadrosu olarak yoğunluk kazanmıştır. Şahıslar; tarihi ve efsanevi şahıslar, şairler ve sanatkârlar, mesnevi kahramanları şeklinde karşımıza çıkar. Bunlar kendileri ile ilgili hikâye veya efsaneler dolayısıyla çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır. Divandaki yaşayan insan unsuru sevgili - âşık - rakip üçlüsü etrafında yoğunluk kazanmıştır. Aşkın ve âşığın çeşitli hallerinin anlatıldığı şiirlerde, divan şiirinin aşk ve acı çeken âşık anlayışına bağlı kalınmıştır. Sevgili, genellikle âşiğa iltifat etmez, zulmeder, acı çektirir, rakip ile gezerek onu üzer. Sevgilinin karakter özelliklerinin yanı sıra güzellik unsurlarının da (saç, kaş, göz, kirpik, gamze, ben, hat, ağız vb.) üzerinde ayrıntılı şekilde durulmuştur. Rakip ise menfi bir tiptir. Düşman şeklinde görülür. Rind ve zahid de divan estetiğindeki algılanışlarına muvafık olarak işlenmişlerdir: Rind, zâhid ve sofî ile zıt

karakterlerdir. Harabat ehli olarak anılan rind, meyhaneden çıkmayan, sürekli sarhoş olan bir gönül adamıdır. Âşık kendini rind olarak takdim eder. Zahid kuru ve şekli ibadetle meşguldür. İbadetiyle gösteriş yapar. Oysa onun ibadeti bir bakışla bozulacak kadar zayıf ve geçersizdir.

Klasik şiirde ün kazanmış özellikleriyle anılan ülke ve şehirlerin bazıları Le'âlî Dîvânı'nda da zikr edilmiştir. Hint, Çin, Mâçîn, Türkistân, Hıtâ, Hoten, Rûm, Bedehşân, Aden, Mısır gibi ülke ve şehirler hemen daima sevgilinin güzellik unsurlarını anlatmada kullanılan klişeler olarak divanda yer almaktadır.

İncelememizden yola çıkarak, şairin divan estetiğinin dışına çıkacak özgün şiirleri çok azdır, demek mümkündür. Şiirler şekil ve muhteva açısından incelendiğinde, Le'âlî'nin 15.yüzyıl şiir anlayışı dışında orijinal bir anlayışa sahip olmadığı ortaya çıkmaktadır.

3. BÖLÜM

DÎVÂN-I LE'ÂLÎ METNİ

3.1. NÜSHA TAVSİFİ

Le'âlî Divânı'nın belirleyebildiğimiz tek nüshası vardır. Bu nüsha, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi bölümünde 3298 numarayla kayıtlı mecmuanın içindedir. Mecmuanın 41-103 yaprakları arasında ve derkenarda yer almaktadır. “r” sesiyle kafiyeli gazellerle başlamaktadır. Baş kısmı eksiktir.

Yazı taliktir. Satır sayısı 17'dir. Cilt ölçüsü 265x130, sayfa ölçüleri ise 210x74 mm'dir. Kağıt abadidir.

İlk beyit: 'Aynıdur her biri mihrûñ lîk mihiri az [o]lur

(...)

Son beyit: Benüm hırşîd-i nûr-efşân rûşen eylemez gönîlüm

Ki rûzum şeb olupdur çün ruḥ-ı cānāndan ayrıldum

İstinsah tarihi: Şevval /1001 M.1593

İstinsah kaydı: (Temmet li-' avnilâh fi evâ'il-i şevvâl sene ihdâ ve elf mine'l-hicreti'n-nebeviyye: Allah'ın yardımıyla Hicret-i Nebevî'nin 1001(Hicrî) yılı Şevvâl ayının başlarında tamamlandı.)

3.2. METİN TESPİTİ VE TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Metnin tespitinde ilmî eserlerde uygulanagelen transkripsiyon sistemi esas alınmıştır.
2. āsmān/āsumān”, “pādşāh/pādişāh”, “āftāb/āfitāb”, “mihrbān/mihribān” gibi iki şekilde okunabilecek kelimelerin “āsmān”, “pādşāh”, “ āftāb”, “mihrbān” şeklinde okunması tercih edilmiştir.
3. Metinde kimi zaman “it-”, kimi zaman da “et-” şeklinde yazılmış olan fiilin “it-” şekli tercih edilmiştir.
4. Sona gelen yapım ekleri kelimeye bitişik yazılmış, örnekler ve tamlamalar ise kısa çizgi ile ayrılmıştır. “Lāleveş”, “bī-çāre”, “ser-rişte” vb.
5. “ki” bağlacıyla ve “ne” soru zamiriyle vezin gereği oluşan birleşmeler kesme işaretiyle gösterilmiştir. “k’anuñ”, n’idelüm” gibi.
6. Atıf vavları ünlü uyumuna göre “u”, “ü” şeklinde, ünlüyle biten bir kelimedenden sonra gelmişse “vu”, “vü” şeklinde gösterilmiştir: “zār u nizār”, “içine vü taşına”.
7. Farsçadaki “vav-ı madüle” ile yazılan kelimeler “āb”, “ān” şeklinde yazılmıştır.
8. Metinde kimi zaman kelimeyle bitleştirilmiş kimi zaman da ayrı yazılmış “ile” edatından, “ile” şeklinde okuduklarımız, kelimedenden ayrı, “-le, -la” şeklinde okuduklarımız ve 3. tekil şahıs iyelik ekiyle birleştirilenler kelimeye bitişik gösterilmiştir: “hecr ile”, “vechiyle.” “alnuñla” “mühriyle”, “nārıla”
9. Metin Eski Anadolu Türkçesine göre okunmuştur. Bu nedenle “özün”, “görünen”, “olusar” gibi kelimelerde Eski Anadolu Türkçesindeki şekillere uyulmuştur.
10. Vezin ve anlam uygunluğu için metne eklenen kelime veya ekler köşeli parantez [] içinde verilmiştir.

11. Metinde okunamayan yerlere (...), anlamlandırılmayan yerlere ise (?) işareti konmuştur.

DĪVĀN-I LE'ĀLĪ

A. GAZELLER

1

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Aynıdur her biri mihrüñ lĭk mihri az [o]lur
(...)
- 2 Sūz-ı dilden sĭnesin delmiş neyi gördüñ diseñ
Nälelerle nāyı buldum nāleme dem-sāz olur
- 3 Resen-i zülfünde ey cānşevk-i la'lüñle senüñ
Şad-hezārān dil mu'allak atılup cān-bāz olur
- 4 Gel raķĭbi sūr ķatuñdan aç bahār-ı hüsñüñi
Bunı kim gördi cihānda ķış tırurken yaz olur
- 5 Dürlü dürlü şĭvelerle oynadurmuş 'āşıkı
Ehl-i hüsñüñ şūhına dirler ki 'āşık-bāz olur
- 6 Ey Le'ālĭ tĀlib ol şayd-ı hümā-yı 'ışķa kim
Şāyesi kim peşşeye düşse anuñ şeh-bāz olur

1. 41b

1a. Matlam ikinci mısraı muhtemelen unutulmuş.

3a. cān: cānā(metin)

6a. tĀlib ol: ol (metin)

6b. peşşeye: püşteye (metin)

2

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hāne-i tārīk-i tende cānum oldı çün esīr
Mihrüñi anda çerāğ idindi ey meh ol faķır
- 2 Ayı āyīne yüzüñ ayına ger virse mişāl
Sāde-dildür 'aksüñi olur şanur saña nazır
- 3 Sen kemānı sīneye çekdüğüne reşk idüben
Çıkdı elden evvel ol mū başın aldı gitdi tır
- 4 Mūr-ı haţ meylin görüp ol la' l-i şırīne şehā
Reşk ile şöyle za' if oldum çeker mūr-ı haķır
- 5 Sīneden geçdi çü tır-i ğamzesi ol dilberüñ
Dilden āh idüp didüm cāndan daħı geçer bu tır
- 6 Her kişi meyl itdügi bu la' lüñe Ferhādvār
Husrev olur her [k'ola] ol leb-i Şırīne esīr

3

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Baña 'ıyd ol gün olur kim cemālin 'arz ide dilber
Ki 'ıydı cān taleb kılsa diyem cānān ile dilber

3b. mū: مواد (metin)

- 2 Dehānı varluğını dil lebinden bildi dildāruñ
Kişinüñ rāz-ı pinhānı mey ile fāş olur ekşer
- 3 Kātı kelle şeker şimdi lebüñ kātında utanmaz
Ezel n'eydüğini bilse ezilüp āb ola şekker
- 4 Göge hergiz nazar kılmaz hilāl-i 'ıyd çün şol kim
Nazar kılduğça peyveste kaşuñ yüzüñ ola manzar
- 5 Muqābil olmağa çıkdı ber-ā-ber hācib-i yāre
Meh-i nev kendü geydürdi hezārān mertebe kemter
- 6 Sen ol sultān-ı hūbānsın eyā şāh-ı kamer-çihre
Yaraşur nūr u fer ile başuñda mihr ola efser
- 7 Mübārek olmağa 'ıyduñ mezīd olmağičü[n] 'ömrüñ
Müdām olmağluğa 'ayşuñ du 'ālar eylerüm ezber
- 8 Le'āliden budur her dem saña vird ü du'ā Sübhan
Murāduñ 'ıydına dā'im ola 'avn eyleyüp rehber

4

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 İrdi vişāl-i 'ıyd güzeller bezendiler
'Uşşāk bende oldılar anlar efendiler

- 2 Çün rüz-ı ʿıyd zīnet ile görüp anları
Diller sevindi şevk ile cānlar gövündiler
- 3 Bir buse ile eylemediler tesellī hīç
ʿUşşāk cān u dil virüben çoğ özendiler
- 4 Kānd-i lebini şöyle şakımlar anlar āh
Şanmañ kimesne anda kōnup kanda kındılar
- 5 Hʿān-ı Hūdā iken göre helvā-yı leblerin
Görmez kimesne şanasın anlar kızıdılar
- 6 Cānı güzeller almadılar buseye bedel
ʿUşşāk kādri yok diyü cāndan uşandılar
- 7 Döymez Leʿālī bunlar[a] diller nazar kıla
Bunca güzelüñ üstine dağı bezendiler

4b. kimesne: kimseler (metin); kındılar: kızdılar (metin)

5

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Felek âh-ı ciger-süzüm seher çün istimâ'eyler
Dutuşup nâr-ı 'ışk ile yana yana semâ'eyler
- 2 Görilmez gitdügi cânuñ meger 'âşık görür şol dem
Sefer 'azmin kırup dilber firâk-ıla vedâ'eyler
- 3 Şınayup 'âşıkı yâri eger bir cân taleb kılsa
Kıatı cânsuzdur ol âşık ki biñ cânâ nızâ'eyler
- 4 Kesil benden diyü dilber çü kaçd-ı cân ide 'âşık
Kesilmez yârdan biñ cân olursa inkıtâ'eyler
- 5 Kad-i bālâ ile ol şeh serâyından çıka seyre
Le'âlî şanki maṭla'dan toğup mihr irtifâ'eyler

6

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 2 Zülf-i şeb-reng[i] ne yüzden rüy-ı dilber yaşdanur
Bu ne Hindîdür ki gülşende gül-i ter yaşdanur
- 3 Dilbere kol yaşdayup şevk ile şol kim cân virür
Cânı çarḫa ağuban ḫurşîd-i enver yaşdanur

5. 42b

6. 42b

3b;5b; 6b; yaşdanur: yaşdana (metin)

- 4 Furşat el virüp şuna kim düst destin yaşdana
Hür ile cennetde şan gül-deste-i ter yaşdanur
- 5 Yaşduğın sünbül şanur döşendügin gül ehl-i 'ışk
İşigi hâkinde yârüñ şeb çü mermer yaşdanur
- 6 Āstāni hâkine yaşdanmağa komaz beni
Dir ki kimse görmedi faqr ehlini zer yaşdanur
- 7 İşigüne ser koyıcı şöyle çoğ oldu şehā
Hālî yir kalmadı şimdi her kişi ser yaşdanur
- 8 Saña kim dirler Le'ālî işiginde ol şehüñ
Baş koyuban āstānın nice server yaşdanur

7

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Āh itdügümce gül gibi ol gönçe-leb güler
Bād ile çünkim açıluban gönçe hep güler
- 2 Virür dehān-ı cāna hemān buse lezzetin
Ol leb-şeker ki buse idicek taleb güler
- 3 Tenden revānum olmuş iken cān virür yine
Ol gönçe-leb ki gül gibi vaqt-i gāzab güler

4 'Ömri cihānda ağlayı geçen raķībūñ āh
Ben yāre ḥālüm ağlasam ol bī-edeb güler

5 Şevķ-i cemāl-i yār iledür güldügi gülüñ
Şanma Le'ālī bāğda gül bī-sebeb güler

8

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1 Ğamzeñ ḥadengi ḥaste dilüñ merhemi geçer
Ol geçdügince cānda bedenden belā geçer

2 Tīr-i ḥadengi merhemidür derdümüñ velī
Merhem irince ḥastelerüñ cānına geçer

3 Geh қаşuña vu yüzüñe öyküñdi eridi
Gördüm felekde ḥaste yatur nīm-ten қamer

4 Serve kimesne tođru nażar itmez idi hīç
Tođruluđ ile қaddüñe öykünmese eger

5 Bir zerrece görünmedi yārüñ dehānı līk
Göñlüm dehānı var diyü sözden anı sezer

6 Ḥāşıldur 'ömrüme benüm ol mezra'-ı cemāl
Vuşlat deminde ḥāşıla қomaz beni eker

7. 43a

4a. āh: āh tu (metin)

8. 43a

3a. vu: vu geh (metin);eridi: irmedi (metin)

7 Geldükçe haste gönlüme şıhhat virür oқи
Oқи Le'ālī anuñ ile çün şifā irer

9

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1 Çarh itdi [ayı] gerçi ki başına ber-ā-ber
Kem çıkdı hilāl olmadı kaşına ber-ā-ber

2 Bu cürm ile oldı harem içre hācer esved
Kim tutmuş özin işigi taşına ber-ā-ber

3 Biñ tır-i hadengi gözi bir gezden aturken
Rüstem ola mı ceng ü şavaşına ber-ā-ber

4 Bükdi belümi hasret ile āh hilālün
Her ay başına çıkdığı kaşına ber-ā-ber

5 Öyküdi diyü gerçi (...)masa yaşum
Gel varalum ey cüy şu başına ber-ā-ber

6 Nıl ırmağı cüş idüben taşmasa Le'ālī
Bir dem gözümüñ olmaya yaşına ber-ā-ber

9. 43a

6a. Bu mısradā vezin bozuktur.

10

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tır-i cānān geldüince cānuma dermān olur
Cisme kuvvet virmege sīnem içinde ƣan olur
- 2 Sīne tennūrında dil bir yanmadan biryān olur
Döne döne ol nigāruñ nārıla bir yan olur
- 3 Rūz-ı hicrānda Őeb olsa baña gündüz tañ degül
Dūd-ı āhumdan felekde gün yüzi pinhān olur
- 4 Cān revān olsa nigāruñ tīri ardınca ne ğam
Çün hayāl-i la' l-i cān-baĥşı bedende cān olur
- 5 Bu ğazel çün ol güzel vařında bulmuşdur niżām
Ey Le'ālī her zebānda zıkr olup destān olur

11

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Virse bir buse lebinden cān içinde cān olur
Bir daĥı iĥsān iderse cem' olup cānān olur
- 2 Faşl olup aġyār eger ardınca vaşl-ı yār ola
Őuña beñzer kış gidüp ardınca tābistān olur

10. 43b

11. 43b

- 3 Şan 'ufuqdan gün çıkar çarha girüp seyr itmege
Bahre girmege o meh çün cāmeden 'üryān olur
- 4 Bilmezem yüzün gözün anı ne yüzden seyr ider
Kendüden evvel nazarda görüben hayrān olur
- 5 Rūy-ı zerdüm üzre her dem kanlu yaşum şahlayup
Levh-i zerrīne şanasın sürh ile efşān olur
- 6 Fikr-i zülfinden gele çün şevk-i la'liyle hadi
Şan şeb-i tār içre cāna mihr ü meh tābān olur
- 7 Ey Le'ālī bir dağı gelmezse tır[i] dilberün
Cān ü dil cenge düşüp bir gün arada kan olur

12

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Çü bāl [ü] zülf ü hüsñ ile olaldan sen perī-peyker
Felekden reşk ile dökdi melekler yir yüzine ter
- 2 Kālup vādī-i fūrkatde vişāle bulmaz idüm yol
Hicāz-ı kūyuña cānā eger 'ışk olmasa rehber
- 3 Ferīd-i hüsñ iken gökden düşer mağribde her şeb gün
Şehā üftādeñ olmışdur göge irgürmiş iken ser

12. 44a

2b. Hicāz-ı: حجاز (metin)

- 4 Didüm ey şāh-ı meh-rüyān-ı devrān evc-i hūsn içre
Yüzüñ gibi tolu bir meh olur mıydı didi kemter
- 5 Dehānı buse yok dirse şehāsuzdur dime ey dil
Ki yoklukdan olur hıssat zārūr kişiyē ekşer
- 6 Yaraşur hūsn ile olsa şeh-i leşker-keş-i hūbān
Aña baş indürüp olur güzeller cümlesi leşker
- 7 Zebāne alup okur ise ol la' l-i leb-i dūr-pāş
İde ger ol dūr-i yektā Le'ālī nazmını ezber

13

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dilberī ki ol sebeble 'āşıka hem-rāz olur
Şan Mesīhā deminden cān virüp dem-sāz olur
- 2 Her güzelde mihr olur mı didüm ol meh-rū didi
'Aynıdur herbiri mihrüñ līk mihiri az olur
- 3 Sūz-ı dilden sīnesin delmiş ney[i] gördüñ diseñ
Nāleler nāyını buldum nāleme dem-sāz olur
- 4 Gel raķībi sūr tapuñdan aç baħar-ı hūsnüñi
Bunı kim gördi cihānda kış dururken yaz olur
- 5 Ey Le'ālī tālīb ol şayd-ı hümā-yı 'ışka kim
Sāyesi kem peşşeye düşse anuñ şeh-bāz olur

6a. şeh-i: şehi (metin); keş-i :keşi(metin)

7b. dūr-i: durer-i (metin)

14

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her kime açup dehānın remz ile hem-rāz olur
Şırr ile dürc-i cevāhir genci aña bāz olur
- 2 Nūr-ı vechiyle saña gün ger olursa müşterek
Sā'ir eczāyı cemālün faşl idüp mümtāz olur
- 3 Mişlüni dār-ı cihāndan selb ider küllī gönül
Bunı dimez kim güzel vardur velikin az olur
- 4 Zülfüni çevgān görür dil kākülün çün rismān
Başını geh güy ider gāhī döner cān-bāz olur
- 5 Rüz-ı hicrān ger bahār ola Le'ālī kışdur ol
'Āşıkā vuşlat günü kış da olursa yaz olur

15

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şīvesi dilberlerün ehl-i niyāza nāz olur
Nāz iderken nāzük olan 'āşıkā hem-rāz olur
- 2 Dürlü dürlü şīvelerle oynadurmuş 'āşıkı
Ehl-i hüsnün şūhına dirler ki 'āşık-bāz olur

14. 45a

2b. cemālün: cemālüne (metin)

15. 45b

- 3 Māh-rūlardan dilā mihr ü vefā çok umma kim
Ger bularda mihr ola ekşer budur kim az olur
- 4 Lezzet-i mihr [ü] vefāsın nāz ile eyler elez
Nāzenīnī kim vefādan evvel anda nāz olur
- 5 Nār-ı zülfünde şehā mey-gün lebünden mest olur
Döne döne dil mu'allak atılup cān-bāz olur
- 6 Dilberüñ pâyında 'āşık tañ degül baş oynasa
Resm-i 'āşıkdur ezelden 'ışk ile ser-bāz olur
- 7 Ey Le'ālī n'eylesün ol nāzenīn nāz itmeyüp
Cān virür ehl-i niyāz andan gehī kim nāz olur

16

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gelmesi tīr-i nigāruñ şanmañuz āhestedür
Çün halāş ola elinden sīneme peyvestedür
- 2 Ruḥlaruñ kim ḥalka-i zülfünden olmışdur 'ayān
Sünbül ile beste şankim lāle yā gül-destedür
- 3 Meyli cūy-ı çeşminüñ ḳadd-i bülend-i yāredür
Gerçi şu olsa revān peyveste meyli bestedür
- 4 Ḳadd-i yārüñ fūrkatinden çarḥa irdi nālesi
Çeşm-i bīmārından erçi dil za'if ü ḥastedür

- 5 Germ olur hüsnuñ günine āsmāndan āftāb
Atlas idi pāyuña līkin felekde bestedür
- 6 Grd-i rāh-ı dilbere dil göz açup tırur velī
Tozılır bād-ı şabādan düşdi yāhūd hastedür
- 7 Oldı hattından hadinde ey Le'ālī dil feraḥ
Dil-güşādur gülşen içre sebze kim nev-rüstedür

17

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Resmidür hūblaruñ nār ile yāri yaqalar
Geh girībān tütuban ['āşıkı] nāra yaqalar
- 2 Şöyle Ferhāda enīs olmış idi dāmen-i kūh
Etegin tutar idi gitme diyüben yaqalar
- 3 Cān vire yār el ile 'āşık olan ölmege ger
'İyd ḥinnāsı gibi eline kanın yaqalar
- 4 Leblerüñ şerbetini virme raķīb-i ḥara çün
Kimse görmedi ḥarı çeşme-i Hızra yaqalar
- 5 Yār kūyına Le'ālī yaqasın yırtı varur
Çünkü 'ışk eli ile çāk olur anda yaqalar

6b. bād-ı: bādı (metin)

18

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Şu bir hürşîd-i meh-rüyân ki anuñ adı maħremdür
Melek mişl olamaz añâ egerçi nesl-i Ādemdür
- 2 Güzeller ol şeh-i hüsne selâma gelse tañ mıdur
Ki Yūsuf gibi hüsni içre misâl[i] yok müsellemdür
- 3 Cemâli ol şeh-i hüsniñ feraħ-baħş u müferriħdür
Añâ kim hem-dem olursa dem-â-dem şād u hurremdür
- 4 Şanasın hūr-ı cennetle olur peyveste ol maħrem
Anuñla dâr-ı dünyâda şu kim her laħza hem-demdür
- 5 Kaşuñ miħrâbına cânâ ider peyveste çün bî-ħad
O yüzden nev-cevân iken meh-i nev kâmeti ħamdur
- 6 Özin bîgâne gösterse Le'âlî ğam yime zîrâ
Ĥayâli sînem içinde dil ü cân ile maħremdür

19

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ey felek diller alur bir cân-ı cânânuñ mı var
Miħri cânlar şayd ider yâ mâh-ı tâbânuñ mı var
- 2 Bir yüce şimşād ile 'âlî dirilme bâĝbân
Kim güneş andan toĝar serv-i ħırâmânuñ mı var

18. 46a

19. 46b

- 3 Bir güneşle germ olup çarha girersin ey felek
Nice gün yüzlü kul olmuş şah-ı hübānuñ mı var
- 4 İderüm bir büseñe biñ cān revān didüm aña
Didi kim ey derdmend evvel senüñ cānuñ mı var
- 5 Gördi bir 'āşık Le'ālī yār arar her cāyda
Didi kim senüñ dağı her-cāyi cānānuñ mı var

20

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 Şu kim yārini kucar pīrehensüz
Ki cānı cāna vaşl olur bedensüz
- 2 Didüm öldürme beni fūrkatüñde
Didi sen zinde misin dağı bensüz
- 3 Raqībüñ dilberā cānda döğündür
Didüm didi olur mı gül dikensüz
- 4 Didüm sebze belürmiş gülşenüñde
Didi gülşen olur mı yā çemensüz
- 5 Le'ālī derdmendüñi şorarsañ
Ki cānsuz cisme dönmişdür o sensüz

21

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Süz-ı dilden fiğānsuz olmazuz
Yanar oduz duḡānsuz olmazuz
- 2 Kim bilür ḡālümüzi cānānsuz
Biz ki bir laḡza cānsuz olmazuz
- 3 Būseye cān aturken ölse raḡīb
Dime cānā ziyānsuz olmazuz
- 4 Alladur cemāli çünki anuñ
Anuñ için biz ansuz olmazuz
- 5 Çünki girdük Le'ālī kūyına biz
Çıkmayalum cinānsuz olmazuz

22

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Şanmañuz şayd-ı dile zülf kemendin yeñemez
Delü göñlüm göricek bendini kendin yeñemez
- 2 Ne kadar kelle geçerse bu cihān içre şeker
Baḡs-i lezzetde anuñ lebleri ḡandın yeñemez

21. 46b

3a. aturken: alurken(metin)

22. 47a

- 3 Dilleri dilber esirgedi velî halka şalup
Her birin bende çeker zülf kemendin yeñemez
- 4 Pây-māl itdügi ‘uşşâkıñı hışımıyla degül
Nev-cevândur şehümüz nâz semendin yeñemez
- 5 Bendler Le’âlîye ser-i zülfî ki anuñ
Bü ‘Alî olur ise hîle vü bendin yeñemez

23

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Seni kim sevse şehâ and ile kendin yeñemez
Günde biñ and içe ger biñde bir andın yeñemez
- 2 Bir kıru kıadd ile gâlib didiler vechi mi var
Serv eger göge ire serv-i bülendin yeñemez
- 3 Serv eger ser çeküben gülşen-i çarha irişe
Hüsñ bâğında anuñ serv-i bülendin yeñemez
- 4 Yâr yar-ı dehenüñ her ne yire şaldıysa
Şöyle güñ bitdi kimesne ney-i kıandın yeñemez
- 5 Merdüm-i dîde ciger kıan ile besledi velî
Baş çeker her tarafa eşk levendin yeñemez

23. 47a

2a. didiler: dirler (metin)

6 Gerçi kim cevre Le'ālī yine and içdi nigār
N'idelüm içdi ise biñde bir andın yeñemez

24

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1 'İyda kırbān it diyü biñ cān virüp kıldum niyāz
Didi tīgum kıan dökdüğine degmez iñen az

2 Āteş-i ruhsārını kim gördi ise rüz-ı 'ıyd
Cānına kār itdi düşdi cismine sūz [u] güdāz

3 Cān içinde bir elifçe serve cāy itmez gönül
Bes ne yüzle kıadd-i yāre kıarşı ola ser-firāz

4 Rüy-ı yār ile çoğ itmiş baħs-i ħüsni çünkü gül
Kim bu eksüklükden oldı gülşen içre 'ömri az

5 Gülsitān-ı ħüsni içinde bir nihāl-i tāzesin
Şīve berg olmuş saña ey şūh dilber mīve nāz

6 Görmege müştākdur dil yüzüñi Ya'kıbveş
Bulalı Yūsuf gibi cümle güzelden imtiyāz

7 Bu Le'ālī bendenüñ 'ıydı yüzüñ görmek durur
Yüzüñi göster şehā diyü müdām eyler niyaz

24. 47b

1b. kıan: kıana

25

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bilmedüm ol dem ki ben yār ile olmışdum qarın
Māh ile burc-ı şerefde iktirānum var imiş
- 2 N'eylerüm cān u cihānı vü cihānuñ cāhını
Çün benüm dilber gibi cān u cihānum var imiş
- 3 Didüm ey dilber dehānuñ var mı yā vü mīm midür
Didi fehm oldı sözüñden kim dehānum var imiş
- 4 Zülfinüñ bir kılmı biñ cāna bāzār eyledi
Döndi bu sevdāda dir kim çok ziyānum var imiş
- 5 Ey Le'ālī varduğumca karşı gelür kelb-i yār
Düst kūyında benüm bir mihrbānum var imiş

26

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Düşelden süz-ı mihrüñden dile ey dil-sitān āteş
Tolar āhum şerārından ser-ā-ser āsmān āteş
- 2 Hadüñ ger zülfüñ altından haţuñ göster[me]se tañ mı
Bu rüşendür ki göstermez şeb olıcağ duhān āteş
- 3 Gözüm közler bırakmışdur dile gülnār-ı haddüñden
Dutuşdı gösterür her dem dehānumdan zebān āteş

25. 47b

26. 48a

- 4 H ay l-i  addi geld k e dile s nemde s z artar
Get rmez kişiye ger i kimesne armaġ n  teŐ
- 5 H at m geldi diy  Şem   -i cem l n eyleme pinh n
Ki d d-1 Şem   ile olmaz  ay n olsa nih n  teŐ
- 6 H d n de  att-1 m Ők n n hemişe t ze v  terd r
   sebze  bd r olsa a na itmez ziy n  teŐ
- 7 H ay l-i la  li geld k e bilesince gel r s z 
G t rmez g  d ġi yirden eger i k rv n  teŐ
- 8 Le  al  verd-i a mer g rinen g lŐende a gerd r
K  anu n n r-1  iz rından² dutupdur g lsit n  teŐ

27

f   il t n f   il t n f   il t n f   il n

- 1 N rdan perriyle g kde ger i kim u ar g neŐ
H sn ile sa na irişmez ey per -peyker g neŐ
- 2 Gice yir altında v  g nd z varur g k  stine
Yirde g kde yir bulmaz  a ar ey dilber g neŐ
- 3 Ő m-1 z lfi m ni   olur ol mehi g rmege   n
 n ne her g n diker g r Şem   d n-1 zer g neŐ
- 4 Z lmet-i z lf n de  b-1 H zr-1 la  l n bulmaġa
Şem   -i mihr ne del l itmiş dilin ya ar g neŐ

7a.H ay l-i: H ay l  (metin)

8b.  iz rından:  iz ru ndan(metin)

5 Ey Le'ālī gör nice mihr eylemişdür ol mehe
Nice gitse yüzini andan yaña dutar güneş

28

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Sīnemi yarup nigārā ḥancerüñ çok cāna baş
Ĝam degül ḳandan ḳayurma ayağüñ merdāne baş

2 Kāfir oldı diyü başuñ kesseler şer'ī durur
Kim didi ey mū saña başdan çıḳup Ḳur'āna baş

3 Şol ḳadar dökdüñ cihānda ḳanı ḳansuz yir ḳanı
Şimdiden girü ḳadem her ḳanda başsañ ḳana baş

4 Ḳanlı yaşdan nerm olupdur ḥār-ı müjgān ḡam yime
Çeşmüme demdür ḳademdür gel ḳadem müjgāna baş

5 Ka'be-i kūyuñda ḳurbān oldı diller ḳurb için
Tā ki ḳurbet bulalar var pāyuñı ḳurbāna baş

6 Rūmdan diller uğurlar Çīnde şaḳlar kākülün
Buluban ağırlığın aşmağā var bir şāne baş

7 Dermendüñdür Le'ālī ḥasteye luḫf eyleyüp
Nice bir pür-derd idersin gel ḳadem dermāna baş

29

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

1 Gel ey dil cāndan eyle yāre iḫlāş
İder muḫliş olan dildāre iḫlāş

2 İşidür zāhidüñ peyveste inkār
Ki 'ışık ehlindedür bir pāre ihlās

3 Dil ü cān yüzi gül-nārına muhlis
İder bülbülleyin gülzāre ihlās

4 Haıı dīnden çıkar dil bilmez anı
İder mü'min diyü küffāre ihlās

5 Le'ālī seg raķıbe řādık oldı
İder ol yār içün aġyāre ihlās

30

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Didi ol dilber nedür di la'l-i cānāndan ġaraż
Didüm ey cān-ı cihān řol kim olur cāndan ġaraż

2 Didüm ey řāh-ı cihān luş eyle cevr itme bize
'Adl ü dād itmek durur dervīře sultāndan ġaraż

3 Büy-ı müyuñdan nigārā cānı maħrüm eyleme
Cān mu'atıar eylemekdür çünki reyħāndan ġaraż

4 Gülşen-i hüsnüñ temāřā eylesem men' eyleme
Çün temāřā eylemekdür her gülistāndan ġaraż

5 Cān-fezādur bu Le'ālī bī-dile la'lüñ řehā
Cāna cān virmek durur çün la'l-i cānāndan ġaraż

31

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her kim ider şerh-i hüsnüñ istimā'
Vecd olup eyler şafādan ol semā'
- 2 Ayağuß tozına özin hāk iden
Bulısar hırşıd gibi irtifā'
- 3 Zülf ü rüyuñ her ki bir yirde göre
Gıce gündüz itdiler dir ictimā'
- 4 Cān-ı şırından cüdā düşmek durur
Yārdan fūrkat bulup iden vedā'
- 5 Cān bulur la'l-i nigārından eger
İtse bir hārfin Le'ālī istimā'

32

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tā cemālüñ pertevinden aldı nūr ü fer çerāğ
Oldı her meclis içinde rüşen ü enver çerāğ
- 2 Meclisünde budur ey dilber dilin depretdüğü
Süre-i nūrı [senüñ] yüzünden ezberler çerāğ
- 3 Āteş-i mihrüñ düşelden cānına ey meh-liķā
Bezmüñ içre dil delil itmiş [ne] hoş yanar çerāğ

31. 49a

32. 49a

2b. yüzünden: yüzüne (metin)

- 4 Nür ile şem'-i cemālūne irişmezler şehā
Kubbe-i çarh içre yaqdı gerçi mäh u hur çerāg
- 5 Ey Le'ālī devlet-i şāha du'ālar kılduğuñ
Hidmetinde yana yana cümle şerh eyler çerāg

33

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey ki ismüñ gibi saña oldı çün hem-dem laţif
Zāt-ı pāküñden olur ihsān ile her dem luţuf
- 2 Bī-kes ü bī-çāre qalmış haste vü dermānde
Hulquñuñ dārü'ş-şifāsından umar merhem luţuf
- 3 Dehr elinden zehr içüp mecrūh-dil olanlara
Ehl-i luţf olandan olur dā'imā emsem luţuf
- 4 Saña çün luţf-ı ilāhī ism olupdur lā-cerem
İrişe her kişiye olmaz tapuñdan kem luţuf
- 5 Çün muhallā luţf olupdur bu Le'ālī bendeye
Zā'f-ı hālin görüben eyle şehā muhkem luţuf

34

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ger dil almaqda ola dilber zarīf
Dil nedür cān virür aña her zarīf

- 2 Ger ola dilber zarîf ü dil-pezîr
Cân u dilden pâyine or ser zarîf
- 3 Çün zarâfetden durur zıkr-i habîb
Yâr vaşfını ider ezber zarîf
- 4 N'ola dilber nâzûk olsa ehl-i nâz
Çünkü yârûñ nâzûkin ister zarîf
- 5 Ey Le'âlî biñ zarâfet gösterür
Hüsn ile maħbûb ola ger zarîf

35

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hüsni] kitâbın açdı çü dilber vara vara
Our ğubâr-ı haını diller seba seba
- 2 Gülşen içinde pâyüña samaĝiçün şehâ
Güller zerîni elde dutarlar taa taa
- 3 Tamış kemend-i zülfini diller esîrine
Ol Türk-i çeşm mest getürmiş çana çana
- 4 Câm-ı lebüñe irmeyüp ey leb-şeker senüñ
Cânlar ciger anını çekerler çana çana
- 5 Cânlar irişdi ayaĝına ey dil-i za'îf
Cânüñ var ise sen de ımıldan aya aya

- 6 Bulup raķıbi öldürelim diyü ehl-i 'ıřķ
Ararlar ol toņuzı segirdüp yayaķ yayaķ
- 7 Her dem Le'ālī merdüm-i çeşmüm ciger şanın
İçe maķām-ı bezm-i ğamuñda řabaķ řabaķ

36

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Hüsni kitābın açmasa dilber varaķ varaķ
Gül defterinden oķur anı [dil]sebaķ sebaķ
- 2 Yazmağa hüsni nüşhasını al varaķlara
Gül[i] çemende açāķomiřlar řabaķ řabaķ
- 3 Gördi kitāb-ı hüsnüñi çün defter-i güli
Şaçdı yabana bād-ı řabā hep varaķ varaķ
- 4 Hün-ı cigerden itmiş idi cān řarāb-ı 'ayş
Şevķ-i lebüñle dökdi gözümdeñ řabaķ řabaķ
- 5 Dilber müsāfir oldu bizi almadı ele
Ol gitdüğince ben de giderdüm řonaķ řonaķ
- 6 Virdüñ dilā çü göñlüñi her-cāyi dilbere
Ol gezer otaķ otaķ ara sen yataķ yataķ
- 7 Şevķ-i lebüñle bu durur iren Le'āliye
İçer ciger şanını dem-ā-dem çanaķ çanaķ

7b. İçe: İçem (metin)

36. 50a

5a. ele: ala (metin)

6a. göñlüñi :göñlini (metin)

37

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yüzüñi görmeyeli yaqdı beni nār-ı firāk
Kaddümi ham kıldı hicrān yük ile bār-ı firāk
- 2 Zār ü giryān oluban fūrkat odıyla yanaram
Zulm ile benden ayırdı çünkü dildārı firāk
- 3 Gülşen-i hüsnüñ temāşā itmeyüp ey lāle-ruh
Bağrumı yüz yirde delmişdür benim hār-ı firāk
- 4 Bundan evlā müşkil ola mı kişiye dünyede
İrişüp vuşlat bulmcağ ayıra yāri firāk
- 5 Bu dağı müşkil durur kim vaşla ikrār eyleyüp
Yār yüz döndürüp ide yine izhār-ı firāk
- 6 Tatlu sözler söyleşürken ol lebi şīrīn ile
Söyleme luḫ eyle cānā baña güftār-ı firāk
- 7 Nicesi ağla[ma]yum hicrān elinden zār zār
Müşkil işdür ey Le'ālī kişiye kār-ı firāk

38

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Lāle-ruhısın līkin anda ṭurre-i ṭarrār yok
Gönçe-femsin anda hem şīrīn leb ü güftār yok

- 2 Yüzüne teşbîh olınsa reng ile gül vechi var
Lâkin anda zülf-i miskîn hâl-i ‘anber-bâr yok
- 3 Tîğ-ı gâmzeyle dile biñ zaḥm urur dildâr çok
Raḥm ider bir būs ile merhem ider bir yâr yok
- 4 Ẕaddine servi Le’âlî ben nice teşbîh idem
Bir Ẕurı Ẕaddür hemîn güftâr yok reftâr yok
- 5 Zülfinüñ bir Ẕılına biñ cân u dil ‘arz eyledüm
Dir ki bu sevdâyı Ẕo var fâriğ ol bâzâr yok

39*

müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Gördi çü Ẕara zülfüñi cân u dilüñ Ẕarâr[1] yok
Gerçi kim anda cân u dil toptoludur Ẕarâr[1] yok
- 2 Hâl-i ruḥuñla ey şanem kim ola şem‘ ü lâleveş
Sînedede dâğ u dilde ğam dîde-i eşk-bâr[1] yok
- 3 Şûret-i ḥüba sensüz [o] dîde nezâre eylemez
Cân bile olmasa belî şûretüñ i‘tibâr[1] yok
- 4 Çeşmüñe âhûdur diyen âh anı bilmemişdür ol
Şîr dur[ur] ki ğayr-ı cân daḥı anuñ şikâr[1] yok
- 5 Düşdi miyâñı fikrine dil çü kenâr idem diyü
Vardı bir ince fikre kim hîç anuñ kenârı yok

39. 50b

* Bu gazelin 1,2,3,4. beyitlerin rediflerindeki ünlü yazılmamıştır. Fakat 5,6, ve 7.beyitlerde yazılıdır. Bu nedenle diğerlerine de ilave edilmiştir.

5b.Vardı :Var idi (metin)

6 Sa'y ile cehd idüp dilā cān vir ü yār ele getir
Yok durur ol kişi k' anuñ dār-ı cihānda yāri yok

7 'Āşıka ey Le'ālī sen bir işi daħı gör dime
'Işk durur anuñ işi bir daħı kār [ü] bārı yok

40

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Dil ayru rüy-ı dilberden cüdā bāğ u bahārum yok
Yüzini görmese cān dir ki çok dem uş qarārum yok

2 Cemāl-i yārdan özge benüm bāğ u bahārum yok
Temāşā itmesem cān dir ki çok dem uş qarārum yok

3 Benüm gülşen içinde hem fiğān u zārum eksilmez
Ĥazāndur gözüme gülşen çün anda gül-' izārum yok

4 Nice giryān u zār olmayayın āşüfte vü 'āşık
Ĝarīb üftādeyem bunda benüm yār ü diyārüm yok

5 O māhuñ āteş-i mihri tenüm ĥākister itmişdür
Şabā ger kūyına ilte tozum dilde ğubārum yok

6 Ki yārüñ Ka'be-i kūyından özge yirde bir laħza
Yirüm cennet olursa ger benüm bir dem qarārum yok

40. 51a

1a. ayru: ayrudur (metin)

3b. Ĥazāndur: Ĥazāndur ki (metin)

4b. yāver : یارو

- 7 Ne yüzden olısar hālī gönül ğamdan gözüm nemden
Ki dil-şād itmege bir dem nazarda ğam-güsārum yok
- 8 Baña dirsın ki kūyına baş açup varma āşufte
Ki ben şūrīde-i ‘ışkām Le’ālī ihtiyārum yok

41

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 Hancer çeküp hūnī gözi kaçd itdi cāna Yūsufuñ
Çeşm-i humārı teşnedür tā kana kana Yūsufuñ
- 2 Mihr-i cemāle hūsn ile sulţān olupdur lā-cerem
Oldı dil ü cān mülkine hükmi revāne Yūsufuñ
- 3 Diller perīşān oluban başdan ayağa düşdiler
Zülfine el urmuş bugün güstāh şāne Yūsufuñ
- 4 Vaşlına cān ü dil virüp kurbān olan ‘āşıklaruñ
Kanın dökerken elleri ğarķ oldu kana Yūsufuñ
- 5 Ruhsārı muşhafdur haţı yazısı hālī noqtası
Hūsn[i] kitābı luţf ile oldı çü h’āna Yūsufuñ
- 6 Bilmez Le’ālī kıymetin cān-ı ‘azīzi n’eyler o
Her kim ki şatın almaya vaşlını cāna Yūsufuñ

mef'ülü fā'ilätü mefā'ülü fā'ilün

- 1 Haṭṭuñ vücūda geldi vü dutdı cihāmı müşk
Gitdi Hıṭāya yüz qarasıyla nihānī müşk
- 2 Miskīnlügiyle büyü ḥaṭuñdan alur meger
Andan mu'aṭṭar eyledi cümle cihāmı müşk
- 3 Mülk-i cemāle düşdi beñüñ dilberā ğarīb
Çīnden gelür çü Rūmda olmaz mekān-ı müşk
- 4 Peyveste ḥalka ḥalka bu zülf-i mu'anberi
Şerḥ eylesem cihāna ṭolar dāstān-ı müşk
- 5 Zülfüñ ğamında ḥāl-i siyeh mesken eylemiş
Çīn şahıdır kim olmış anuñ ḥānmāmı müşk
- 6 İrdi çü çīn-i zülfüñ ucından seher şabā
Hoş-büy ola kim oldu bize armağanı müşk
- 7 Zülfüñ uzandı indi nigārā 'izāruña
Rūma irişdi çīn kaṭar-ı kārbanı müşk
- 8 Rūm-ı ḥadinde ḥālī ne tāli'li Hindīdür
Zülf-i siyehden olmış anuñ sāyebānı müşk
- 9 Yüzinden özge nār Le'ālī ne yirde var
Nūr ola pertevi [ki] anuñ hem duḥānı müşk

42. 51b

8a. tāli'li: طالعيل (metin); Hindīdur: Hindī durur (metin)

43

mefâ 'ılün mefâ 'ılün mefâ 'ılün mefâ 'ılün

- 1 Yazıldı verd-i ter üzre ğubâr-ı hatt-ı miskînüñ
Yitürdi kâdrini ğir[di] bu yüzde[n] nâfe miskînüñ
- 2 Senüñ her halka-i zülfüñ Hıtâ vü Çın [ü] Mâçındür
Haţâdur zülfüñi teşbîh idersem müşkine Çınüñ
- 3 Senüñ mihrüñle sînemde eger sine varam ey meh
Diye 'uşşâk kabrümde senüñ pür-nür ola sinüñ
- 4 Raķîbi kendüzin görüp baña yüzini göstermez
Göreyin görmesin gözi ben ol şeyfân-ı hod-bînüñ
- 5 Niçün mihr [ü] vefâ yolın tarîķ idinmedüñ ey meh
Neden cevr [ü] cefâ oldu hemîşe resm ü âyîñüñ
- 6 Revân cân vireyin cânâ ne dem kim yüzüñi görem
Bu yüzden oldu beñz[er] çün kemîne bendeye kînüñ
- 7 Dil ü cân aldı ol dilber ne ğam ger kaşd-ı dîn itse
Le'âlî dilber oldu çün senüñ cân u dil ü dînüñ

44

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Şîve ile ğöñlüm aldı ey sitemğer ğözlerüñ
Şimdi câna kıldı kaşdı yine dilber ğözlerüñ

43. 52a

6a. kim: ki kim(metin)

44. 52a

- 2 Ben ğarībūñ yolların bend itmeğiçün sihr ile
Zülfüñüñ mārını itdi iki ejder gözlerüñ
- 3 Virmişem cān u göñülden cānumı bir ğamzeñe
Ser-be-ser rāzī degül üste ser ister gözlerüñ
- 4 Şanki bir şebbāzdur diller şikār itmeklige
Tır-i müjgānı idindi bāl ü şeh-per gözlerüñ
- 5 Gözleyüp ğamzeñ oqın gözler Le'ālī qalbümi
Nice bī-dīndür eyā dilber bu kāfir gözlerüñ

45

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Meger şol cān ire 'ıyd-ı vişāline Ebū Bekrūñ
Yana pervāneveş şem'-i cemāline Ebū Bekrūñ
- 2 İrem diyü vişāline hayāl eylersin ey göñlüm
Belā budur ki gelmezsin hayāline Ebū Bekrūñ
- 3 Ger āl ide kemāliyle revān cānuñı aldı bil
Sen ey dil çünki aldanaduñ ālına Ebū Bekrūñ
- 4 Sikender āb-ı hayvān çün qurı sevdāya düşmezdi
Ger irse çeşme-i la'li zülāline Ebū Bekrūñ
- 5 Eger bir büse la'linden meh aldıysa bil āl eyler
Sen ey dil gerçi aldanduñ me'āline Ebū Bekrūñ

3b. üste: üstine (metin)

- 6 Le'ālī cennet olurdı saña bu Edrine şehri
Ger irsen Muştafā ile vişāline Ebū Bekrūñ

46

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Қаşlaruñ yayın қurupdur çeşm-i һүн-рiзүñ senüñ
Cān ü dilden geçmek içün tır-i ser-tiзүñ senüñ
- 2 Çüst ü şirīn-cān olur tatlu diliyle dilberā
Hey ne şirīn-kārdur la' l-i şeker-riзүñ senüñ
- 3 Zāhid[ā] mağrūr olup geçinme dünyadan şaқın
Bir nazarla bozılur zāhid çü perhizüñ senüñ
- 4 Her birin bir bend ile meftün idüpdür dilleri
Hey ne müşkil fitnedür zülf-i dil-āvizüñ senüñ
- 5 Ey Le'ālī o mehüñ şubḥ-ı cemāli mihr-ile
Göklerüñ bağrın deler āh-ı seḥer-ḥizüñ senüñ

47

mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Zevḳ ü şafāda geçdi çü ḥāli benefşenüñ
Ağarmadı ölince şaқalı benefşenüñ
- 2 Zülfüñle başa çıқmadı irdi ḥaṭuñ daḥı
Oldı müşevveş arada ḥāli benefşenüñ

46. 52b

47. 53a

3 Bitti ھاtuñ ھاdüñde eyā gülşen-i cemāl
Oldı gül ile şanki vişāli benefşenüñ

4 Çekmez idi zamāne kafādan zebānını
Zülfüñ kılıyla olmasa kanı benefşenüñ

5 Müşkīn ھاtuñla oldı mu‘atтар dimāğı çün
Adın[1] niçün aña Le‘ālī benefşenüñ

48

mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün

1 Müşkīn ھاtuñ kim oldı mişāli benefşenüñ
Geçdi zamānı bitdi şakalı benefşenüñ

2 Kaddi bükildi düşdi ‘aşāya ھاtuñ görüp
Gayretten öldi gitdi mecāli benefşenüñ

3 Āhum hayāl-i ھاţtuñ ile müşk-bū çıkar
Müşkīn ider nesīmi şimāli benefşenüñ

4 Her lāle-çehre ‘izzet idüp başı üzre kor
Büy-ı ھاtuñla nisbet olalı benefşenüñ

5 Beñzer ھاtuñ gibi o da dīnden çıkup durur
Şabka giyer libāsı boyalı benefşenüñ

6 Gördi beķāsı yok bu cihānuñ zamānesi
Ĝam tonı ile geçdi Le‘ālī benefşenüñ

49

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hāl-i la' lüñden durur cānında dāğı lālenüñ
Nār-ı haddüñden olur rüşen çerāğı lālenüñ
- 2 (...) ki sürh ile oldı çünki ezhāruñ şehi
Sebze-zār içinde tutıldı otağı lālenüñ
- 3 La'l-reng olduğı budur 'ayş u nüş ile müdām
Düşmez elinden çemende çün ayağı lālenüñ
- 4 Sāgarı elden kıomaz kıandan gövünmişdir kıanı
Lā-cerem pür oldı sevdādan dimāğı lālenüñ
- 5 Āteş-i sevdā ile bulmaz idi hergiz kıarār
Ey Le'ālī beste olmasa ayağı lālenüñ

50

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hüsñ ile saña irişmez ey perī-peyker melek
Şāh-ı hüsñ olup aña ger taht ola fark-ı felek
- 2 Gündüzin gün devr ider küyüñü her gün gice māh
Şöyle beñzer mihr ü meh sini severler müşterek
- 3 Cevrin arturduqça cānda mihri muhkem oldı çün
Didi görmedüm cihānda sencileyin cānı pek

49. 53a

4a. kıandan□: mey kıandan (metin)

50. 53b

1b. felek: melek (metin)

- 4 Zülf [ü] hâli nüş-ı la'inden iderlerdi çü 'ayş
Zülfî yüz döndürdi hâli bekledi haqq-ı nemek
- 5 Seyl-i eşke ten tayanmazdı Le'âlî olmasa
Her yañadan tîrinüñ kimi tayağ kimi direk

51

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Dil dehānuñ varluğında yoğ olunca itdi şek
İşiden didi bu miskîn yok yire çekmiş emek
- 2 Hâl ü haddin gördüğümce rüşen olur gözlerüm
Yüzi gözüm nürıdur gözümde hâli merdümek
- 3 Hâne-i cismüm harâb olurdi seyl-i eşk ile
Tîr-i gamzeñden aña ger olmasa yir yir direk
- 4 Gözlerin görse gözümde kaşı naqşı gözlemez
Görse şayyâdı nihân olur çü baħr içre semek
- 5 Bî-ciger olma Le'âlî 'ışkı yolında şaқın
Gerçi tîrinden anuñ yüz pâre olmışdur yürek

52

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Mihrüñ ile giceler giryān olur mäh ey melek
Encüm-i eşk ile pürdür ser-be-ser şahn-ı felek

- 2 Dil cigerden şaķınur cān daķı dilden tırūñi
Cān aradan ıķdı āķir aldı anlar mūşterek
- 3 La‘l-i dilberde nedendūr bu melāķat bilmedūm
unki ķelvāya cihānda kimse ķoymadı nemek
- 4 Beni sevdūñse didūñ cān vir bu sırrı sōyleme
Cān revān oldu saña cānsuz olur mı sōylemek
- 5 Kākūlin ebrūsı ūstine şalındurmuş nigār
Şan ķekildi bir kemend ile şudan iki semek
- 6 İstesem in‘ām-ı būse bendeni ‘ayb eyleme
Bende ‘ādetdūr olur şehden ķı in‘ām istemek
- 7 Şol ķadar cān muntaķır oldu vū tırin dil yidi
Kimine yimek naşīb olur kimisine emek

53

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Şōyle mey-ķor eyledi şevķ-i leb[i] cānānenūñ
Sā‘ili olam gibi bu ben gedā mey-ķānenūñ
- 2 La‘lūñūñ keyfiyyetin dilli dilince zıķr ider
ķapusın itmiş nihānī her ķumı ķum-ķānenūñ
- 3 Şōyle şīrīn eylemişdūr sākīyā şekker lebūñ
Devr içinde her ķişı la‘lin ūper peymānenūñ

- 4 Birisin biñ cāna virmez būsenüñ bir cān ile
Ben ne cānum var ki būs idem lebin cānānenüñ
- 5 Sünbül-i zülfin tutup çün [ruḥlarından] būs ider
Reşk ile ḳaddüm ḥam oldı āh elinden şānenüñ
- 6 Zülfini çengine almış ruḥlarından būs alur
Ḳaddümi çeng eylemişdür āh elinden şānenüñ
- 7 Şöyle mest itdi dili mey-gün lebi ol [dilberüñ]
Bādeyi yād eylemez añmaz adın mey-ḥānenüñ
- 8 Ey Le‘āli dūr olur baḥr-i leb-i cān-baḥş-ı yār
Baḥr-i dürdür gūyiyā kānı durur dūr-dānenüñ

54

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Vuşlatuñ virdüñ raḳībe bize ḥ‘ān-ı fūrḳatüñ
Bunı daḥı aña virgil dutdı bizi ni‘metüñ
- 2 Çün cemālüñ māhı irmişdür kemāle dilberā
Süregör devrān-ı ḥüsni şimdidür çün ḥaşmetüñ
- 3 Āşinādur diyü ‘izzet itmez oldı itleri
Ḥor düşdügi ne müşkil olur ehl-i ‘izzetüñ
- 4 Yār olup aḡyāra yāri itme aḡyār ey nigār
İşi ‘aks itmek degüldür kārı şāhib-ḥikmetüñ

6a. būs: būse (metin)

8a. baḥr-i: baḥri (metin)

8b. dürdür: düreldür (metin)

5 Fursat az olur Le'ālī yāre çünki vuşlata
Fürkatin hoş gör nigāruñ olmasa ger vuşlatuñ

55

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1 Rūşen oldı gün gibi hüsni cihāngirüñ senüñ
Şāh-ı hüsni olduñ melāhat taht[1]dur yirüñ senüñ

2 Cānum istiḳbāl ider biñ şevḳ ile tenden çıḳup
Toḡru gelse cān gibi ger sīneme tūrüñ senüñ

3 Dest-i ḳudret yazmasaydı ey haḫ-ı ḫadd-i nigār
Āftāb üstinde kim eylerdi taḫrīrüñ senüñ

4 Tende bir laḫza ḳarār itmezdi cānum dilberā
Levh-i dilde olmasa ger naḳş-ı taşvīrüñ senüñ

5 Tīḡ-i müjgānuña ḳarşu kim durur ey çeşm-i yār
Bī-naẓīr üstād işidür çünki şemşīrüñ senüñ

6 'Ömrüñ olduḳça şaḳın uşlanma ey dīvāne dil
Zülf-i dilber olsa ger boynuñda zencīrüñ senüñ

7 Ey Le'ālī saña taḳdīr olmasa ger vaşl-ı yār
Mümkin olmaz biñ yıl itseñ vaşla tedbīrüñ senüñ

56

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āb-ı Hızruñ 'aynıdur benzer ki şemşirüñ senüñ
Cân virür cân almağiken fikr ü tedbirüñ senüñ
- 2 Sıneme geldükçe biñ cân virürem geçme diyü
Sâkin olmaz tende biñ cāndan geçer tırüñ senüñ
- 3 Kâtl 'ahd eyledüñ ey şāhum veli korğum budur
Öldüre evvel beni kâtlümde te'hîrüñ senüñ
- 4 Bir girihde biñ dili bend eyler ol yüzden düşer
Bâr-ı dilden pâyüña zülf-i girih-gîrüñ senüñ
- 5 Şüretüñ her kim görürse levh-i dilde nağş ider
Dilleri kıldı muşavver nağş-ı taşvirüñ senüñ
- 6 Hoş yaraşmışdur be-gāyet ey haç-ı sebz-i habîb
Levh-i la'l üzre yed-i kudretle tahrîrüñ senüñ
- 7 Vaşl-ı dilberden Le'ālî kısmet olmadı saña
Böyle tedbir eylemişdür çünki tağdırüñ senüñ

57

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Korğaram Mānî göre mescidde taşvirüñ senüñ
Nağş ide büt-hānede diye budur yirüñ senüñ

56. 55a

3a. şāhum: şeh (metin)

57. 55a

- 2 Kıble-i 'uŝŝâkdur dilber ħadi ey ħaṭṭ-ı yâr
Zâhir oldu Ka'bede bir kez bu tezvîrûñ senüñ
- 3 Şan cehennemde yanarken âb-ı kevşer irişür
Teşne-i hicrâna irse âb-ı ŝemŝîrûñ senüñ
- 4 Korkaram toğru gelürken karŝudan âh itmege
Kim şerâr-ı âhum ile ħam tuta tîrûñ senüñ
- 5 La'l-i şîrîn şevk ile Ferhâd idüpdür dilleri
Ey Le'âlî ħusrev-i ħüsn oldu çün seyrûñ senüñ

58

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 La'l-i yâre irmege ey meh nice âl eyledüñ
Yâ ne yüzden gül yüzinden yüzüñi al eyledüñ
- 2 Bûse alma didüğüñ ŝandum ki ben alma didüñ
Aldayuban bendeñe ki gör nice âl eyledüñ
- 3 Piste-i la'lünde ħâlüñ şan megesdür ey perî
Engübîn üstine anı beste-i bâl eyledüñ
- 4 Murğ-ı cân-ı 'âşıkı şayd itmege bir beñ durur
Dâm-ı zülfünde ne yüzden adımı ħâl eyledüñ
- 5 'Âŝıkuñ cânında bir dâğ oldu la'lüñ dağı beñ
Ĥâl-i la'lümdür diyü gerçi ki çok kâl eyledüñ

58. 55b

5b: eyledüñ: eyledi (metin)

6 Lām kıaddümle elif kıaddünle dāl-i zülfün
Bu Le'ālī mübtelāñ olduğına dāl eyledün

59

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Cemālün muşhaf[1] içre çü ģarf-i dāldür zülfün
Esırün olmağa diller delıl ü dāldür zülfün

2 Çü her müyında anuñ bir dil-i dīvāne bend olmuş
Çeker her biri bir yaña perişān-ģaldür zülfün

3 Ne tañ ger ģāyet-i luţfuñdan insān görmese seni
Perisin sen bu ģüsn ile perıde bāldür zülfün

4 Siyāsetģāh-ı meydān-ı cemālünde dil ü cāna
Kemer olur uzanup zencirek çengāldür zülfün

5 Miyānuñ fikridür dilde dilümde zıkr-i müyuñ hem
Bilüñdür çeşm-i dilde kıl dilümde kıaldür zülfün

6 Gülistān-ı cināndan çün yüzüñdür bir maģal ey cān
Meger tāvūs-ı cennetdür kim anda ģaldür zülfün

7 Cemālün muşhafından fāl açıcaģ ģarf-i cīm oldu
Le'ālī tālī'inde çün mübārek fāldür zülfün

60

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çekmedük diller kımaz cānā çü bende perçemüñ
Tañ mı bir bend ile kılsa beni bende perçemüñ
- 2 Geh başuñda geh yüzüñde geh bünāgüşuñdadur
Bāğ-ı hüsnüñ seyriçün oldı gezende(?) perçemüñ
- 3 Uzanup indi başuñdan yüzüñe gerçi şehā
Yüz çevürdi saña beñzer kandı kanda perçemüñ
- 4 Şanki tāvūs-ı cināndur per açupdur uçmağa
Likin uçmağı koyup olmaz perende perçemüñ
- 5 Bu Le'ālī bendeyi sürme kapuñdan ey şanem
Çünkü bend ile anı çekdi kemende perçemüñ

61

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Yār gelmez bilürem mātemüme ben ölicek
Mātem oldur ki vara yasına düşmen ölicek
- 2 'Āşıkı öldüricek şād oluban hānde kılar
Ey raķīb ağlaya mı bir it için sen ölicek
- 3 Her ne dem sen gidesin ben ten-i bī-cān kılurum
Daħı dirlik mi kılur cān gidüben ten ölicek

60. 56a

2b. gezende:

3a. gerçi: gerçi şehā: (metin)

61. 56a

4 Ruḥları mihrini sīnemde nihān eyledi kim
Sīnemi güller ile ide müzeyyen öliccek

5 Şübhe yokdur ki Le'ālī yiri cennetdür anuñ
Yār kūyında ola 'āşıkā mesken öliccek

62

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Yār Yāsīn okımaz meyyitüme ben öliccek
Korķum oldur ki vara yasına düşmen öliccek

2 Tāze cān bulur idüm luṭf ile ol şūḥ gelüp
Şīvelerle ide ger üstüme şīven öliccek

3 Ey raķīb ölmege cehd eyle ki geç kalmayasın
'Āşıkūñ 'ömri uzar çünki sen irken öliccek

4 Seg raķīb ölügen öldüğine şādluğum
Şād olur kişi Le'ālī ulu düşmen öliccek

63

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Gelse ol cān-ı cihān meyyitüme ben öliccek
Yine cān geldi diyü kılķa revān ten öliccek

2 Çeşmidür hışm idüben kan döküben cānum alan
Zülfine el tölamañ kanlu diyüben öliccek

62. 56a

4a. Bu mısradā vezin bozuktur.

63. 56b

1b. revān: revān revān (metin)

- 3 Ey raķīb ölümē gelmez benüm ol sen diriken
Yār görsem var[a] mı meyyitüñe sen ölicēk
- 4 Her kimüñ cānını ol şūh çü şīveyle ala
Niçün eyle[me]yeler üstine şīven ölicēk
- 5 Biñ senüñ gibi katil eyleyüben ğam yimen
Ğam yiye şanma Le'ālī yalañuz sen ölicēk

64

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Miskīnlük ile düşdüĝiçün pāya perçemüñ
Çıkdı başuñda sāye şalar aya perçemüñ
- 2 Yüz virmek ile başa çıkarduñ bir āfeti
Serdār olur bu vech ile ğavgāya perçemüñ
- 3 Bāzār-ı ışk içinde baña sūd ider ğamı
Sevdā yolında olduĝı ser-māye perçemüñ
- 4 Tuĝrā kaşuñuñ üstine başdan şalınduĝı
(...) midād ile tuĝraya perçemüñ
- 5 (...) çıkup birini ciĝer-dār şanar daħı
Dil mi kodı vara idi yaĝmāya perçemüñ
- 6 Zülfüñ belāsı başta iken ħaste-dillere
Başdan çıkup düşürdi yunmaya(?) perçemüñ

64. 56b

5b. kodı: kodı ki (metin)

7 İrdi Le'ālī hüsñüñe başdan çıkar gibi
Kim dir aña ki baş qodı araya perçemüñ

65

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ey şabā ol dilberüñ zülfın perīşān eyledüñ
Her kııl ucından zemīne biñ dil efşān eyledüñ

2 Bir güzel kim hüsñ ile tenhā geçerdı gün gibi
Her yirüñ encüm-şıfat nūr ile pinhān eyledüñ

3 La'lüñe irmiş qadeh virdüñ baña sen sākıyā
Mürde cismüme anuñ her qatresin cān eyledüñ

4 Cām-ı la'lüñle mey[i] āb-ı Hızır kılduñ meger
Anı bī-cān dillere hem cān u hem qan eyledüñ

5 Hāk olam dirdüm yolında dilberüñ irgürmedüñ
Kül kıılup ey nār-ı fūrkat beni tālān eyledüñ

6 Āsmāndan geçdi nālem tūr-i ğamzeyle şehā
Sīnemi yir yir delüp ney gibi nālān eyledüñ

7 Seg raqībüñ dergehüñde derdi bī-dermān idi
Ol itı derden sürüp derdüme dermān eyledüñ

8 Gösterüp cānā Le'ālīye cemālüñ Ka'besin
'İyd-ı qurbān olup aña 'ıyda qurbān eyledüñ

65. 57a

5b. nār-ı: Tatar-ı (metin); tālān: yalan (metin)

- 9 İřigümde bendem ol diyü Őehā kılduñ ħaťā
Bir söz ile bendeñi sen Mışra sultān eyledüñ

66

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Dilā tıttup bu cihānı vü Şehr-yār olsañ
Ki yeg dur[ur] dü cihānda ğulām-ı yār olsañ
- 2 Dem-i viřāl-i nigāra muķābil ola mı hıç
Ki ħař olınca bu dār-ı cihānda var olsañ
- 3 Ķarār ħalmadı dilde vefāña 'ahd ideli
Olaydı 'ahd [ü] vefāñ üzre ber- ħarār olsañ
- 4 Nihān ola ħamu ħübān sitāre-i nev çün meh
Açup niķābuñı ğün gibi āřikār olsañ
- 5 Le'ālī bendeñe ey Şeh vefā vü luřf idüben
Ki ħulķ [u] ħüsn ü cemāl ile nāmdār olsañ

67

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Yolında terk iden cānı Cemālüñ
Olur cān ile ħurbānı Cemālüñ
- 2 Cemāl ehli olupdur cümle işde
Cemāl oldı çü sultānı Cemālüñ

66. 57a

67. 57b

- 3 Dil ü cān virmek āsān idi añā
Ger olsa buse ihsānı Cemālūñ
- 4 Gözi hūn-rīz olup oldığı cānuñ
Düşer boynına kanı hep Cemālūñ
- 5 Kemān ebrūlaruñ görmiş durur çün
Añā tır oldu müjgānı Cemālūñ
- 6 Gelincek tīriyile cān virürdüm
Geçüp gitmese peykānı Cemālūñ
- 7 Le'ālī vaşlı 'ıydına erenler
'Aceb mi olsa kurbānı Cemālūñ

68

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āteşin sīnem kül itdi şevk-i gülnār-ı Hālīl
Tañ mı mu'cizle ger olsa tāze gül nār-ı Hālīl
- 2 Gel vişālūñ h'ānına mihmān idin ben bendeñi
H'ān-ı mihmān ile oldu çünki izhār-ı Hālīl
- 3 Yārelü göñlüme ger merhem ola yār oluban
Dā'imā yārī kılup Bārī ola yār-ı Hālīl
- 4 Çün hārīdār oldu anuñ 'ışkına sevdā-yı dil
Bu metā'-ı hüsn ile germ oldu bāzār-ı Hālīl

- 5 Anuñ için vird idindüm şubh u şām adın anuñ
Cānuma virür şafālar zıkr-i tekrār-ı Ḥalīl
- 6 Açıban gönçe dehānın için tekellüm eylese
Gitmeye hergiz dilümden zevk-i güftār-ı Ḥalīl
- 7 Ey Le'ālī için tolaşdı bend-i zülfine gönül
Lā-cerem oldu bu bend ile giriftār-ı Ḥalīl

69

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey benüm mülk-i melāḥat içre sultānum Ḥalīl
Bendeñ olmak baña sultānluḡ yiter ḥānum Ḥalīl
- 2 Nūr şaldı sīneme mihrüñ eyā ḥurşid-rū
Küfri yok ger saña disem dīnüm imānum Ḥalīl
- 3 Ben saña şarf olmağıçün şaklarum cānı 'aziz
Yohsa ol benüm neme yarar eyā cānum Ḥalīl
- 4 Rüşen itmişdür şeb-i fūrkatde gönüm ḥānesin
Nūr-ı mihrüñ ey benüm şem'-i şebistānum Ḥalīl
- 5 Bülbülī-vār karşıña zār olduğum budur müdām
Tāze güldür baña için yüzüñ gülistānum Ḥalīl
- 6 Bu Le'ālī bendeye Nemrüdla āteş durur
Süz-ıla hicrān benüm ey tāze bustānum Ḥalīl

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cānları mest eyleyen dilber lebidür mül degül
Meclisi hoş-büy iden zülfün durur sünbül degül
- 2 Ruḥlarından reng-i mey peydā olupdur lāleveş
Yüzini her kim görürse dir açılmış gül degül
- 3 Pādşehlük isteyen olsun saña bende şehā
Kim saña bende olursa pādşehdür kıl degül
- 4 'Ārızın 'arz eylemez 'āşıklara ol lāle-ḥad
Gonçe-i bāğ-ı cemāl içre açılmış gül degül
- 5 Dām-ı zülfinde görinen ḥāller fülful-sıfat
Dānelerdür murğ-ı dil şayd itmege fülful degül
- 6 Gül yüzün her kim görürse zār olur bülbül gibi
Kim gülün āşüftesi tenhā hemīn bülbül degül
- 7 Āteş-i hicrān ile oldı Le'ālī küllī kül
Ağdı āh ile hevāya şanma cānā kül degül

71

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 Didüm ey dilber dil-i mecrūḥa gel bir çāre kı1
Şanasın didüm ciğerde tāze tāze yara kı1
- 2 Muşḥaf-ı ḥüsnüñi taşdıķ itmeyen kāfir durur
Tır-i ḳahr ile anı dīn 'ıŝķına sī-pāre kı1
- 3 Ğāfil olma kı1 diyü ey dil varından kı1 ḥazer
Mār-ı müşķin derdüme ol ṭurra-i ṭarrāre kı1
- 4 Görmek isterse miyānuñ müyını men ' eyleme
Ḳo naşīb olsun yiridür dīde-i aġyāre kı1
- 5 Ḳomadı bir gün beni ol māh ile hem-dem olup
Yā Rab aġyāruñ yüzün dün gibi her gün ḳara kı1
- 6 Mihr idüp her gün raķībe bu Le'ālī bendeye
Kim didi ey meh saña göñlüñi seng-i ḥāre kı1

72

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 Reng ü büy ile çün itdi kendüyi izḥār gül
Bir 'arūs-ı tāzedür ki gösterür dīdār gül
- 2 Her seḫer ḥüsnüñ gülistānında ey lāle-'izār
Görinür bir gonçe līkin açılır tekrār gül

71. 58b

72. 58b

- 3 Dilemez göñlüm gözüm göre seni ağıyārla
Gülşen içre gerçi kimse görmedi bī-hār gül
- 4 Sırr-ı kudretten haber virmek diler çün āşikār
Gūşe-i gülşende açdı defter-i esrār gül
- 5 Gülşen içre seyr iderken yire basma diyüben
Ayağın altına eyler özini īsār gül

73

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gülşen içre tāze itdi açılıp āgāz gül
Bülbül-i dil-ḥasteye eyler dem-ā-dem nāz gül
- 2 Bülbülüñ kanın döküp kaşdı itdi gülşenden kaçā
Eyledi ḥünin per ile bāl açup pervāz gül
- 3 Gāh la' l-i āteşin izhār ider geh naqd-i zer
Gösterür her dem dem-i 'īsā gibi i' cāz gül
- 4 Ḥüsnine mağrūr olup gāfil fenādan gör güli
Bülbüle her demde nāzın daḥı itmez āz gül
- 5 Arturur bülbül figānın bilmezem ḥikmet nedür
Özine biñ nāz ile olmuş iken dem-sāz gül
- 6 Yār ile olsa Le'ālī hem-nefes gülzārda
Bülbüle olmuş durur şān hem-dem ü hem-rāz gül

74

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şöyle beñzer bulmamışdur vaşl-ı yāre çāre gül
Hecr eliyle eylemiştir pīrehen şad-pāre gül
- 2 Bī-raķīb olmaz cihānda yār olsaydı eger
Hem-dem olmazdı dem-ā-dem gülşen içre hāra gül
- 3 Verd-i ḥaddinde nigāruñ zūlfini gören didi
Kim görüpdür mesken ola gülşen içre māra gül
- 4 'Ayn-ı vuşlatda budur her bülbülüñ zār olduğu
Gözine karşı yüzini 'arz ider ağıyāra gül
- 5 Gül yüzün görüp gülistān içre göñlüm añlarum
Kim leṭāfet vech ile beñzer gibi dildāra gül
- 6 Pertev-i āteş durur zāhir olan gül üstine
Dilberā cāndan tutuşdı mihrüñ ile nāra gül
- 7 Ğonçedür dilber Le'ālī söze gelse gül olur
Dilberī k'ol Ğonçedür olur gele güftāra gül

75

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Gelüp gül büyına gülzāra bülbül
Bulup şād oldu bu bī-çāre bülbül

74. 59a

75. 59b

- 2 Dimāğın ter kı lup bŷy ile girdi
Hezārān ŧevk ile gŷftār[a] bŷlbŷl
- 3 Gŷlŷn ŷstine dŷŧdi k’an k’anatdı
Ōzin urdı çŷ tŷğ-i ħāra bŷlbŷl
- 4 Yıl oldu ŧimdi gŷrdi gŷl yŷzini
Nice cān virmesŷn bŷ-çāre bŷlbŷl
- 5 Çŷ gŷl gide Le’ālŷ gŷlsitāndan
Olur hicrān ile āvāre bŷlbŷl

76

mef’ŷlŷ fā’ilātŷn mef’ŷlŷ fā’ilātŷn

- 1 Kıldum çŷ levĥ-i sŷne naqŧ-ı nigāra menzil
Ger gŷrmese nigārŷ naqŧŷyla eglene dil
- 2 Zŷlfinden almağa bŷ cān virdŷm olmadŷ bu
O yolda geçdi ‘ŷmrŷm bu oldu baña ħāŧŷl
- 3 Bir zerre-i vŷcŷdŷn gŷrmez dehān-ı yārŷn
Lŷkin delŷl kŷlmiŧ sŷzin vŷcŷdŷna dil
- 4 Ħŷsn-i cemālŷni gŷr noqŧŷānuñŷ bil ey māh
Devrān içinde aduñ isterseñ ola kāmŷl
- 5 Mŷy-ı miyāna irdi çŷn dilberŷn Le’ālŷ
Mŷŧkil durur bilinmek mŷy-ı miyān ile kŷl

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Küştigir olmuş bugün hüsn ile bir şahib-cemāl
Dest-i çenberden ider ol āftābı pāy-māl
- 2 Çün saña virdi celīl ey cān kemāl ile cemāl
Lā-cerem ism-i cemīlūñ oldı ol yüzden Cemāl
- 3 Çün çıkasın cāmeden küştī için ey meh-reviş
Şan bulutdan gün çıkar devrāna ' arz eyler cemāl
- 4 Tīg ile her bendümi şankim cüdā eyler ḥased
Küştigirī kim aña bir bend ile bulur vişāl
- 5 Çün libāsından çıkup meydān-ı küştīye gire
Āsmāndan gün düşüp pāyine olur pāy-māl
- 6 Çün Le'ālī'ye cemālūñ muşhafuñ keşf idesin
Ṭālī' i su'ūd olup olur mübārek aña fāl

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hüsn ile olduñ cemīl ü ism ile sensin cemāl
Cān bulur āb-ı ḥayāt-ı la'lüñe bulan vişāl
- 2 Gün yüzüñe öykünür çün kaşlarıyla mäh-ı nev
Birisı noqşān bulur her ay biri her gün zevāl

77. 59b

78. 60a

- 3 İsterem küştî yirinde ḥāk olam tā kim bula
Ayağũñ altı yüzüm üstiyle ey cān ittişāl
- 4 Çün elif ḳaddũñe lām gibi tolaşurlar şehā
Olur ol demde ḥasedden ḳadd-i bende ‘ayn-ı dāl
- 5 Fikr-i dil budur miyānın avlaya bir bend ile
Zāhir añılmaz vücūda ey Le’ālī ol ḥayāl

79

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

- 1 Acıma ger la’lüñe nisbet iderse bāl[ı] dil
Bilmemişdür lezzet-i cānı çü Ḥamza Bālī dil
- 2 Bilüñi nisbet iderdi gerçi ḳıla ḳāl ile
Bulmadı ol ḳāl ma’ nī ḳodı ḳıl ü ḳālī dil
- 3 Ḥāl-i la’lüñ cānuma bir dāğ urdı dilberā
Ḥālī olmaz ol çemende sūr-ı gāmdan ḥāl-i dil
- 4 Zülfüñüñ zencīrini gördi vü gönlin bağladı
Ki perīşāndur nigārā ol sebebden ḥāl-i dil
- 5 Ol nigāruñ kūyı uçmaḳdur Le’ālī uçmağa
Murğ-ı cān bāl açup uçdı açdı şimdi bāl-i dil

79. 60a

3b. çemende: çemenden (metin)

80

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gün yüzi üzre nigāruñ oldı ebrūsı hilāl
Kim bu yüzdendür anuñ olduğı rüz 'ıydına dāl
- 2 Būse-i 'ıydı taleb kıldum dehānından didi
Gözüme nesne görünmez itme yok yirden su'āl
- 3 Sīm-i eşk ü rüy-ı zerdüm yāre 'arz itsem gerek
Bu meşeldür halk içinde söyledür ıssımı māl
- 4 Leblerüñ 'aksi şehā düşmiş ruhuñ mir'ātine
Mül gül ile cem' ola dilden ider def'-i melāl
- 5 Leblerine öykünürmiş reng ile la'li görüñ
Gör yine öykündürür oldı anı bu zeng-i dāl
- 6 Şubḥ-dem mihr-i cemālün her kime pertev şala
Kim hüceste 'ıyd olup olur mübārek aña fāl

81

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yüzüñe yüz sürmege ey şāh-ı hūbān dest-māl
Anca dürlü naqşa girdi buldı dermān dest-māl
- 2 Yüz şuyın hāşıl idüpdür yüzüñe yüz sürüyen
Yüze göze sürdüğü budur her insān dest-māl

80. 60b

3a. Sīm-i :Sīm ü (metin)

81. 60b

- 3 Beñzedürdüm dilbere serv-ķadd olsa gül-‘izār
Cāme giyüp hem ¼akınsa mäh-1 tábān dest-māl
- 4 Şan perīdür per açup pervāz ider biñ nāz ile
Raķs idüp alsa ele ol şāh-1 ħübān dest-māl
- 5 Şevķ-i la‘lünle Le‘ālī ğarķ-1 ħün itdi ğözin
Sürdüġince yüzine oldu kızıl ķān dest-māl

82

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘İyd dālı gibi oldu çün vişāl-i ‘ıyda dāl
Şām-1 ‘ıyd ol yüzden oldu merdüme manzar hilāl
- 2 ‘İyd-1 vaşl için meh-i nev kıldı bir yıllık sefer
Kimse bilmez za‘f ile bu mäh-1 nev mi yā ħayāl
- 3 Bulmaduñ ķadd-i bülendi üzre ķaşı rif‘atın
Başuñ irmişdür felek evcine gerçi ey hilāl
- 4 Görüben ebrü-yı yāri ehl-i ‘irfān eyidür
Mäh-1 nev görmekte nā-dān eylesün ķo ķıl ü ķāl
- 5 Çarķ-1 çārüm mesken olup hem-dem-i ‘İsī iken
‘İyd-1 ħaddüñ ğörüp oldu mihr ile ġün pāy-māl
- 6 Çün vişāl-i ‘ıyd ola faşl-1 bahār ü vaşl-1 yār
Her kime olsa müyesser ğörmez ol herġiz melal

7 Ey Le'ālī ol kişi ider haķıķat 'ıydını
Nā-gehān hicrān içinde yār ile bula viřāl

83

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1 Āteř-i hecr ile cānā yandı cānum tizce gel
Ey benüm cān u cihān u mihribānum tizce gel

2 Nāme yazmaķdan řapuņa zer gibi ĥall olmuşam
Uř ķalem gibi dōkildi űstūĥ'ānum tizce gel

3 Gűl yűzűñ hecrinde ben bűlbűl gibi zāram řehā
Ey benüm bāĝ u bahār u gűlsitānum tizce gel

4 řubĥ u řām aduñ baña tesbīĥ olupdur ey şanem
Senden űzge yoķ durur vird-i zebānum tizce gel

5 Gice gűndűz ĥasret odına yanup āĥ eylerűm
Āsmāna çıķdı feryād u fiĝānum tizce gel

6 Sen gidelden bir dem āzād olmadum ĝamdan řehā
Gel bu ĝamlu gōñlűmi řād eyle ĥānum tizce gel

7 Ĥaste olmuřdur Le'ālī ĥasretűnden cān virűr
Ey benüm cān u cihān u nev-cevānum tizce gel

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bildüm ey meh-rū felek levhindeki naqş-ı hilāl
Rā qaşuñdan mäh alur her ay başında bir mişāl
- 2 Mäh-ı nev barmaq hisābıyla olur 'ıyda delīl
Ol tamām ayuñ başından qaşı oldı 'ıyda dāl
- 3 Mäh-ı nev ham olduğı ebrūña öykünmek degül
Qaşlaruñ mihrābına baş indürür ya 'nī hilāl
- 4 Ey hilāl artuq görünme qaşına karşı çıqur
İtme bu eksüklüğü ger bulmağ isterseñ kemāl
- 5 Reşk-i ebrūsıyla oldı mäh-ı nev şöyle za'if
Kimse fark itmez meh-i nev midür ol yāhud hayāl
- 6 Leblerüñ nüşına ey cān ben nice teşbīh idem
Bir qurı sözdür görünmez āb-ı hayvān u zülāl
- 7 Şi' rinüñ her beyti beñzer çün cevāhir nazmına
Yaraşur dinse Le'ālī nazmuña silk-i le'āl
- 8 Tā meger bu reng ile helvācı helvāsın şata
La'lüne teşbīh idüp yir yir qomışdur reng-i al

85

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gün yüzi üzre nigāruñ oldu ebrūsı hilāl
Kim bu yüzdendür anuñ olduğu rüz-ı 'ıyda dāl
- 2 Būse-i 'ıydı taleb kıldum dehānından didi
Gözüne nesne görünmez itme yok yirden su'āl
- 3 Sīm-i eşk ü rüy-ı zerdüm yāre 'arz itsem gerek
Bu meşeldür halk içinde söyledür ıssını māl
- 4 Leblerün 'aksi şehā düşmiş ruhuñ mir'atına
Mül gül ile cem' ola def' ider dilden melāl
- 5 Leblerine öykünürmiş reng ile la'li görüñ
Gör yine öykündürür oldu anı bu reng-i dāl
- 6 Şubh-dem mihr-i cemālün her kime pertev şala
Kim hüceste 'ıyd olup olur mübārek aña fāl
- 7 Bu Le'ālī bendeye göster cemālün 'ıydını
Görmesün ey şeh dağı ol şevk ile hergiz melāl

86

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kād-i yār ile baş koşmuş ber-ā-ber seyr ider kākül
Gehī pāyın öper gāhī yüzine yüz sürer kākül

85. 61b

86. 62a

- 2 Nice hoş-büy kılmışdur nigāruñ gird-i gerdānın
Tolaşmış mār-ı müşkīnveş saçar çün müşk-i ter kākül
- 3 Gör ol çok başlu ‘ayyārı başından avlamış yāri
Gülistān-ı cemālūñden girüp güller direr kākül
- 4 Bu deñlü habse girmişdür dimez başdan çıkam bir gün
Çıqup yārūñ serinden gör yüzün her dem öper kākül
- 5 Mu‘atтар kılduğı budur ten-i cān-bağş-ı dil-đarı
Başından pāyına deñlü ‘abīr-i ter saçar kākül
- 6 Ne deñlü kad-bülend ise nazar kaşr itmeñüz zīrā
Košulsa kadd-i yār ile çıkışur ser-be-ser kākül
- 7 Le‘ālī el uzatma sen şaķın zülfeynine anuñ
Yuğardan uğrıdur diyü kemend atup tutar kākül

87

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hoş delil olmuş ruħı ‘ıydına ebrū-yı hilāl
Görmedüm bir māh-ı nev peyveste ola ‘ıyda dāl
- 2 Māh-ı nev rüy-ı felekden toğmış iken ‘ıyd için
Bu ‘acebdür gün yüzünden gösterür dilber melāl
- 3 Yüzni her kim görür ise muţtaşıl ‘ıyd eyler ol
Māh-ı nev ‘ıyd ile çün bulmuş yüzüñle ittişāl

7a. zülfeynine:zülfeyne (metin)

- 4 Ehl-i 'ışkuñ 'ıydı şol gündür ki nāgeh dilberi
Rüz-ı hicrānda çıqup gün gibi 'arz ide cemāl
- 5 Dilberüñ 'ıyd-ı cemāli çün müferrihdür anı
Bir nazar her kim görürse görmez ol hergiz melāl
- 6 Yazamaz bir toğrı ħarfin yıllar olmışdur şehā
Rā qaşuñdan māh ider peyveste çarĥ üzre mişāl
- 7 Ey Le'ālī 'ıyd şu kişi ider biñ şevĥ ile
Nār-ı fūrkatde yanarken yār ile bula vişāl

88

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Bir cemāl ehlinüñ oldı çünki sulţān[1] Cemāl
Leşker-i ħübānuñ olsa tañ mıdur ħānı Cemāl
- 2 Çün cemāl olmuş cemāliyle cihānda ol şanem
Kim Ĥudā bu yüzden itmiş ism ile anı Cemāl
- 3 Gün gibi tenhā olursa tañ mı ol bedr-i münir
Ĥüsñ ile yoĥdur cihānda çünki aĥrān-ı Cemāl
- 4 Bī-mişāl [ĥüsñ ü] cemāl ile anı çünkim celil
'ıyd-ı vaşlında olur 'ışĥ ehl-i ĥurbān-ı Cemāl
- 5 Dutuşup şem'-i cemāline yanar pervāneveş
Şevĥ ile şol kim ola bir gice mihmān-ı Cemāl

6 Her cemāl ehlini görse cān u dil olur esīr
Lā-cerem kimde olursa bu durur şān-ı Cemāl

7 Görmedük gerçi Le'ālī biz cemālını anuñ
Vaşf ile kılduğ cihānda anı sulţān-ı Cemāl

89

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Çün hilāl-i 'ıyd kaşuñdur yüzüñ mäh-ı tamām
'ıyda şübhe eylemez yüzüñ gören ehl-i şıyām

2 Sāqiyā devr eylesün devrüñde cām-ı hoş-güvār
Ne ki 'ıyd oldu iderler ehl-i dil 'ayş-ı müdām

3 Gel namāz-ı 'ıyd için göster yüzüñ 'āşıqlara
Çün kaşuñ mihrāb olupdur merdüm-i çeşmüñ imām

4 Çün nihāl-i kaddüñi eylerdi eşküm cüst ü cū
Pāyuña oldu revān ey serv-i nāz u hoş-hırām

5 Dā'imā mey-gün lebüñden pürdür ağzuñda şarāb
Meşrebüñde ey şanem yoğsa degül mi mey harām

6 Neng ü nāmı terk idüp içdüm şarāb-ı 'ışkı ben
'Āşıka çün [terk-i] neng ü nām olupdur neng ü nām

7 Ey Le'ālī hāş olur çün 'ıyd için helvā-yı kand
Leblerinden kıl taleb var isteme helvā-yı 'ām

90

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her seher bir şu'ledür hürşid-i āhumdan benüm
Hem kināyetdür gice dūd-ı siyāhumdan benüm
- 2 Mihr[i] ol māhuñ beni ğam leşkerine şāh idüp
Sāyebānlar dutdı baña dūd-ı āhumdan benüm
- 3 Her gün āhumdan melek gibi nihān eyler özin
'Āciz oldı neylesin ol her gün āhumdan benüm
- 4 Günde yüz cevr eylese yüzden yüzüm döndürmezem
Her ki yüz döndürse dönsün yüzü māhumdan benüm
- 5 Çün hevā-yı zülf ü hıttıyla olup hāk ol mehüñ
Müşk ü 'anber bulalar gerd ü giyāhumdan benüm
- 6 Şām-ı zülfeynin götürse ruhlarından ol kamer
Başuma günler toğar baht-ı siyāhumdan benüm
- 7 Mihri ol māhuñ Le'ālī eksük olmasun kim ol
Başuma devlet külāhıdur İlāhumdan benüm

91

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dem-be-dem āh arturan çün mihr [ü] māhumdur benüm
Çarhı ser-gerdān iden hem bād-ı āhumdur benüm

90. 63a

91. 63a

- 2 Mihrüñ ey meh bendeye şol deñlü rif'at virdi kim
Şāh-ı 'ışķam ķurş-ı ħur zerrīn-külāhumdur benüm
- 3 Dūd-ı āhum nüh felekden ger geçerse tañ mıdur
Gökleri yir yir delen çün tır-i āhumdur benüm
- 4 Gitse ħaddüñden ħaṭuñ ger kara baḫtum açılır
Ĥaddüñ üzre ħaṭ şehā baḫt-ı siyāhumdur benüm
- 5 Ey Le'ālī ışiginden ben nice baş kalduram
Kendi ķıblem āstānı secdegāhumdur benüm

92

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şehr-i ħüsne şāh olan gün yüzlü māhumdur benüm
Ben kemīne bendeem ol pādşāhumdur benüm
- 2 Āftāb-ı 'ārīzuñ şevķiyle mihr ey meh-likā
Her seher sūz-ı ciğerden nār-ı āhumdur benüm
- 3 Leşker-i şādī baña ne vech ile yüz göstere
Şādluķ def' itmege her ħam sipāhumdur benüm
- 4 'Işķuñı cānā cihānda ben nice pinhān idem
Eşķ-i çeşmümle aña āhum güvāhumdur benüm
- 5 Ben nice vuşlat umayın ey Le'ālī yārdan
Fūrķatinde bir nefes dirlik günāhumdur benüm

93

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mîhr-i tâbân her sehergeh tâb-ı âhumdur benüm
Mihri nâ-peydâ iden dūd-ı siyâhumdur benüm
- 2 Hâcibi naqşını cân dil levhine resm itdügi
Dir ki qarşumda gerek ol secdegâhumdur benüm
- 3 La' l-i cân-bağş-ı nigâruñ âb-ı Hızr olduğına
Lebleri üzre hağ-ı sebzi güvâhumdur benüm
- 4 Gerçi kim ben bendeden 'âr eyler ol bendem dimez
Ben de fahr idüp dirüm ol pādşâhumdur benüm
- 5 Ey Le' âlî gice gündüz rüşen eyler gönlümi
Gündüzin gündür baña ol gice mâhumdur benüm

94

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bili fikrinde kıla döndi dil-i zârum benüm
Âh kim tîr-i müjyle kıl yarar yârüm benüm
- 2 Çeşm-i şayyâdına dil kim şayd ider zabt itmege
Zülfine bend it diyü pend itdi dildârum benüm
- 3 Yıllar olmışdur ki dil zülfinde kalmışdur esîr
Dimedi bir gün nicesin ey giriftârum benüm

93. 63b

94. 64a

- 4 Baña ne faşl-ı bahār irüp açılsa gül yüzi
Rūy-ı dilberdür bahār u bāğ u gülzārum benüm
- 5 Ehl-i diller dillerinde vird idinse tañ mıdur
Ey Le'ālī yār vaşfidur çü güftārum benüm

95

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 Felekde māha dāğ urmuşdur āhum
İşitmez yir yüzinde āh māhum
- 2 Hıtañ hoş-bū didüm çin itdi kaşın
Ol āhū-çeşme bu oldı günāhum
- 3 Kemānuñ çünki püştin döndi tirin
Gelüp sīneme dir sensin penāhum
- 4 Cihāndan ol mehüñ mihriyle gitdüm
Mağabbet otı oldı her giyāhum
- 5 Şerār-ı āhuma mihr oldı mağlūb
Ki gālibdür şebe dūd-ı siyāhum
- 6 Hayāl oldum miyānuñ fikri ile
Vücūda āhum olmuşdur güvāhum
- 7 Le'ālī bendeyi bīgāne görme
Ki bendeñ bendesidür pādşāhum

5b. güftārum: giriftārum (metin)

96

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Döndi bir kâha şehâ âh ki hecr ile tenüm
Korçarum uya hevâya gide bir gün bedenüm
- 2 Cübbe-i cānumı çāk eyleyüben ya' nî teni
Cānı yoğdur ki çeke zür idüben pîrehenüm
- 3 Beni ey lāle- 'izār öldüricek yuma kıanum
Bile her kim ki göre gülden olupdur kefenüm
- 4 Çün hevâ-yı hağ u zülfüñle girem kabre şehâ
Büy-ı reyhân u benefşe vire cān[ā] çemenüm
- 5 Ger yüzün 'arz ide yüz taze bahâr ola baña
O benüm lāle-ğad ü gül-ruğ u gönçe-dehenüm
- 6 Bunca diller ki didüm şayduñ olur kıanda yatar
Didi zindân ile bend oldu bu zülf ü zekānum
- 7 Didiler geldi Le'ālî uyuban otlaruña
Didi gitsün sürüñüz nemdür ol اونیـد benüm

97

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Vişāl-i yār ola gülşen cināmı n'eyleyelüm
Bihışt olursa güzelsüz cihāmı n'eyleyelüm

96. 65b

4b. cānā: cāna (metin)

5b. ruğ u gönçe: ü ruğ gönçe (metin)

97. 65b

- 2 Dutam ki ğamzeñ oķına ola bu sīne siper
Müjeñ ucından irişen sinānı n'eyleyelüm
- 3 Şehā çü kılca miyānuñ kenār iderse hayāl
Bu vehme zerrece gelmez dehānı n'eyleyelüm
- 4 Kelāma la'l-i lebüñsüz dehān açup n'idelüm
Lebünden açmasa sözi zebānı n'eyleyelüm
- 5 Yalan söz ile Le'ālī vişāle va'de virür
Huşüle gelmese 'ahdi yalanı n'eyleyelüm

98

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Şeb-i hicrānda kaldum tā meh-i tābāndan ayrıldum
Ki rüz[um] şeb olupdur çün ruħ-ı raħşāndan ayrıldum
- 2 Ben ol şırīn-lebüñ hecrin şu deñlü acı gördüm ki
Revān oluncağ ol ben şanki tatlu cāndan ayrıldum
- 3 Dil-i mecrūħuma tiri nigāruñ 'ayn-ı dermāndur
Çün ol dilden geçüp gitdi vü ben dermāndan ayrıldum
- 4 Müsāfir olıcağ dilber gönülde kalmadı şādī
Düşümde görmezem ħ'ābı şems-i ħübāndan ayrıldum
- 5 Nigārā şol zamāndan kim çevirdüñ yüzüñi benden
Ki şanma zārluğ gitdi vü men efgāndan ayrıldum

98. 66a

4b. Bu mısradā vezin bozuktur.

6 O gitdi şan zemistā[n] irdi gülşenden açıldı gül
Ki bülbül gibi zār oldum gül-i handāndan ayrıldum

7 Le'ālī rūz-ı hecrinde ne yüzden olmayam giryān
Ki mülk-i hüsne hüküm eyler güzel sulţāndan ayrıldum

99

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Yüzüñ döndürme idicek kuluñ secde şaña kıblem
Ki her yüzden çü vācibdür şaña secde baña kıblem

2 Şeherden gice olunca gözin gözüñden ırmaz gün
Ne tañ hayrān olup kalsa giceden meh taña kıblem

3 Tarīķ-i Ka'be-i kūyuñ şularken āb-ı eşk ile
İki çeşmüm arasında olupdur mā-cerā kıblem

4 Şafālar buldı dil cānā cemālūñ olalı Ka'bem
Nice şāf olmasın kalbüm virür her dem şafā kıblem

5 Bir özge şüreti dağı nice ma'būd idinür dil
Dil ü cāndan şaña dirken eyā Ka'bem v'eyā kıblem

6 Gözümden yüzüñi luţf it ayırma dağı döndürme
Kaşuñ mihrāb yüzüñdür baña Ka'be çü kıblem

7 Le'ālī Ka'be yüzüñden gözin bir yana döndürmez
Revā mı kıblesin anuñ çevirmek her yaña kıblem

99. 66a

6b. Bu mısradaki *çünden* sonra bir kelime unutulmuş görünüyor.

100

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fırqatında dilberüñ feryād idüp zār ağlarum
Şubḥ-dem gün yüzini 'arz itmez ol yār ağlarum
- 2 Gül gibi ḥandān olup bir gün yüzüme gülmedi
Lā-cerem ğamgīn olup dil-ḥaste nā-çār ağlarum
- 3 Varup ol aġyārla her gün güler oynar o māḥ
Yanuban ḥasret odında her gice zār ağlarum
- 4 Zülf-i müşkīn-i nigāra el urup aġyār-ı ḥar
Ben belā dāmında peyveste giriftār ağlarum
- 5 Ey Le'ālī ol kemān-ebrū atup ğamze okın
Cānuma irdi vü geçdi eyledi kār ağlarum

101

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İrmeyüp cām-ı leb-i yāre ciger ḥün eyledüm
Eşke ḥılt itdüm ciger kanını mey-gün eyledüm
- 2 Dāmenine toz konar diyübene reşk eyleyüp
Yollarına seyl-i eşki cūy-ı Ceyḥün eyledüm
- 3 Kaddümi çeng eyleyüp cevri ile dilber eşki nār
Lāf idüp dir kim bunu ḥübāna kånün eyledüm

100. 66b

2b. nā-çār: nār çār (metin)

3a. güler: gelür (metin)

101. 66b

- 4 Hadd ü kıaddi ıasretinden ol cefā-cū dilberūñ
Nāleyi bülbul gibi her demde efzūn eyledüm
- 5 Bend-i zülfünde dil-i Mecnūnı Őor didüm didi
Kim Őorar her bir kılında bunca mecnūn eyledüm
- 6 Cān u dil virdüm aña ol Şeh çü Őād oldu baña
Dilde cem´ olan ğamı fi´l-cümle bīrūn eyledüm
- 7 Çün baña dilber vefā´ ahd itdi ben Őād oluban
Ey Le´ālī seg raķıbi ğor ne maħzūn eyledüm

102

fā´ilātūn fā´ilātūn fā´ilātūn fā´ilūn

- 1 Tūl-i fikr ile dili zülfinde Mecnūn eyledüm
Kūh āhūları ile anı maķrūn eyledüm
- 2 Rūy-ı zerdüm üzre kıanlı eŐkūmi (...)
Cevr ile bilmezlenür ben eŐkūmi ħūn eyledüm
- 3 Āsmān-ı çarĥ-ı gerdān Şöyle döndi üstüme
Őanmañuz kendü elümle kendümi un eyledüm
- 4 ĞülŐen-i ħūsünde yārūñ serv kıaddi yādına
Fūrķatinde nāleyi bālādan efzūn eyledüm

102. 67a

2b. eŐkūmi: kim (metin)

- 5 Ey Le'ālī seg raķībi ḥ'ān-ı ḥüsünde ğanī
Ḥasret-i la'linden ancak ben ḥün eyledüm

103

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Nigāruñ sīnem içinde yatan peykānını buldum
Be-ġāyet şāddur göñlüm ki cānuñ cānını buldum
- 2 Dehānı gencin açicaķ leb ü dendānını görmiş
Sürinüpdür dil-i müflis ki gevher kānını buldum
- 3 Nigāra nāme yazmaġa yarar ser-nāme iderken
Güzeller serveri geldi didüm 'üvnānını buldum
- 4 Kimesne cānı iḥsān itmedi hergiz velī dilber
Lebinden buse iḥsān itdi cān iḥsānını buldum
- 5 Dem-i ḳatlümde tīġiyle lebin gösterdi ol dilber
Le'ālī cān virürken gör ecel dermānını buldum

104

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Cān u dilden 'ıḣķuña yıllar durur üftādeyem
Pādşāhum her ne emrūñ var ise istādeyem

5b. Bu mısradaki kelime eksiktir.

103. 67a

1a. Nigāruñ: Nigār kim (metin)

2b. dil-i : dili (metin)

3b. server i: servi (metin)

104. 67a

- 2 Döne döne buse alur cām la‘l-i yārdan
Yoħsa ben cām-ı mey ile dem-be-dem ğavğadayam
- 3 Ol nihāl-i tāzeyeye ey serv çün sen bendesin
Nāz ile saçın ħamında dime kim āzādeyem
- 4 Ben şarāb-ı ‘ışk-ı yār ile ezelden mest idüm
Şanmağıl ey muħtesib sen şimdi mest-i bādeyem
- 5 Tā cemālūñ naķşıla oldı muşavver cān u dil
Ĝayrı şüretten nigārā şimdi şāf [u] sādeyem
- 6 Tā kaşuñ miħrābıla gördüm cemālūñ mescidin
Şanma kim ğayrı maħalde sācide seccādeyem
- 7 Gül yüziyle çün dehānı ğonçesin vaşf eyledüm
Gülşen-i ħüsnnin Le‘ālī dilberūñ bügşādeyem
- 8 Çün yetīm-i eşkümi sürdüm nazardan dir baña
Di niçün sürdüñ nazardan ben ki her dem zādeyem

105

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Derd-i dilden isterem tā sīnemi çāk eyleyem
Ĥabs-i tenden kırtarup cānı feraħnāk eyleyem
- 2 Nāle-i hicrān ile şöyle za‘ıf oldı beden
Āħ ile mümkin durur kim seyr-i eflāk eyleyem

2a. cām: meclisde (metin)

5b. Ĝayrı: Ĝayr (metin)

- 3 Gerd-i hāküm kūyına ilet diyü fikrüm budur
Yolına bād-ı şabānuñ cismümi hāk eyleyem
- 4 Çün miyānı sırrına bir kılca yol bulmadı dil
Bir kıl ucınca dehānı nice idrāk eyleyem
- 5 Ey Le'ālī tāze dilber mihri naqş oldu dile
Sīneden ğayrı hayālin isterem pāk eyleyem

106

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Gülince gül gibi dilber leb-i handānını buldum
Revān cān virdüm ol demde [ki] cānuñ cānını buldum
- 2 Tonatup şehir-i hüsnini temāşā itdürür dilber
Mezīd itsün Hudā hüsnin ki hüsn ihsānını buldum
- 3 Dil-i bīmār cān virdi hadengine devā diyü
Gelüp cān yirine derdi dilüñ dermānını buldum
- 4 Haṭ-ı sebz ü gül-i ruhsār u sünbül zülfini gördüm
İrem bāğında dildāruñ eren bustānını [buldum]
- 5 Çün oldu kışsa-i Leylī vü Mecnūn guşsa-i köhne
Le'ālī derdmendüñ ben yeñi destānını buldum

106. 67b

4a. Haṭ-ı: Haṭ u (metin)

107

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Gönlümi evvel alup mihr ile yār benüm
Cevr ile dökdi gözin cānuma dildār benüm
- 2 Āteş-i mihr dile düşdi dutuşdı o mehüñ
Cismümi nūr ider sīnedeki nār benüm
- 3 Beni Mecnün şanur 'ışk ile dīvāne görüp
Geldi bir bir yanuma āhū-yı kuhsār benüm
- 4 Cānumuñ çıkısa biri ten k̄ala biriyle durup
Eyledi şevk-i lebüñ cānumı tekrār benüm
- 5 La'l-i şīrīnüñ için görse benüm acıduğum
Ağlaya hālūme Ferhād-ı dil-efgār benüm
- 6 'Işk yolında Le'ālī baña 'arz eyleme 'ār
'Ārdan 'ār iderüm neme gerek 'ār benüm
- 7 Zevk ile dilde anuñ lezzetini zıkr ideli
Cānuma oldu ğıdā la'l-i şekerbār benüm

108

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ol büt-i Çīnüñ irürse ser-i zülfine elüm
Gelür ol dem elüme deste-i tül-i emelüm

107. 68a

2b. ider: iderse (metin)

108. 68a

- 2 Dil-i mecrūhuma em sem leb-i cān-baḥṣuñ imiş
Ḳo şehā em sem için şerbet-i la' lūñ emelüm
- 3 Mehe teşbīh idicek ol şeh-i ḥübān-ı cihān
Didi devr içre benüm gün daḥı olmaz bedelüm
- 4 Nazaruñ ğayrılara olalıdan ḥasret ile
Beni gözden çıkarup ağladıkoduñ güzelüm
- 5 Ölmege cān virüben karşı varur idüm ecel
Dest-i dilberden olaydı benüm āḥir ecelüm
- 6 Şeb-i fūrkatde bizim āḥir olupdur günümüz
Rüz-ı evvelde bize bu idi kısmet ni'delüm
- 7 Yār ile çünki Le'ālī bize vuşlat yoğ imiş
Yüri āvāre olup başumuz alup gidelüm

109

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mescide çün geldüñ ey kıbleme namāz oldı tamām
Arkasın miḥrāba yüzün saña döndürdi imām
- 2 Dā'imā mey-gün lebüñden pürdür ağzuñda şarāb
Meşrebüñde ey şanem yoḥsa degül mi mey ḥarām
- 3 Da'vet itmek mescide 'āşıkları çün dilberüñ
'Āşıkı miḥrāb olupdur merdüm-i çeşmi imām

109. 68b

3b. 'Āşıkı: 'Āşıkları (metin)

4 Çün müdām-ı lebleri la'īn kadehde pür durur
Ehl-i 'ayş olan niçün itmeye 'ayş-ı müdām

5 Neng ü nāmı terk idüp içdüm şarāb-ı 'ışkıını
Ey Le'ālī terk-i neng ü nām olupdur baña nām

110

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ey nihāl-i kadd-i dilberden şeker-bār isteyen
Cānını virdi revān la'l-i şeker-bār isteyen

2 'Āşıkuñ mir'ātidür āyīne-i rüy-ı ḥabīb
Kendü 'aybuñdan şakın ey 'āybsuz yār isteyen

3 Gül yüziyle çün dehāmı gonçesin keşf itdi yār
Gülşen-i kūyına gülşen bezm-i gülzār isteyen

4 Pür-dikendür zaḥmı anuñ 'āşıkuñ cānındadır
Kes raḳībı yārdan ey verd-i bī-ḥār isteyen

5 Kūyuñı görüp ırakdan gönlin añlar cān şehā
Cennete kâ'il degüldür gerçi dīdār isteyen

6 Cānını şem'-i cemāle yandurur pervāneveş
Ey Le'ālī cāna kalmaz vaşl-ı dildār isteyen

5a. içdüm: açdum (metin)

110. 68b

3a. yār: nāz (metin)

111

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bir nefes el çek didi şüfî şarāb-ı nābdan
Cur'alar saçdum gözümden yüzine hūn-ābdan
- 2 Fitneler düşdi cihāna her taraf gāvḡā ile
Gözler[i] uyandı beñzer ḡamzelerle h'ābdan
- 3 Māh-tāb-ı rūyuña zülfüñ perīşān eyleme
Ebr gelse yüzine ey şeh kılur meh tābdan
- 4 Bizden el çek al lebinden çek diyü çok söyleme
Rind-i şāfî çekmez el şüfî şarāb-ı nābdan
- 5 Gel raḡīb-i ḡalbi eyle luḡ getürme ḡalbüñe
Gevherüñ pāk olmaḡ isterseñ şehā ḡallābdan
- 6 Şerbet-i ḡand u nebātı añmazam çün kim baña
Yād-ı la'lün ḡusrevā şīrīn gelür cüllābdan
- 7 Cān u dil alduñ Le'ālīden daḡı kılma tama'
Saña lāyık görmez ḡam kaldı çün esbābdan

112

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Görsele ḡaşuñ yüzüñ döndürmegil aḡbābdan
Saña lāyık görmezem men' itmegil miḡrābdan

111. 69a

112. 69a

- 2 Kaşuñı ger gizleseñ her yüzden eyler cān sücüd
Ka‘benüñ her cānibi müstagnīdür mihrābdan
- 3 ‘Ārızuñ ābında düşdi dil zenāhdānuña āh
Müşkil olur cān ḥalās itmek kişi gird-ābdan
- 4 Kanlu yaş gördi gözümden(...)açd[ı] h‘āb
Ġālībā kan görmemişdi bildi ol ḥūn-ābdan
- 5 İki başdan gözlerüm saçdı çü fāş ola kaşuñ
İki başdan gözlenür çıksa kemān ḳullābdan
- 6 Şöyle mest oldı Le‘ālī şevḳ-i la‘lūñle şehā
Bulmaz ol keyfiyyet[i] kimse şarāb-ı nābdan

113

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ġarḳ-ı ḥūn oldı gözüm ol la‘l-i āteş-tābdan
Şişe-i meydür pür oldı şan şarāb-ı nābdan
- 2 Gözüme dilber yüzün toyınca göstermez diyü
Ḳapu yapar merdüm-i çeşmüm yüzine ḥ‘ābdan
- 3 Kaşların ger gizleseñ her yüzden eyler cān sücüd
Ka‘benüñ her cānibi müstagnīdür mihrābdan
- 4 Dergehūñden gel beni şalma tavāf-ı Ka‘beye
İşigūñdür Ka‘be ey ḳiblem bañā her bābdan

3b. gird-ābdan: gerdāndan (metin)
G. 113/4. beyit G. 112/2 ile aynıdır.

5 Gül yüzüñ görmiş meger gülşende ey gonçe-dehen
Şerm ile dürler dökildi her gül-i sır-âbdan

6 Ey Le'âlî gird-i haddinde hatı ol dilberüñ
Sebze-i terdür zühür itdi kenâr-ı âbdan

114

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Tîr-i âhumla düşen encüm durur eflâkden
Lâleler kim garq-ı hûn olup çıkarlar hâkden

2 Kalmamışdur sağ yiri cisminde çarhuñ tîr-i âh
Pehlevândur oğ geçürdi şîşe-i eflâkden

3 Yüzüme bir dem kadem basmaz gör ol nûr-ı başar
Yüzümi yüz vech ile eksik görür çün hâkden

4 Şevk-i la'liyle müjem ucında kanlu katreler
Gonçelerdür bitdi şankim hârla hâşâkden

5 Sîneden geçdi çü tîri bir dahı yâd eylemez
Lîk şâm eksük degüldür bu dil-i gamnâkden

6 Yüzüñ ayına eger âyîneveş kılsam nazâr
Yüz çevirme yok zarar cânâ çü çeşm-i pâkden

7 Göñlümüñ mi'râcıdur şayd idicek ol şîr-i dil
Hergiz indürmese dil nahcîrini fîtrâkden

114. 69b

2a. tîr-i: tîre (metin)

5b. degüldür: olmaz (metin)

- 8 Mār-ı zülfi zehrine dermān Le'ālī la'lidür
Her kimi mār urşa dermān bulur ol tiryākden

115

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Çün halāşuñ yoқdur ey murğ-ı dil ol şayyāddan
Derd-i ser virme aña gel fāriğ ol feryāddan
- 2 İrdi Şīrīnūñ leb-i şīrīnine Hüsrev velī
Yādğār oldı cihānda 'ıışķ işi Ferhāddan
- 3 Dilberūñ yolında cān teslīmin öğrendüm hemān
Bu tarīķ-i 'ıışķı ta'līm eyleyen üstāddan
- 4 Dil gözinden қorқusuz geçdi lebinden zülfine
Her kim ol cāndan geçe vehm eylemez cellāddan
- 5 Luţf ile bālā durur қaddūñ senūñ ey serv-i nāz
Gülsitān-ı [hüsñ]içinde serv ile şimşāddan
- 6 Bu Le'ālī bendeñi bād itmedūñ yād eyledūñ
Gerçi kim bir dem seni yād itmedi ol yāddan

116

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 İki gül bir yirde cem' olup ne hoş olmuş ḥāsen
Birisi gülşen gülidür birisi vech-i Ḥāsen

115. 70a

4a. қorқusuz: қorқasuz

116. 70a

- 2 Gülsitān-ı hūsn içinde bitmedi addūñ gibi
Bir nihāl-i serv kim gül-ruh ola gone-dehen
- 3 [ūn]lebūñ āb-ı hayāta cān virür ey ‘İsī-dem
Hızrveş zinde alur ölmez anı hergiz emen
- 4 add ü haddūñ lufını gülşende görmişler meger
aldılar hayrān olup hayretde serv ü yāsemen
- 5 Ter azel didi Le’ālī görüben bir dilberi
Kim anuñ ismi Hāsen hulı hāsen hūсни hāsen

117

mefā‘ılün mefā‘ılün fe‘ülün

- 1 Bize mihr eyle ey meh geç cefādan
Ziyān gelmez begüm mihr ü vefādan
- 2 Hayāliyle lebūñden buse aldum
Revān azuma geldi cān şafādan
- 3 Dil-i bīmāra la‘lūñden şifā kıł
Devā olmaz aña dārü’ş-şifādan
- 4 Şehā gül yüzüñüñ keşf it niābın
Şafālar bula bülbüller nevādan
- 5 Le’ālī gördi ün sen nev-cevānı
Yine başladı ‘ışa ibtidādan

118

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Her gönül kim olur ol tır-ra-i tarrāra yakın
Beñzer ol şeb-reve kim eylediler dāra yakın
- 2 Dil dehānından anuñ def' idemez vehm ü] gümān
Zerrece bul[ma]dı çün kimse bu esrāra yakın
- 3 Göricek gül yüzüñi nāle vü efgān iderüm
Bir edā ile ki bülbül ide gülzāra yakın
- 4 N'ola ağıyāra yakın olsam o gül yüzi için
Bülbül-i haste-dil olur gül için hāra yakın
- 5 Zülf-i pür-çini ile la'l-i şeker-bāri anuñ
Zehr-i mār ola olursa eger ağıyāra yakın
- 6 Kanlu yaşıyla gözüm pür idiser yollarımı
Her ne dem görür isem gayrıları yāra yakın
- 7 Ger vefā diyü Le'ālī saña cevri itse nigār
Şādık ol olma şağın cevri ile inkāra yakın

119

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Dil lāleveş handān iken ol 'arız-ı gül-reng için
Pür-hün olur gonçe-şifat her dem dehān-ı teng için

118. 70b

119. 71a

- 2 Ol [la' l-i] ŧekker-bār ile her dilde zıkr olsañ n'ola
Mülk-i Bedeħşān añılur her bī-ħalāvet seng içün
- 3 Her gūşede 'uşşākı gör maķtül-i ğark-ı ħün-ı tır
Kūyuñda her dem ķan olur ol şūħ-ı çeşm-i şeng içün
- 4 Feryād [u] zārum işidüp düzdi çü sāzum sözüme
Çengine aldı çengini Zühre baña āheng içün
- 5 Ol sünbül-i şeb-reng içün gelmiş Hıttadan müşk içün
Miskīn ciger ķan eylemiş ğurbetde hem-reng içün
- 6 Nām u nişānı ķalmasun 'uşşāk içinde olmasun
Her kim ki 'ışķı terk ider 'ālemde nām u neng içün
- 7 Mihrāb-ı ķaşında gözi n' içün tıtar tır ü kemān
Gelmez Le'ālī Ka' beye ħuccāc çün kim ceng içün

120

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Verd-i aħmer mi yüzüñ yā lāle-i şahn-ı çemen
Serv-i bustān mı ķadüñ yā 'ar'ar u yā nārven
- 2 Lālenüñ bağrı yanup gül pīreħen çāk eyledi
Perde yüzinden götürdi çünki ol ğonçe-deħen
- 3 Hıtta-i Çın ü Hıttadan şerm idüp gelmez dahı
Ger şabādan būy-ı ħattüñ işide misk-i ħuten

4 Ol dehānuñ sırrına kimse irişmez zerrece
Hem miyānında haber-dār olmadı ol pīrehen

5 Çün Le'ālī vaşf-ı dendān u lebūñ nazm eyle[di]
Kān olup la'l-i Bedeḥşān āb ola dürr-i 'Aden

121

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Beni devrān ayırdı ol lebi cān derdine emden
Ki eşküm la'l-reng oldı lebin yād itdügüm demden

2 Cihānda Cem olam dirseñ müdām elden koma cāmı
Ki dirler cām ile kaldı şehā nām u nişān Cemden

3 Esir[ge] kişver-i ḥüsni lebūñ mühriyle hıfz eyle
Süleymānsın musaḥḥardür cihān teşḥür-i ḥātemden

4 Ğıdāsı tır-i dildāruñ dem-ā-dem ḥün-ı dildendür
Kızardı rüy-ı peykāmı ki dem nüş itdügi demden

5 Niğāruñ verd-i ḥaddinden kızup meyden 'araç çıkdı
Le'ālī dür şaçıldı şan gül evrākına şeb-nemden

122

mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

1 Ḥün oldı ciger tırmaz aqar qanı gözümden
Ben el yuyalı hecrüñ ile qanı gözümden

121. 71b

5b. Le'ālī : Le'ālī gel (metin)

122. 71b

- 2 Her dem çıkarur şevk-i lebûñ la' l-i muşaffâ
Gösterdi 'ayân 'ayn-ı Bedeşşâni gözümden
- 3 Ol serv-i revân oldu çü yaş gibi nazardan
Yaşumla revân itdi kodı cāni gözümden
- 4 Göstermedi handān oluban dūr şadefinden
Şol deñlü revân eyledi nīsāni gözümden
- 5 Ol şūh kadem başsa yüzüm üzre Le'ālī
Pāyına saçardum dūr ü mercāni gözümden

123

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 Şeb-i hecründe ey cān āb-ı hayvān
Lebūñe irmeyüben kaldı bī-cān
- 2 Görüp sünbüllerüñi deste deste
Kaçup destine girdi bāğda reyhān
- 3 Boyuñ luftın görüp bustān içinde
Dikildi kaldı serv[i] şöyle hayrān
- 4 Senüñ ol la' l-i cān-efzā lebūñle
Ne yüzden nisbet olur la' l ü mercān
- 5 Diler kim 'ıyd-ı vaşluñda Le'ālī
Kemān ebrūlaruña ola kurbān

124

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Rūzeyi tütup yetişmek'ıyda ey cān-ı cihān
Vaşluña irmek durur hecrüñ güninden nā-gehān
- 2 Yüzüñi görüp elüñ öpsem şehā 'ayb itme kim
'İyd ola çün dest-būs-ı şāh iderler çākerān
- 3 Sen yüzüñ bedrin hilāle dutduñ ey Zühre-cebīn
Gözlerüm her gūşeden ebr[ū]ñ[1] ben senden nihān
- 4 Bildi noqşānın muqābil olıcaq çün kaşuña
Andan oldı māh-ı nev zerd ü za'if ü nā-tevān
- 5 Görmege üftān ü hīzān yilişür üftādelər
Bād-pāyine binüp sürmege döndürse 'inān
- 6 Gerçi gökde yeñi ay gözler kamu ehl-i zemīn
'İyd çün gözler felekde kaşuñı Kerrūbiyān
- 7 Ey Le'ālī ins ü cinne 'ıyddur çün 'adl ile
Mülk içinde dā'im olsun ol Süleymān-ı zamān

125

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ol raqīb-i kelbe mesken şehr-yār olmağ neden
Şehr-i yār içinde bir seg şehr-yār olmağ neden

124. 72a

1 a. cān-ı: cān u (metin)

125. 72a

- 2 Sebze-i h n-ı mel hatdur ɡıd -yı r h i n
Levh-i dilde hatt-ı dilberden ɡub r olmak neden
- 3 Koyuban dilde ɡamı 'ışku  varup c na didi
Bu har be yirde iki şehr-y r olmak neden
- 4 D şmişem dery -yı 'ışka itmezem fikr-i ken r
Baħr-i 'ışka d şen  fikri ken r olmak neden
- 5 Cem' id p aɡy rı luft eylersin ey dilber benim
M r-ı z lf n gibi ɡ nl m t r-m r olmak neden
- 6 Dilber  ki olduğu dilden haberd r olmaya
Ol dil arduca varup c n hem niş r olmak neden
- 7 Ey Le' li ge  hev da u madan gel f riğ ol
Z lf-i dilber gibi d 'im b -kar r olmak neden

126

mef 'il n mef 'il n mef 'il n mef 'il n

- 1 Kişi c nından ayrılmak ned r f rkat nig rından
 l md r  l m  stine v  ger gitse diy rından
- 2 Kişi c n-ı 'az zinden c d  olup ger  bulmak
Budur kim n me-i vuşlat gele sevgili y rinden
- 3 Deh nın  b-ı hayv na anu  teşb h iden b -c n
Haberd r olmamişdur hi  cih nu  yoğ u varından

6b. olduğu: ol olduğu (metin)

- 4 Demī ki mest-i 'ışk olup gide ma'şūkına 'āşık
Gören dir şirdür gūyā alupdur bū şikārından
- 5 Revān oldı gözüm yaşı kadi yādına ol servüñ
Şanasın cūy-ı Ceyhūndan aqar çeşmüm bīnarından
- 6 Kişiyē mest olup olur hemīşe resm-i maḥmūrī
'Aceb budur ki mest oldum anuñ çeşm-i ḥumārından
- 7 Tārīk-i 'ışk içinde ol mūrīd-i mūrteđ olmışdur
Ki 'ışkı var iken yārūñ aña būs u kenārından
- 8 Le'ālīye budur dā'im me'āl-i fikr ü endīşe
Ki yāre ire cān vire ölüpdür intizārından

127

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Fūrkatūñde dilberā şol ḥadeddür za'f-ı beden
Bu meges perri baña biñ kerre olur pīrehen
- 2 Kādd-i mevzūnın görüp gülşende sen gül yüzlünüñ
Medḥine her şubḥ-dem her bülbul açmışdur dehen
- 3 Şarmaşup zencīr-i zülfe çıksa dil mümkün durur
Līkin ol miskīne mesken oldı bu çāh-ı zeḳan
- 4 Bu şikeste dil nice gāmdan perīşān olmasun
Bend-i muḥkemdür aña peyveste zülf-i pūr-şiken

6b.mest: mestem (metin)

8a. me'āl-i: me'āl ü (metin)

127. 72b

3b. çāh-ı: çāh u (metin)

- 5 Luṭf-ı ḳaddiyle çemende oldu gerçi ser-firāz
Hem-ser olmaz serverā bālāñ ile serv-i çemen
- 6 Zülf-i müşkīnūñ görüp bendinde mesken eyledi
Bu dil-i miskīne bend olmuş durur ḥubbü'l-vaṭan
- 7 Çün zülāl-i luṭfuñ ile sīr olupdur teşne-dil
Āb-ı Hızr-ı vaşluña irmişdi cān buldı beden
- 8 Şevḳ-i la'lüñle Le'ālī çeşmi oldu ḥün-feşān
Geh Bedeḥşān gösterür kendüyi geh mülk-i Yemen

128

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'İyd-ı ḳurbān oldu ḳurbān olmaz isem yāre ben
Reşk ile cān virmeden ğayrı ne bulam çāre ben
- 2 'İyd-ı ḳurbān olıcaḳ bu idi tedbīrüm benim
Cānumı ḳurbān yolından vaşl idem dildāra ben
- 3 Şubḥ-dem 'ıyd-ı cemālūñ görmez isem dilberūñ
Nice yoldan fikr idüben bunı buldum çāre ben
- 4 Her ṭarīḳ ile yüzün görmege yārūñ göñlümi
Her birin buñda ḳodum eyleyüp yüz pāre ben
- 5 'Ārızūñ verdin baña 'arz eyle ey lāle-'izār
Tā gelem bülbül-şıfat yüz vech ile güftāra ben

8b. geh : gāh (metin)

128. 73a

4b. Bu mısradaki vezin bozuktur.

- 6 Gönlüme didüm tolaşma zülfine dīvāneveş
Didi ol sevdāda hoşdur aşılırsam dāra ben
- 7 Münkir idüm ben dehānı varluğına dilberüñ
Çün tekellüm itdi geldüm zerrece ikrāra ben
- 8 Dağı nesnem yok çü benüm ‘ıyd içün dilbere
Ey Le’ālī dürr-i vaşfin iltürem īsāra ben

129

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

- 1 Cān virüp bir māha göñlin gayrdan pāk eyleyen
Ol durur māhiyyet-i dildārın idrāk eyleyen
- 2 Şevk-i la’lūñle çıkan cāndur Mesīhādan geçüp
İrişüp ‘arşa ser-ā-ser seyr-i eflāk eyleyen
- 3 Kūyına tozın irişdürmek hevāsıdur seher
Bencileyin bāda cān virüp tenin hāk eyleyen
- 4 Tır-i āhum çıkmağa biñ yirde delmişdür dili
Cān virürdüm hañçer-i yār olsa dil çāk eyleyen
- 5 Ol dehenden buse umsam yok dise mümsik dimeñ
Ekşeri yokluğ durur ey dil çü imsāk eyleyen
- 6 Dilberüñ müy-ı miyānıyla dehānın fikr ider
Mü-şikāf olup cihānda nükte idrāk eyleyen

8a. Bu mısradā vezin bozuktur.

- 7 Ey Le'ālī zülfine dil bağlama pür-ğamdur o
La'l-i cān-baḥşı durur cānı feraḥnāk eyleyen

130

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Cüdā olmaḵ dilerse ger başum şemşīr-i dilberden
Ki bār-ı cāndur ol tenden kesilsün geçdüm ol serden
- 2 Çü dil ḥaşr ola dilberle kıyāmet ḳoparur ḳaddı
Baña artuḵ gelür ol gün kıyām-ı rüz-ı maḥşerden
- 3 Öper döne döne meclisde utanmaz leb-i yāri
Şurāḥī gibi pür-ḥündur derūnum reşk-i sāğardan
- 4 Baña ta'zīm ider itüm diyü çün ol melek-sīmā
Raḳībi ādem aldan(?) diyü ister kim süre derden
- 5 Bedende zaḥm-ı dilber çün olup durur cāna
Dem-ā-dem āb-ı Hızır içre anuñla 'ayn-ı ḥançerden
- 6 Leb-i dilberle lezzetden ider baḥş ol ḥalāvetsüz
Ki kırdı kellesin bulsa acımış dil çü şekkerden
- 7 Le'ālī zıkr-i ḥālī çün dilüñde ḥabb-ı müşk oldı
Ki senden bir nefes gelse olur ḥoş-büy 'anberden

130. 73b

5a. Bu mısradā vezin bozuktur.

131

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 Tîg-i hecr ile nigārā yüregüm ger yarasın
Merhem-i vaşl ile sen it yine anuñ çâresin
- 2 Yüregüm yüz pâre oldu yüzini görmeyeli
Yine vaşl olurdu görsem bir kez o cān pâresin
- 3 Yār için müşkil degüldür kişiye āvârelük
'Āşıkā müşkil budur yār añmaya āvâresin
- 4 Yār kūyına icâzetsüz şaşkın varma göñül
Ol icâzet virmeyince olmaya ki varasın
- 5 Derd-i 'ışk ile Le'ālî haste vü bî-çâredür
Yine ol bî-çârenüñ sen eyle ey cān çâresin

132

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

- 1 Ğidā-yı cān ile budur şafā-yı rūḥ u zevk-i ten
Müyesser ola buse her kadeḥde la 'l-i dilberden
- 2 Çerāğın çerb(?) ide gün toğdı diyü ehl-i meclis
Ger ol hurşîd-rü nāgeh cemālin 'arz ide dilden
- 3 İştmiş la 'l-i dilberden mükerrer buse aldığın
İçerdi kanını bulsa acımış dil çü sağardan

131. 74a

132. 74a

- 4 Melek ger ey perī-peyker ola maqbūl-i dergāhuñ
Serāyuñda ola ferrāş cārūb ide şehperden
- 5 Göñül çün kākül[i] bendinden ey cān la 'lūñe düşdi
Mu'allağ şankim atladı çıkup cān-bāz çenberden
- 6 Şanasın her birinde bedr olup görindi gice
Düşelden halkalar gün yüzine zūlf-i mu'anberden
- 7 Şağın bārān-ı eşk ile Le'ālī nerm idem şanma
Ten-i sīmīn içinde kıatıdur göñli mermerden

133

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Ne hoş devlet bulupdur gör miyānında kemer-zerden
Ki bunca sīm-i hālis hāşıl itdi cism-i dilberden
- 2 Didüm dil baħr-i mihrüñde vişālūñ gevherin ister
Didi tal baħr-i mihre ger şafāñ var ise gevherden
- 3 Yüze yüz olıcağ gördüm hezārān mertebe artuğ
Kemāl-i hüşninüñ vaşfın işidürdüm ben ezberden
- 4 Nihāl-i kıaddine yārūñ ne yüzle ideyin nisbet
Ki yok reftār u güftārı ne hāşıl kıadd-i 'ar'ardan
- 5 Şehā ben derdmendüñüñ kapuñda derdin arturdu
Raķīb-i seg talar ister süre ben bendeyi derden

- 6 Didūñ kim rāh-ı 'ıŝkumda idersin terk-i ser āhır
Ayagūñ toprađı hađđı ben evvel geđmiŝem serden
- 7 Le'ālī sīm-i eŝk ile ne hāŝıl rūy-ı zerdümden
Ki baña çāre olmadı viŝāle sīm ile zerden

134

mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

- 1 Bir büseñe biñ cān disem incinme gel ey cān
Dirler ki şeker bitdüğü yirde olur erzān
- 2 Dil bende iken Mışr-ı cemālünde şeh oldı
'Ādetdür olur Mışra ŝehā bende çü sultān
- 3 Çün da'vi-i hüsñ ide gele karşıña hurŝid
Meydāna çıkarken olur a'zāları lertzān
- 4 Ŗol dem ki hevāñ ile hevāya āğa āhum
Murđı ki uçarken dege anı ola büryān
- 5 Cān murđını kırtardı ŝehā ten kafesinden
Ŗehbāz-ı hadengüñ per açup geçdi çü perrān
- 6 Bir ŝāh-ı ser-efrāzuñ irer güŝıma güyā
Her dürr-i siriŝküm ki ola pāyuña ğaltān
- 7 Mıhrüñle Le'ālī olalı cevheri ey māh
Her dem pür ider dāmenini çeşm-i dür-efŝān

134. 74b

1b. dirler: diler (metin)

3a. da'vā-yı: da'vāyı

135

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Hürşid-i ruhuñ dür idesin çün nazaramdan
Bir zerre eşer kıalmaya nür-ı başaramdan
- 2 Mihrüñle senüñ gün gibi çarha gire ey mäh
Bir zerre kıalursa bu cihānda eşerümden
- 3 Cān almağ ise tır ile tenden ğaražuñ al
Peykānuñı cān gibi tek alma cigerümden
- 4 Bir büseñ için ser kuduğı pāyuña bu dil
Dir ya'ni ki artuğ severüm cānı serümden
- 5 Zülfüñ şebi içre çü görem mäh cemālüñ
Rüşen görünür gözüme gicem seherümden
- 6 Her lahza Le'ālī gibi deryā-yı ğamuñda
Ğavvāş oluban dür şaçarum çeşm-i terümden

136

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Dimiş ki utanmaz mı geçer hāk-i derümden
Gül kıldum anuñ hāk-i derin āb-ı derümden
- 2 Biñ mertebe şırīn gele kām-ı dile cāndan
Ger büseye 'ahd itmişdüm ol leb-şekerümden

135. 75a

136. 75a

2b.Bu mısradā vezin bozuktur.

- 3 Şanma şaķınam cān u seri senden eyā şāh
Yüzüñ göricek geçmiş idüm cān u serümden
- 4 Çün gevher-i yek-dānesi[ni] dürc-i cihānuñ
Dergāhuña döker şaçarum dīdelerümden
- 5 Sīnem siper-i cāna ķomaz ğamzeñ oķını
Cānum acımışdur ķatı men '-i siperümden
- 6 Ķapuñda çü ħāk oldu Le'ālī gidebilmez
Ķitsün dime ger dergehüñe ħāk-i derümden
- 7 Ğamzeñ oķınıñ lengeri yok cānuma geçdi
Bir laħza ķarār itmedi gitdi cigerümden

137

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Baş açık abdāluñ oldu devr iderler ay u gün
Yüzüñe āyīne tutup nūr ider cerr ay u gün
- 2 Bu durur vechi felekde tütülurlar geh gehī
Zülfi düşer yüzine olmaz münevver ay u gün
- 3 Gerçi kim ħod-bīn olur yüzün görüp ķarşusına
Mişlini görsün diyü āyīne dutar ay u gün
- 4 Gördüm ol ħurşīd çün seyrānda bir meh-rū ile
Didüm inmiş yir yüzinde seyr iderler ay u gün

4b.döker: dolar (metin)

5a. siper-i: siperi (metin)

137. 75b

- 5 Rüy-ı pür-nürında ger çeşm olsa şüh u şivekâr
Dir idüm ‘aynuñ durur ey şüh dilber ay u gün
- 6 Şevk-i mihrüñle senüñ olmuş cevân çün pîr çarh
Halkadur güşında şankim sîm ile zer ay u gün
- 7 Ol büt-i Çînüñ serâyında Le’âlî şanasın
Sîm ü zerdîn iki şüretdür muşavver ay u gün

138

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Rüz u şeb şeydâñ olup ey şüh dilber ay u gün
Nürdan dâ‘irelerle devr iderler ay u gün
- 2 Mażhar-ı nür oldı yüzi alnıdur manzar anuñ
Gâh manzardur çü nûra gâh mażzar ay u gün
- 3 Aldı alnuñla yüzüñden ‘aks-i mir‘ât-i felek
Gice gündüz eyledi ey cân münevver ay u gün
- 4 Āteş-i mihrüñle ey hürşîd-rû çarh اوزت
İki ‘aşıkdur gice gündüzde yanar ay u gün
- 5 Ey Le’âlî ‘âriye nür aluban ol yârdan
Kıldılar devrânı nürânî ser-â-ser ay u gün

139

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nür-i alnuñla yüzüñden aldı beñzer ay u gün
Nür-ı vechiyle o yüzden saña benzer ay u gün
- 2 Gice gündüz anuñ ile yüzüñe göz dikdügüm
Budur olur rüz [u] şeb her çeşme manzar ay u gün
- 3 Biri kalkan tutuban birisi hançerler çeküp
Ol raķıb-i rü-siyāhı tırmaz arar ay u gün
- 4 Gice gündüz her yiri saña mülāzım olduğı
Rüz u şeb senden olur çün münevver ay u gün
- 5 Ey Le'ālī nür ile evc-i felekde şāh iken
Oldı hırşīd-i cemāl-i yāre çāker ay u gün

140

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Dil-i şad-pāremüñ ey cān çü yarasın göresin
Yine her yirini hançerle yarasın göresin
- 2 Ser-i peykānuña peyveste ola her birisi
Şanma peykāndan anuñ ayru varasın göresin
- 3 Āteş-i hecr ile yandı vü kararđı kanum āh
Dökicek kanımı ol demde qarasın göresin

139. 76a

140. 76a

4 Ey raķı̄b ehl-i cehennem dağı virmez saña cāy
Uş yüzüñ karasını anda varasın göresin

5 K̄ara zülfinde Le'ālī çü karār eyledi cān
Şanma kim tende anuñ dağı karasın göresin

141

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ey haţ-ı müşkīn ki ĥadd-i yārda taħrīrsin
[Zıkr] it ĥüsni beyānında ne ĥoş tefsīrsin

2 Yāy gibi sīneye çekmez atar oķ [t]ek dili
Dilberüñ yanında ey dil toğrulukda tīrsin

3 Mışr-ı ĥüsni içinde ey Yūsuf-cemāl olduñ 'Azīz
Ĥūblar cümle sipāh u sen emīr ü mīrsin

4 Mihr ü meh gibi güzeller gice gündüz sīnede
Ey felek ĥaddüñ n' için ĥamdur ne yüzden pīrsin

5 Ey Le'ālī ger vişāl-i yār taĥdīr olmasa
Olmaz ol gerçi bu yolda şāhib-i tedbīrsin

142

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Kilk-i şun' ile yazılmış nūrdan taşvīrsin
Deyr-i devr içinde gün tek bī-naẓīr ü pīrsin

- 2 Olmağa diller müsahhar hatt ile ey la‘l-i yār
Ol Süleymān-ı zamāna hātem-i teşhīrsin
- 3 Ol kemān-ebrū seni çün tīr ile pūr eyledi
Dilberüñ yanında ey dil şan kubūr-ı tīrsin
- 4 Şūret-i bī-cān-ı Çīne ben nice teşbīh idem
Seni ki ser-tā-ḳadem çün cān ile taşvīrsin
- 5 Dest-i ḳudretten vücūda geldüñ ey müjgān-ı yār
Bī-naẓīr üstād işisin cān deger şemşīrsin
- 6 Gerçi kim āhū-naẓarsın ey büt-i Çīn ü Hıḳā
Līk cān ḳaşdına ḳamle eylemekde şīrsin
- 7 Ey ḳat-ı reyḫān u hoş-bū kim ḳad-i dilberdesin
Ġālibā levḫ-i cemāle müşk ile taḫrīrsin
- 8 Mīhr [ü] meh-rūlar seni ma‘nāda ḳılmışdur cevān
Şūretā gerçi Le‘ālī yüz yaşında pīrsin

143

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Raḳībe mihr idüp ey meh baña cevır ile ḳap beğsin
Yüzüm döndürmezem olsa raḳīb-i seg gibi seğsin
- 2 Ḳıyāmet ḳaddüñi gördi tūtıldı pāyı her servüñ
Ḳıyāmet ḳoparam her dem ḫıramān oluban seksin

- 3 Vişālũñ añmazam ben de eyā sultān-ı meh-rũyān
Cemālũñ mähını gāhı baña ‘arz eyle gül teksin
- 4 Tarık-i vaşlını anuñ eger bilmek dilerseñ var
Yolında gird olup ey dil etegine başın tegsin
- 5 Çü gördũñ dāne-i hālin tũtilduñ dām-ı zũlfinde
Halāşuñ yok belāsından ne gele başuña çeksin
- 6 Didũñ kim ey melek-manzar raķıbi sũreyin derden
‘Aceb budur ki olmaduñ o segden yine mũnfeksin
- 7 Dilā sen bir güzel sevdũñ gezer gũn gibi her-cāyi
Ki her-cāyī belāñuz var çũ sevdũñ dirmedũñ deksin
- 8 Le’ālī bendeñe ey şeh vefālar gösterem didũñ
Anı aldamağıl luř it heme kavlũñde gerçeksin

144

fā ‘ilātũn fā ‘ilātũn fā ‘ilātũn fā ‘ilũn

- 1 ‘Iyd-ı kurbān oldı kurbān ol dilā cānāna sen
Seni sīnemde anuñ çũn şaķlarum cān ile ben
- 2 ‘Ömrũm olduķça baña ‘ıyd ola gül yüzün açup
Merħabā ide benũmle bir kez ol ğonçe-dehen
- 3 ‘Iyd içinde ‘ıyd ider yüz vech ile ey meh-liķā
Dest-bũs itmege varup şubħ-dem yüzũñ gören

- 4 Sīneler çāk ideler bir dahı göricek yüzün
Çalmadı evvel nazār çāk olmaduğ bir pīrehen
- 5 Gülşen içre bir nazār görmiş meger ref-tārını
Çaldı pā-beste olup başın şalar serv-i çemen
- 6 Cismine cennet maqām olur bulur hem cānı cān
Ka'be-i kūyında varup cān virüp qurbān olan
- 7 Ey Le'ālī 'ıydı ol kişi ider mi nūş idüp
Sīnesinde ola bir gül-çehre-i sīmīn-beden

145

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 'ıyd-ı nev-rüz irüben cennet-mişāl oldı cihān
Şan cihāna 'ıyd-ı nev-rūza uyup geldi cinān
- 2 'ıyd için zeyn oluban hūr-ı bihişte döndiler
Şanasın geldi cinān ile bile her nev-cevān
- 3 'Āşıkā mātem gelür 'ıyd-ı müferrih hecr ile
Ger yüzün göstermese mihr ile yār-i mihrbān
- 4 Nār-ı 'ışk-ı dilberüñ şöyle düşüpdür cānuma
Pertevi çarha çıkup yir yir dutışdı āsmān
- 5 Tīr-i āhum zaḥmıdur encüm degüldür görinen
'Āteş-i dil şu'lesidür āsmānda kehkeşān

6a. cānı cān: cānı cānı cān (metin)

145. 77b

1b. 'ıyd-ı: 'ıyd u (metin)

- 6 Gül yüzün 'arz eyledi çün bülbül-i âşüfteye
Yüzine karşı okur her dem hezārān dāstān
- 7 Ey Le'ālī 'ıyd olıcağ yār yüzün görmese
'Aşığa olur cehennem 'ıyd ile dār-ı cinān

146

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cismini 'arz eyledi hāmmāmda bir sīm-ten
Kim ki gördi cān didi gelmez bu luṭf ile beden
- 2 Cāmesin gāyet kabā gördüm vişāle irmedi
Andan evvel buldı vuşlat cān virürken pīrehen
- 3 Dilberüñ her kim femin gördi te'acçüble didi
İki pāre la'lden mevcüd olupdur bu dehen
- 4 Ben 'abīr ü 'anbere zülfın nice teşbīh idem
Müşk-i Çın ile pür olmışdur çün anda her şiken
- 5 Lebleri āb-ı hayātuñ çeşmesidür cān virür
Hızrveş zinde qalır ölmez anı hergiz emen
- 6 Zülfine nisbet olınsa müşk-i Çın 'ayn-ı Hıṭā
Vechi yok ḥaddüñ katında zıkr ola berg-i semen
- 7 Ey Le'ālī kıldı hāmmāmı münevver gün yüzi
Sandı gün hāmmāmdan toğdı anı ol gün gören

6a. yüzün: gözin (metin]

146. 77b

147

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 Bir perīveş dilberüñ mihri odında yanayın
Cān u dilden çün cemāli şem 'ine pervāneyin
- 2 Vaşlına 'ahd eylemişdi and ile ol nāzenīn
Kavline şādık mıdur nāzūklügiyle dāneyin
- 3 'Ālem-i cānda bilişdük cisme geldük bilmedük
N'eylerüm cismi anuñla saña çün bīgāneyin
- 4 Ol perīveş gördi nā-geh zūlfine el şunduğum
Didi kim mecnūn mısın didüm şehā dīvāneyin
- 5 Merdümān merdān geçerler vaşlına cān virmege
Cümlesinden cān ile bu yolda ben merdāneyin
- 6 Didüm ey cān-ı cihān cānlar neden aķar saña
Didi ol dilber Le 'ālī cānlara cānāneyin

148

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Gül-i ter gün yüzine öykünür ise kurasun
Saña bu hūsn ile gül nisbet iden dil çürüsün
- 2 Serv kaddüñ göricek reşk ile cān virmedise
Görelüm bergi virem kaddüñ öñince yürüsün

147. 78a

3b. bī-gāneyin : peykāneyin (metin)

148. 78a

- 3 Nazarum pāk durur yüzüñe yoqdur zararı
Seni gözden şaķınan ğayrı nazardan qorusun
- 4 Seni bu dünyede bir kerre gören meyl ide mi
Aña ‘arz eyleseler cennet ü hūruñ sürüsün
- 5 Ey Le’ālī o mehe hūsn ile gün beñzeyemez
Perde-i şāmī ile her gice yüzün bürüsün

149

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 Kirpüklerini tīr kı lup qaşların kemān
Peyveste kıldı tīr ile ol sīm-ber kemān
- 2 Tīr-i müjeñle ‘izzete irdi kemān qaşuñ
Zīrā cihānda tīr iledür mu‘teber kemān
- 3 Oldı kemān qaşuñ için tīri kāmētüñ
Tīr-i qadüñi toĝrı görüp baş eger kemān
- 4 Qaddüm kemān u eşkümi zih āhı tīr idüp
Kendi vücūdum itdi baña tīr eger kemān
- 5 Qaddüm kemānı elsüz atar āh tīrini
Elsüz cihānda görmedi göz tīr atar kemān
- 6 Oldı kemān qaşuña tīr-i müjen gözüñ
Cān şayd idi[n]ce tīr ile tırılmaz qeker kemān

5b. bürüsün: görüsün (metin)

7 Tır ü kemān çevirmege bir pehlevān gibi
Müjgānı tır kıldı o şeh kaşlar kemān

8 Toldı Le'ālī tır [ü] kemān ile bu gāzel
Müjgānı tır olalı ol kaşlar kemān

150

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Beni 'ışkuñda zār itdüñ seni Allāha şaldum ben
Kulumdur diyü'ār itdüñ seni Allāha şaldum ben

2 Benüm āteş durur āhum çıkar çarhı yaçar māhum
Baña raħm itmedüñ şāhum seni Allāha şaldum ben

3 Yüzüñdür dilberā çün gül hemīşe gül gibi sen gül
İçürmedüñ lebüñden mül seni Allāha şaldum ben

4 Begüm benden çevirdüñ rü baña hıç olmaduñ dil-cü
İki çeşmüm olupdur cü seni Allāha şaldum ben

5 Le'ālī hasteye merhem vişāle irmedür bir dem
Virürsin em yirine sem seni Allāha şaldum ben

151

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Raķıbe luř ile baķduñ seni Allāha şaldum ben
Beni kül kıлмаğa yaķduñ seni Allāha şaldum ben

150. 78b

151. 79a

- 2 Yig iken tātlu cānumdan gidersin cānā yanumdan
Cihān tōldı figānumdan seni Allāha şaldum ben
- 3 Boyuñ serv-i hırāmāndur lebüñ her mürdeye cāndur
Ki hecrüñden ciger kandur seni Allāha şaldum ben
- 4 Çün olduñ hüsn ile sultān hep olduķ emrüne fermān
Velī her dem dōkersin kan seni Allāha şaldum ben
- 5 Le'ālī zülfüne meftün olup ölmüş durur Mecnün
Ki hālin şormaduñ bir gün seni Allāha şaldum ben

152

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Virür her haste-i 'ışka şafālarla şifā kånün
Alup çengine şevķ ile çala bir dil-rübā kånün
- 2 Yanalar sūz u sāzından eriyüp cümle ehl-i şevķ
Ser-āğāz eyleyüp cāndan çala ol meh-liķā kånün
- 3 Dizi üstine almışdur nevāzişler ider her dem
Bu yuzden mihr ile oldı o māha mübtelā kånün
- 4 Tutarlar cān kulağımı şadāsına dil-i 'uşşāķ
Açılıp gül gibi dilber şafālarla çalar kånün
- 5 Le'ālī zeyn ola meclis mey-i maħbüb ile her dem
Hezārān vech ile virür dil ü cāna şafā kånün

152. 79a

4a. şadāsına: şadāsını (metin)

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Ol ruḥı gül gonçe-dehān varsun yürüsün bir zamān
Ol kāmēt-i serv-i revān varsun yürüsün bir zamān
- 2 'İşk ehlinüñ sultānıdır cümle güzeller ḥānıdır
Her cānuñ ol çün cānıdır varsun yürüsün bir zamān
- 3 Bilmez vefā ol nev-cevān cevr oldı işi her zamān
Cān almağa virme amān varsun yürüsün bir zamān
- 4 Ḥüsın ile daḥı tāzedür meyli dem-ā-dem nāzadur
İllerde hep āvāzedür varsun yürüsün bir zamān
- 5 'İşk ehlinüñ sultānıdır gül yüzlülerüñ ḥānıdır
Her ḥaste-dil dermānıdır varsun yürüsün bir zamān
- 6 Ol gülşen-i ḥüsünüñ güli 'āşıklar oldı bülbüli
Şayd-ı dil idüp sünbüli varsun yürüsün bir zamān
- 7 Müjgānı tır kaşı kemān her tırine cāndur nişān
Ol āftāb-ı mehveşān varsun yürüsün bir zamān
- 8 Āşüftedür sünbüleri çekdi çü bende dilleri
Cān şayd idüp kākülleri varsun yürüsün bir zamān
- 9 Ol daḥı 'āşıq olmadı 'ışk ehli ḥālin bilmedi
Hem baḥr-i 'ışka ḥalmadı varsun yürüsün bir zamān

153. 79a

2b. yürüsün: şalınsun (metin)

7a. Müjgānı tır: Müjgānı çü tır ü (metin)

- 10 'Älemde çün kim mişli yoğ tañ mı sevenler olsa çok
Andan bize çün nesne yoğ varsun yürüsün bir zamān
- 11 Hüsñ ile çün oldu perī yüzinde zülfidür peri
Oldı güzeller serveri varsun yürüsün bir zamān
- 12 Hüsni çü düşdi dillere yayıldı adı illere
Sultān olup güzellere varsun yürüsün bir zamān
- 13 Vaşlına yoğdur çün meded olmuş rakībi yolda sed
Ol yüzi gülşen serv-ğad varsun yürüsün bir zamān
- 14 Ben zār u giryān olmuşam 'ışkı odına yanmışam
Vaşlına yol bulmamışam varsun yürüsün bir zamān
- 15 Ölmez Le'ālī bir kişi tā kim ola anuñ eşi
Hüsñ ile yoğdur beñdeşi varsun yürüsün bir zamān

154

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Hādūñden reng alupdur gül hađuñdan müşk-i çīn çün bñ
Ol oldu gülsitān şāhı cihānda buldı 'izzet bu
- 2 Harāretten tutuşmuşdur yürür pür-nür olup her gün
Senūñ mihrūñ odı mihre düşüpdür çünki ey meh-rū
- 3 Leřāfetde meger özin yüzüñ ayına beñzetmiş
O yüzden şermsār olup yüzün yerden götürmez şu

- 4 Hezārān merdümün̄ kanın döker her gūşede çeşmün̄
Özin bīmāra (...)mişdür görüñ ol merdüm-i cādū
- 5 Hezārān şem‘-i encümden münīr bezminde çün māhuñ
Ziyāda gün yüzüñe görine muhtāc olupdur o
- 6 Cemālün̄ gülsitānında ‘izāruñ ābın açmışdur
Anuñçün sebzedür haṭṭ-ı reyḥānuñ ey gül-rū
- 7 Le‘ālī baḥr-i çeşmün̄den revān kıl her ṭaraf cūyı
Sen ol serv-i ḥurāmānı idersin çünki cüst ü cū

155

mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

- 1 Nigārā luṭf ile irmez dūr-i dendānuña lü‘lū’
Durur bu āb-ı ḥayvāndan yiridür anuñ acı şu
- 2 Haṭādur zülf-i pūr-çinün̄ Hıṭā miskine beñzetmek
Düşer ol āhu nāfindan gül-i terden biter çün bū
- 3 Ḥadūñde ḥāl-i müşkīnün̄ lebün̄ girdine düşmişdür
Ki Rūma geldi ‘ayş eyler mey ile şan şeh-i Hindū
- 4 Ne hoş ṭālī‘li Hindīdür beñün̄ evc-i melāḥatde
Yüzün̄ bedri aña mesken olupdur ey hilāl-ebrū

6b. Bu mısradaki vezin bozuktur.

155. 80a

1a. dūr-i: durur (metin)

- 5 Dil ü cān cūy-ı çeşmümden ğamuñ ile ƙan ağladı
Ki bir dem itmedük cānā dil-i mecrūhı cüst ü cū
- 6 Ne yüzden yüzüñi teşbīh ider bedr aya bir bed-rāy
Ne çeşm ü ne dehānı var ne zülf ü ne kemān-eburū
- 7 Le'ālī baħr-i çeşmüñden revān ƙıl her ƫaraf cūyı
Sen ol serv-i hıramāmı idersin çünkü cüst ü cū
- 8 Olupdur pey-rev-i Şeyhī ƫarīƙ-i Şi'r-i Türkīde
Ki hergiz luƫf ile irmez Le'ālī nazmına lü'lü'

156

mefā'ılün mefā'ılün fā'ülün

- 1 Ne siħr itdi 'aceb o çeşm-i cādū
Ki ejder ğörinür zülfüñde her mū
- 2 Ne hoş düşmiş ğözün altında hālün
Düşürdi ğülşene Őan müşkin āhū
- 3 Didüm hıttuñ mı hoş-būdur ya hālün
ƫutup zülfeynini didi ki bu bu
- 4 Hıttadur nisbet-i zülfün Hıttāya
Hezārān Çin durur çün anda her mū
- 5 Revān cān virdüğümce 'arz ider tığ
Ölürken ƫamzurursın ağzuma Şu

5a. ağladı: ağdı (metin)

6 Firāk-ı yār ile cān virdi diyü
Revān geldi vü gözüm yumdı uyğu

7 Anuñla hüsni Yūsuf vezn olınsa
Le'ālī mihr ü māh olur terāzū

157

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

1 Baş egmezdi gözüñe gerçi ebrū
Hoş egdi sihr ile anı bu cāzū

2 Gelür cevrüñle her kirpikden eşküm
Açar şan lülelerden çeşmede şu

3 Yüzüñ gösterme ço ölsün raķıbi
Ki imānsuz gide ol kāfiri ço

4 Raķībüñ elin aldum yār çün yār
Didi var ite degdüñ elüñi yu

5 Raķībā dilber iti ululardur
Yüri var anlar ile sen de ulu

6 Yüzine beñzedigi şükür için
Le'ālī yüz virüp yürür yire şu

158

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bu şî'r-i ter ki tâze didüm yârüm üstine
Ser-defter eyledüm kamu eş'arum üstine
- 2 Gül tâzelükde benzediğiçün 'izâruña
Kodum hezâr 'izz ile destârum üstine
- 3 Aldum çü būs-ı la'lini ben naqd-i dil virüp
Geldi raqīb cān kodı bāzârum üstine
- 4 Şîrîn ü ter didüm çü lebi vaşfın ol mehün
Zühre terâne bağladı güftârum üstine
- 5 Virdi şifâ-yı şevk-i lebi şihhat-ı şahih
İrdi hayâli çün dil-i bīmârum üstine
- 6 İrmez miyânı sırrına fikrüm egerçi kim
Kimse hayâl komadı efkârum üstine
- 7 Didi Le'ālî ayağuma dür nişâr kıl
Didüm şehâ bu çeşm-i güher-bârum üstine

159

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Şeker irmek dilerse la'l-i yâre
İderler kellesini pâre pâre

158. 81a

3a. būs-ı: būsın (metin)

159. 81a

- 2 Һayāl [ü] vehmidür her kimse kim dir
Lebin öpdüm bilin çekdüm kenāre
- 3 Hezārān cānum olsa vireyidüm
Vişāle cān ile ger olsa çāre
- 4 Toğar her dem gözümden encüm-i eşk
Ki mihrüñle benüm şāhib-sitāre
- 5 Olur meh gün yüzüñden nūr ile pür
Dimek noqşāndur aña māh-pāre
- 6 Tūlū‘ it gün gibi çün vaşf-ı hüsñüñ
Şehā şāyi‘ olupdur her diyāre
- 7 ‘Aceb düşdi Le’ālī baħr-i ‘ışķa
Meger kim mevc ata anı kenāre

160

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Resm-i miħrābı eger beñzede ol ķaşlara
Ehl-i kıble ķamu baş indire naķķāşlara
- 2 Ƙad-i dil-cūña irişdi ķademüñ beklemedi
Yire dögse başın[ı] āb-ı revān taşlara
- 3 Zūlfini būy idüben būyına ey dil nazār it
Bu durur ‘işret ile irmek özin yaşlara

4 Zāhid-i ebleh ider ḥalvet ile ‘uzlet-i ‘ayş
Mey nice ḥalvet ider tā ire ‘ayyāşlara

5 Kaşına karşı Le’ālī nazar itdürmez o māh
Naķşını yazdırayın karşıma naķķāşlara

161

fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilün

1 Kalem-i şun’ çü şüret vire ol kaşlara
Şanma kim ‘ayn[ı] anuñ resm ola naķķāşlara

2 Cām-ı pür-mey lebüñe irdüğine reşk idüben
Şāğarın ḥālī bulup lāle döker taşlara

3 Darb-ı şemşīr-i müjenle kodılar pāyuña ser
Pehlevānlar ki girüpdür nice savaşlara

4 Saña ḥalvetde dilā ref’-i ḥicāb olmadı çün
Perdeyi keşf idüben uy uy ‘ayyāşlara

5 Her maķāmı ki sen o başlaruñ irmedi başa
Yüri baş қоş Le’ālī ser-i evbaşlara

162

mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

1 İştise ger yüzüñ vaşfın yüze gülmeye gül kıla
Ya gönçe ağızuñ añılsa gelür mi zerrece kıale

4a. Zāhid-i: Zāhidi (metin)

161. 81b

3b. nice : anca (metin)

162. 81b

- 2 Hāyāt ābıyla çün olmuş mükerrem Hindīdür didi
Su'āl olıncağuz cāndan leb-i dilberdeki hāle
- 3 Meh on dördinde tolmışken neye eksilmeye andan
Meger 'arz-ı cemāl itdi nigār-ı [çār]-deh-sāle
- 4 Nigārā seyr-i gāmzeñle benüm yüz pāredür göñlüm
Gözümden kanlu yaş ile düşer pergāle pergāle
- 5 Dehān-ı tengile gönçe şehā bir zerre beñzerdi
Pür olsa ger dehānında dür-i dendān gibi jāle
- 6 Dil-i pür-āteş-i 'ışkuñ lebüñde hālūñi görmüş
Harāret bendedür anda ne yüzden ola tebḥāle
- 7 O māhuñ gūşına irmez Le'ālī āh-ı sīnemde
Pey-ā-pey irişür çarḥa dem-be-dem nāle

163

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Çemende 'ayş için almış ele la'īn kadeḥ lāle
Güle dir zevk ile ḥarc it zerūñ dil bağlama māle
- 2 Nigāruñ devr-i ḥaddinde su'āl olıncağuz ḥatdan
Didi beñzer ki görmedüñ mehüñ girdinde sen hāle
- 3 Lebüñ şehdine cehd idüp dutıldı bend-i zülfüñden
Belā dāmında bend olmuş dil ü cān meyl idüp māle

2a. ābıyla: ābla (metin)

7b. Bu mısradaki kelime eksiktir.

- 4 Gehī efkār-ı zülf ü hıttı gehī meyl-i had ile kad
Dilā cem ‘ıyyet idemez düşen bu deñlü eşgāle
- 5 Le’ālī ol şeh-i hüsnüñ çü vardur meyli dervīşe
O yüzden gūşe-gır olup kabāyı virmişem şāle

164

mefā ‘ılün mefā ‘ılün mefā ‘ılün mefā ‘ılün

- 1 Tınanmış al libāsıyla yine zeyn oluban lāle
Şanasın nev- ‘arūs olmuş giyer pırāhen-i vāle
- 2 Miyān-ı müy[1] dildāruñ dilā kılca kenār olmaz
Hayāle gelmez ol evvel meger dilde gele kāle
- 3 Ele Cem gibi cām alsañ müdām elden koma sākī
Ki devri çarh-ı gerdānuñ döner çün hālden hāle
- 4 Çalagör sāzı sūz ile ki meclis germ ola muṭrib
Ki mey dü-sāle vü sākī olupdur çār-deh-sāle
- 5 Libās-ı surh ile yāre Le’ālī şanma kim beñzer
Ne zülfı var ne hāl ü hıttı ne yüzle beñzeye lāle

165

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

- 1 İtme mir’atı muḳābil meh-i ruhsāruñ ile
Yüz bulup karşılasa vaḳt ola didāruñ ile

164. 82a

165. 82b

- 2 Pertev-i mihr-i cemālũn dili yaķup kũl ide
Gõlgelenmese eger s̄aye-i d̄iv̄aruñ ile
- 3 Toğrı getũrdũđiđũn t̄irini c̄an virdũm o dem
Her biri kim bir olup geleder oķlaruñ ile
- 4 İřidũr s̄õzũni gũř u gõremez ađzuñi gõz
Z̄ahir olmadı femũñ zerrece gũft̄aruñ ile
- 5 T̄iç-i hecr ile dil̄a ȳare nice bir [d]iyesin
B̄ar̄i ȳar̄i ķıluban vaşl ola sen ȳaruñla
- 6 Gũlřen-i ģũsn-i niḡaruñ olamaz çũn bedeli
Ey bah̄ar iken açılma gũl ũ gũlz̄aruñ ile
- 7 şalınup gelir iseñ ģal-i Le'āl̄i ne ola
Kendiden gitdi gõrũp ř̄ive-i reft̄aruñ ile

166

fe'ilatũn fe'ilatũn fe'ilatũn fe'ilũn

- 1 Mihr ũ m̄ah oldu yũzũñ alnuñ ũ ruřs̄aruñ ile
Ĝarķ-ı nũr oldu gõzũm pertev-i d̄id̄aruñ ile
- 2 Tapuya gelmiş idi gõrdi ķapuñda beni gũn
Ķomadı r̄aĥat olam s̄aye-i d̄iv̄aruñ ile
- 3 Gõrdi bu vech ile çũn řalınıřuñ serv-i çemen
Dikilũp ķaldı şeh̄a ř̄ive-i reft̄aruñ ile

- 4 Tır-i ğamzeyle gözün öldüre ger ğam yimezem
Cân bulur yine gönül la' l-i şeker-bâruñ ile
- 5 Rüşen olmazdı gönül gün yüzünüñ fikri ile
Kalmasa zülf-i siyeh giceler efkâruñ ile
- 6 Yâr küyına bedel kılmazam ey huld-ı berîn
Hûrlar pür ola ger ravza-i gülzâruñ ile
- 7 Biñ yılıñ olsa Le'âlî bedel olmaya aña
Bir dem ârâm idesin sevgili dildâruñ ile

167

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Nağşını yazar iken cân virüp ol kaşlara
Nağş-ı bî-cân gibi cân kalmadı nağğaşlara
- 2 Ateş-i âhum eşer itmez anuñ göñline âh
Nerm ider gerçi ki nâr irişe çün taşlara
- 3 Tır-i ğamzeñ gelicek sehm ile cân virdi revân
Gerçi dil girmiş idi 'ışk ile savaşlara
- 4 Virdi bir şüret-i zîbâ saña üstâd-ı ezel
Mümkün olmadı kim ol resm ola nağğâşlara
- 5 Hüsni haţ ile Le'âlî yazuban vird okısın
Nazmuñı şol yüzi gül lebleri dür-pâşlara

5b. Kalmasa: Kalmasa ey (metin)

168

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün

- 1 Ben ki bend eylemişem zülfin anuñ gerdenüme
Ya'nī peyvend iderüm rişte-i cānı tenüme
- 2 Her ne dem hasret ile ol şehi görmege varam
Yapışur haqq-ı nażar diyü segi dāmenüme
- 3 Dāne-i hāl[i] hayāli töludur gönlüm evi
Mezrā'-ı dilde budur hāşıl olan hırmenüme
- 4 Her gice silsile-i zülfini fikr eyledüğüm
Bu ki pür-bend ile bend idem anı gerdenüme
- 5 Dilber aldı dilümi cān da revān oldu bile
Kosun anları Le'ālī yeter ol cān tenüme

169

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün

- 1 Fikr-i zülfünle nażar her kim iderse tenüme
O da bir tār şanur za'f ile pīrāhenüme
- 2 Çeşm-i pür-hün görüben hecriyile zārluğum
Dürr ü mercān pür ider vaşl içün dāmenüme
- 3 Gün gibi rüşen ider mihri dil-i sūhtemi
Gül yüzi gülşen ider gelse o meh meskenüme

168. 83a

169. 83b

3a. dil-i: dili (metin)

- 4 Cismüme gelse revān olubanı tīri anuñ
Ten revān ola hele cān vire pīrāhenüme
- 5 Görđi hālūñi Le'ālī hadūñ üstinde didi
Hindī-yi zerdı görüñ girdi benüm gülşenüme

170

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Gerçi kim yutdı kadeh hūn-ı ciger döne döne
La'lüñe cān virüben ağızuñ öper döne döne
- 2 Tolaşur dā'ireñi sende miyān var diyüben
Gerçi bu ortada böndüşdi kemer döne döne
- 3 Hācibüñ gibi yüzüñ şemsine tāk olmağıçün
Özini kıldı kemer kırs-ı kamer döne döne
- 4 Toymadı yüzüñe ey tāze cevān pīr felek
Cümle cismin gözedüp kıldı nażar döne döne
- 5 Yine yüz döndürüben yāri ba'ıd itdi felek
Kim bilür dağı bize neyleyiser döne döne
- 6 Cāna cān virdüğine gerçi kadīd oldı nebāt
Reşk-i la'lüñden irür şehd ü şeker döne döne
- 7 Toldurup gözlerini kūze-i dūlab gibi
Ser-i kūyuña Le'ālī şu şaçar döne döne

5b. Hindī-yi: Hindīyi

170. 83b

6a. Cāna : Cānuma (metin)

171

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Yine yüz döndürüp şalduñ bizi derd ile hicrâna
Kerem kıl irgür ey devrân bu mürde cismi ol cāna
- 2 Hemîşe bî-nevâ gönülüm vişâlin ister ol şāhuñ
Velikin emr-i müşkildür gedâ vaşl ola sultāna
- 3 Şehâ mihrüñle çarḥ urup güneş devrāna girmişdür
Budur qorqum ki mihrüñle ser-â-ser cirm-i gün yana
- 4 Gülistān-ı cemāl içre gören ehl-i nazār anuñ
Yüzin gülzāra beñzetmiş boyun serv-i hürāmāna
- 5 Nazār kılduqça hışm ile muḥibbe ol kemān-ebrū
Taş olsa 'āşıkuñ qalbi tayanmaz tır-i müjgāna
- 6 Didüm kim nārı 'ışq ile niye yanduñ delü gönülüm
Didi göz yaşı olmasa yanardum ser-be-ser yana
- 7 Cemāl-i yāre qarşu gün Le'ālī tıramaz bir dem
Münevver oluban gerçi çıkar bahş ile meydāna

172

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Delü gönülüm büt idindi tapar bir nā-Müselmāna
Çelîpā 'arz idüp zülfi dolaşup ehl-i imāna

171. 84a

6a. yanduñ: yazduñ (metin)

172. 84a

- 2 Tenāsüh bāṭıl olmasa saña derdüm şehā Yūsuf
Ki şehr-i hüsne şāh olup yine ‘avd itdi Ken‘āna
- 3 Dil ü cāndan dutışmışdur nazarda nār-ı ‘ışk ile
Hemīn şanma ki bāl ü per yaqar mihrūñle pervāne
- 4 Benüm hayrānluğum görse senūñ ‘ışkuñla ‘āķiller
Gidüp ‘aķlı vü Mecnūnveş ola dillerde efsāne
- 5 Leb-i cān-bağşuña irüp revān tağşıl-i cān itdi
Kadeğden çarğa girmişdür döner meclisde peymāne
- 6 Hırāmān mest-i nāz olmuş gelür mestāne mestāne
Revān cān virdüm ol demde ben [ol] serv-i hırāmāna
- 7 Le’ālī bende düşdi dil hadinde hāl ü zülf ile
‘Acebdür mülk-i Rūm içre tutılmağ kāfiristāna

173

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Nice baş çoşdı gör zülfi uyup ol nā-Müselmāna
Ser-ā-ser garğ-ı küfr olmuş baş egmez ehl-i imāna
- 2 Saña ger yār ola dilber bugün cān vir aña ey dil
Bedel kılma şaķın yāri yarınkı hūr u ğilmāna
- 3 Murāduñ cān ise tenden revān cān virüben cānā
Ki tiğūñ hūna degmesün yigit girmesün ķana

173. 84b

3b. Bu mısradada vezin bozuktur

- 4 Nice ol nā-Müselmāna kişi mü' min disün yā Rab
Ki zülfüñ ipin uzatmış dolaşır her Müselmāna
- 5 Pür oldı ser-be-ser sīnem şanasın tīre terkeşdür
Nişān idindi çün çeşmüñ nigārā tīr-i müjgāna
- 6 Senüñ hūsn-i cemāl ile cihānda çün nazīrūñ yok
Ki hāzır olsa iderdüñ muķābil Şāh-ı Ken'āna
- 7 Niğāruñ nār-ı mihriyle yanagör ey Le'ālī sen
Ki şol vech ile pervāne yanar şem'-i şebistāna

174

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Aç yüzüñ gülşenini 'ayş idelüm güller ile
Būs idüp leblerüñi mest olalum müller ile
- 2 Gül[veş] oldı ruḥ-ı sākī mey-i gül-gün çeküben
Meclise virdi şafā zīnet-i gül güller ile
- 3 Sākīyā 'aksi ruḥ u leblerüñüñ cāma düşüp
Şanasın gül ḳodılar şuya ḳaranfüller ile
- 4 Sürme ben bendeñi dergehden eyā şāh-ı cemāl
Pādşāhuñ şerefi artuḳ olur ḳullar ile
- 5 Ey Le'ālī ter olup verd-i ruḥı şolmaduḡı
Üstine sāye şalar kāküli sünbüller ile

175

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

- 1 Gülşen-i hüsnî müzeyyen olalı güller ile
Güllere sāye şalar kāküli sünbüller ile
- 2 Ruḥ-ı āl üstine çün çıkdı şehā hıẓr-ı ḥaṭuñ
Dilleri kıldı feraḥ sebze-i ter güller ile
- 3 Gülşen-i hüsnî temāşāsına kōmazsa beni
Āsmāndan geğerüm nāle-i bülbüller ile
- 4 Kimse dillerle bunuñ ḥaṭtını vaşf eyleyemez
Yāre vaşl olubanı şarılıcaḥ kollar ile
- 5 Aḳ gül üstinde benefşe görüben ḥaṭtın anuñ
Reşk idüp kıaldı Le' ālī bu kara çullar ile

176

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

- 1 Her ki o ḥaṭṭ-ı lebün hıfẓ idüp ezber oḳıya
Ḳanı ma' nī diyene ḳand-ı mükerrer oḳıya
- 2 Žımn-ı ḥaṭṭuñda zamīr-i dehenüñ zāhir ider
Her ki tefsīr ile sūre-i Kevşer oḳıya
- 3 Sīnemi çāk ideyin uçurayın cān ḳuşını
Çünki şeh-bāz-şıfat gelmez o dilber oḳıya

175. 85a

2b. kıldı feraḥ: feraḥ kıldı (metin)

176. 85a

- 4 Ol haṭ-ı sebz-i teri şafḥa-i āl üzre görüp
Yine dil tıflı diler tāze şebaḳlar oḳıya
- 5 Dil ü cān tenden öñürdi irüşürler ḳapuya
Ṭapıya çün beni ol lebleri şekker oḳıya
- 6 Haṭṭ-ı la'line anuñ vaḳt ki mefhūm dirüm
Dir ki mevhūmdur o di haṭın ezber oḳıya
- 7 Vaşf-ı la'l ü dişüñe virdi Le'ālī çü niżām
Yaraşur her kim aña nāzım-ı gevher oḳıya

177

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

- 1 Geldi evbāş-ı haṭuñ zülf-i semen-sālar ile
Şaldılar fitne cihāna ḳurı sevdālar ile
- 2 Haṭuñ üstinde ḥadūñ bitdi benefşe şanuram
Bāğ-ı ḥüsñünde bezendi gül-i zībālar ile
- 3 Dāne-i ḥālını beñ zülfini dām eyleyeli
Oldı murğ-ı dili zār āyvālar ile
- 4 Nice dilbercik olur zülfini āşufte ḳılıp
Eyledi her ḳılını pür dil-i şeydālar ile
- 5 'Arz ider gülşen içinde zerini ḥ'āce-i gül
Saña vaşl olmağıçün kīse-i vālālar ile

177. 85a

1a. evbāş.ı: baş (metin)

3b. Bu mısradā vezin bozuktur.

- 6 Gösterüp verd-i 'izā[r]ını Le'ālī yine yār
Hem-nefes itdi bizi murğ-ı hoş-āvālar ile

178

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Sīnemi taldurdu ol şeh gāmze-i dil-dūz ile
Korqaram yana hadengi sīnem içre sūz ile
- 2 Hoş melāhat virdi haddūñ ol leb-i şīrīnūñe
Gerçi kimse görmedi helvāyı hergiz duz ile
- 3 Yār ışiginde meger it gibi dūrtem öldürem
Çün raqīb-i har sürilmez bir ikice söz ile
- 4 Ey raqīb-i har bizi dilden kōmaduñ yār ile
Nice bir ürüp ulursın at mı şatduñ uz ile
- 5 Hāk-i pāyini Le'ālī gözüme kuhl itmege
Şimdi getürdi şabā dağı ayağı toz ile

179

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Haṭṭ-ı müşkīnūñ gören la'l-i dūr-efşān üstine
Mihr-i kudretdür didi gencīne-i cān üstine
- 2 Eşkūmi gördükçe ol gül yüzlü derler şerm idüp
Gülde olur katreler yağsa çü bārān üstine

- 3 Cānda mihrüñ var iken ğayrı mehi n'itsün göñül
Çünkü konur mı kişi mihmāmı mihmān üstine
- 4 Zülf-i müşkīni haṭum geldi diyü kaṭ' eyleme
Hoş yaraşur çünkü ol sünbül bu reyḥān üstine
- 5 Evvel öldürdi dili āḥir çü tenhā kaldı cān
Cāna daḥı kaşid ider kañ eyleye kañ üstine
- 6 Görse la'lin cān virürdi bu dil-i mecrūḥum āh
Derdlü olan tañ mı virse cān çü dermān üstine
- 7 Ey Le'ālī haṭṭı la'linden anuñ tenḥīr çün
Yazılıpdur müşk ile mühr-i Süleymān üstine

180

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 O meh baña nigāh eyler kemerde
Kulumsın diyü şāh eyler kemerde
- 2 Ne deñlü gizler ise 'ışkı 'āşık
Belürdür çünkü āh eyler kemerde
- 3 Haḍenginden gehī āh itdügüm bu
Ki dilden cāna rāh eyler kemerde
- 4 O şeh meh mi ola yā mihr-i tābān
Bu göñlüm iştibāh eyler kemerde

180. 86a

3a. Haḍenginden: Haḗenginden (metin)

5 Efendüm diyicek söğme kuluña
Beşerdür ul günāh eyler kemerde

6 Le'ālī derd-i dilden āh idicek
İrür gögi siyāh eyler kemerde

181

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Ger gele ben ulina ol Őeh-i hūbān bu gice
Oluram bende iken hem-dem-i sultān bu gice

2 Ne adar maħrem isek külbe-i vīrānumuza
Yine cānān geliser sen ıa ey cān bu gice

3 Şeb-i adre irişür hāŐıl ola cümle murād
Ger ola ol Őeh-i hūbān bize mihmān bu gice

4 Tālī'üm sa'd oluban başuma günler toĝısar
Çün ulū' ide bize ol meh-i tābān bu gice

5 Didi kim Şem' getür Őām ile mihmān olayın
İdeyin cān u dili Şem'-i Őebistān bu gice

6 Ger ulū' ide bize mihr ile ol bedr-i münīr
Olısar gerdiŐ-i gerdün bize fermān bu gice

7 Bu Le'ālī uluñuñ fikr[i] budur ger gelesin
aŐıların yayına arŐu ola urbān bu gice

182

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Yine dil düşdi bir ebrû-kemāna
Ki evvel tîrine cāndur nişāne
- 2 Benüm 'ışkum atı segridiğiçün
Urur tañbūra dilber tāziyāne
- 3 Lebi üstinde hāli ol nigāruñ
Beñ olmışdur bu şayd-ı murğ-ı cāna
- 4 Revān oldı çün ol [serv-i] ser-efrāz
Peyince cān u dil oldı revāne
- 5 Dil ü cān başdan ayağına düşdi
El urdı çin-i zülfine çü şāne
- 6 Şehā ne hüküm ider dil kişverine
Baş egmez hüsni ile şāh-ı cihāna
- 7 Le'ālī bendeyi öldürmek için
Seni sevmek yiter cānā bahāne

183

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Nār-ı mihr-i dilberi şol deñlü yandurdum yine
Gör çerāğı 'ışkı şevkiyle uyandurdum yine

182. 86b

183. 86b

- 2 Esb-i 'ışkı bend-i 'aql ile egerçi bağladum
Bâğ-ı hüsni dilberi gördi boşandurdum yine
- 3 La'l-i dilber hasretiyle ol kadar kan ağladum
Kim libās-ı çeşümü surħa boyandurdum yine
- 4 Ka'be-i kūy-ı nigāruñ hācısıdur şimdi dil
Kim tavāf itmeklüge toħuz dolandurdum yine
- 5 Nār-ı hasretle olupdur haste dil çün huşķ-leb
Şerbet-i la'lin añup ağzın şulandurdum yine
- 6 Yāre cān virdüm Le'ālī şāf-dil oldu baña
Seg raķībūñ reşķ ile gönlin bulandurdum yine
- 7 Tīr-i hūn-rīzi nigāruñ kan içüp kanmazdı hīç
Sīne-i mecrūħ içinde kana kandurdum yine

184

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Hışm ile yār gitmiş iken çün çıķa gele
Şan cān durur ki mesken-i tenden çıķa gele
- 2 Bir būseline cān vire dil ala dilberūñ
Bir būsesiyle ol dile biñ cān belā gele
- 3 Her kim varursa kūyına yārūñ yüzün görüp
Andan esīr-i 'ışķ oluban mübtelā gele

- 4 Her dem cefā vü cevruñi resm eyledüñ bize
Āyīn idüp vefāyı hem ey bī-vefā gele
- 5 Miskīn Le'ālī haste cihān[dan] gideyorur
Teslīm-i cān eylesün ey dil-rübā gele

185

mef'ülü fā'ilätü mefā'ülü fā'ilün

- 1 Cān hecrüñ ile gitmededür dilberā gele
Ol dem bedende cān yirine sen çıka gele
- 2 Yüz kez raķibe kaşd ile yüz göstere varup
Bir kez arada sehv ile bizden yaña gele
- 3 Her şeb hayāl-i zülfüñ ider dil delü olup
Her kıl başına ister aña biñ belā gele
- 4 Kaşduñ bedenden avlayuban dilberā dili
Cān avlamağa bir dağı ey dil-rübā gele
- 5 Dilber Le'ālī saña nice iltifāt ide
Her dem kaşpuya yüz süre biñ mübtelā gele

186

mef'ülü fā'ilätü mefā'ülü fā'ilün

- 1 Fırkat şebinde kalmışuz ey meh-liķā gele
Eyle[ye] kara göñlümüzi pür-ziyā gele

185. 87a

2a. göstere: göstere mi (metin)

3b. gele: gile (metin)

5b. gele: gile (metin)

186. 87b

- 2 Her dem rakībe varmağıl ağılatmağa bizi
Bir kez yüzüme gülmege benden yaña gele
- 3 Cevr ü cefâlar istemezüz bārī luṭf idüp
Senden vefâlar itmege ey pür-cefâ gele
- 4 Yâ Rab nicesi şād oluban ḥande ide yâr
Her dem kapuya ağlayu biñ mübtelâ gele
- 5 Hecr ile cānı virür iken ‘āşık-ı ğarīb
Hoşdur Le’ālī cān gibi dilber çıka gele

187

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

- 1 Hoş-büy oluban giydügi bu kara benefşe
Haṭṭuña diler beñzeyeye bir päre benefşe
- 2 Yirden getirüp ‘izzet ile başda komıldı
Hem-reng olalı sünbül-i dildāra benefşe
- 3 İşkencede gögerdi teni büy-ı haṭṭundan
Uğurladuğın gelmedi ikrāra benefşe
- 4 Gir gülşen-i hüsninde dilâ zülf ü haṭṭından
Geh gül dir ü geh sünbül ü gāh ara benefşe
- 5 Zülfi kereminden ḥadi gösterdügi haṭṭın
Sünbüller arasına diler kara benefşe

6 Āşüfte-i haţtuñ gibi Mecnün-sıfat gör
Geh tağda vü geh bāğda āvāre benefşe

7 Haţtuñ görüben gülşen-i haddüñde Le'ālī
Didi ki ne hoş düşdi bu gülzāra benefşe

188

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

1 Öykündüğünü sünbül-i dildāra benefşe
Fāş eyleyüben itdi yüzün kara benefşe

2 Şeb-reng olup uğurladüğün bŷy-ı haţuñdan
İder қоқısı ger güle inkāra benefşe

3 Haţtuñ gibi ekilmedin ol bitdüğine bak
Öyküñdi aña gör bu siyeh-kāra benefşe

4 Her yirde eyü қоһuyıla ad çıkarupdur
Mānend olalı zülfüñe bir pāre benefşe

5 Ğamdan ham olup kāmetsi yirden yire geçdi
Miskīn haţuñuñ derdile bī-çāre benefşe

6 Boynın egüben kaldı görüp 'anber-i haţtuñ
Yandı kararup hasret ile nāra benefşe

7 Gördükçe sürer yüzine āşüfte Le'ālī
Beñzer diyüben sünbül-i dildāra benefşe

188. 88a

4a.ad: at (metin)

mefā'ilün fe'ilā'tün mefā'ilün fe'ilün

- 1 Seherde mihrüñ odına yanarken eylerem āh
Yetişdi evc-i semāya dutışdı mihr ile mäh
- 2 Dehānı hük-m-i 'ademde lebine cān dimişem
'Ademden eyledi cānı bedende çünkü İläh
- 3 Göñül göziyle ider cān nezāre gün yüzini
Ki ten göziyle olamaz ol āftāba nigāh
- 4 'Abīr[i] müşke qarup zann ider meşāma şifā
Ğubār-ı hatt o Le'ālī qarın-i zülf-i siyāh
- 5 Çü gördi bādī-i nazarda gözüm [gün] yüzüñi
Bedīhi yāduma geldi cemāl-i Yūsuf-ı çāh
- 6 Fetīl[i]dür dil ü cānuñ harāmī gözleri çün
Ne deñlü eger ise kaşu olur bu kana güvāh
- 7 Nizāmı nazm-ı Le'ālī hayālüñ ile bulur
Nizām olmaya o mülküñ kim anda olmaz şāh

189. 88a

4a. ider: ider zeķānuñ (metin)

5b. cemāl-i: cemāl ü (metin)

190

mef'ülü fâ'ilätün mef'ülü fâ'ilätün

- 1 Ol âftâbı her kim beñzetmek ister aya
Bedr olmuş ayı güyâ teşbîh ider sühâya
- 2 Dil bend-i kākülinden zencîr-i zülfe düşdi
Ol mübtelâ belâdan düşdi yine belâya
- 3 Ol cevre hüsni içinde kimse ber-â-ber olmaz
Ger çün perî per açup pervâz ide hevâya
- 4 Ser-rişte-i murâda vaşl oluram ben ol dem
Ger dest-res bulursam ol sünbül-i dü-tâya
- 5 Ol şüh-ı şîve-engîz görse seni Le'âlî
Düşnâma başlar ol dem sen hâzır ol du'âya

191

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Dilber götürdi çünki yüzinden külâleyi
Açdı bahâr yüzini gösterdi lâleyi
- 2 Şevk-i lebûñle 'âşık-ı dil-teşnelere müdâm
Emdür bu haste cânâ dir emer piyâleyi
- 3 Ey şeh çü mülk-i hecrde bizi 'âmil eyledüñ
Vaşluñdan eyle biz kula gel sen havâleyi

190.88b

1b. sühâya: sühâma (metin)

191. 88b

- 4 Çeşmi nazarda āhū gibidür velī çü şīr
Avlar hezār cān u gönülden ğazāleyi
- 5 Görđi yüzüñi itdi Le'ālī hezār āh
Bülbül durur ki gül görüp arturdı nāleyi

192

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Tıtdı cemāli āyına çün dilber āyine
Ol yüzden oldı nūr ile meh-peyker āyine
- 2 Görđi çü naqş-ı dil-keşini çekdi levhine
Oldı cemāl-i yār ile şüretger āyine
- 3 Devrān içinde şanki o bir sāde[-dil] idi
Buldı nigār [u] naqş ile [çün] zīver āyine
- 4 Anı nazarda virdi çü şüret aña nigār
Ol yüzden oldı her nazara manzar āyine
- 5 Görse cemālün āyinesin bu safāyile
Hayrān qalurdı itmezdi İskender āyine
- 6 Her dem yüzine merdüm o yüzden ider nazār
Geh geh cemāl-i yāre olur mazhar āyine
- 7 Bunca şafāsı var iken örter yine yüzün
Görür cemāl-i yāri vü şerm eyler āyine

192. 89a

2b. şüretger: şüretger er (metin)

5b. Bu mısradā vezin bozuktur.

- 8 Budur nemedde mu‘tekif ü ‘uzlet itdügi
Andan şafâyile çıkar ekşer [her] âyine
- 9 Yüz buldı dâ‘im ister aña rû-be-rû ola
Oldı Le‘âlî dilbere çün manzar âyine

193

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

- 1 Şaldı çü hümâ-yı ser-i zülf[i] baña sâye
Gören didi kim biglük irişmiş bu gedâya
- 2 Cevrûñ haberin taht-ı şerâya alup (...)
Feryâd-ı cefâñı çıkarur farq-ı semâya
- 3 Mihrüñle şehâ şöyle za‘îf oldı tenüm ki
Bir zerre gibi âhum ile ağdı hevâya
- 4 Vuşlat bulıcağ la‘lüñe bulmaz dağı fırkat
Devrânda mey-i şâfi irişmiş bu şafâya
- 5 Dünyâyı virürdüm ser ile cānumı serbāz
Ger vuşlat-ı yār olsa Le‘âlî bu bahâya

194

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Kıyâmet kıddini gördüm irişdüm vaşl-ı cānāna
Kıyâmetde irür zîrâ bedenler cümlesi cāna

- 2 Göñül sevdā-yı zülfüñden hevā-yı kıaddüñe düşdi
Yaķışmaz oldu baña o hevāyī oldu dīvāne
- 3 İřitmiş zerd-dildür(?) çün hezārān idüben engüşť
Diler barmaq dolaya zülfüñüñ her tārına řāne
- 4 Velī çün alduñ ey dilber diler hicret kıla cān hem
Nice bir ola hecrüñde ğam u mihnetle hem-hāne
- 5 Le'ālī vaşf-ı dendānuñ leb-i la' lüñle nazm itdi
Ki la' līn řāĝar ile şan muraşsa' oldu dür-dāne

195

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ne řafādur řanemā el uruban ğabĝabuña
Ala dil būselerin cānını virüp lebüñe
- 2 Süre-i Yūsufi tekrār ide yüzüñ görmek
Her kim ey řāh-ı cemāl ire senüñ mektebüñe
- 3 Ayaĝı altına ey çarĝ yüzüñ eyle niřār
Kebkebi mertebesin tā viresin kevkebüñe
- 4 Her ne mü' min ki ire zülfüñe dīnden çıkār ol
Her ne kıāfir ki göre gire senüñ mezhebüñe
- 5 Gitdi Yūsuf saña virildi řehā ħüsn ü cemāl
K'aluben vaşl olıcaķ cevher-i cān kıalebüne

6 Çün el ü ayağın öpmege irişmez elümüz
Bāri ey mūze senüñ yüz sürelüm kekkebüñe

7 Ülfet olmadı Le'ālī saña bir zāhidile
Resm ü āyīni anuñ uymadı çün meşrebüñe

196

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Nūr görmege giderseñ ey gönül ger Ka'beye
Kūy-ı dilberdür yüzüñ sür gir münevver Ka'beye

2 Ka'beden maqşūduñ āhir cennet ü dīdār[dur]
Yār kūyına var evvel ey birāder Ka'beye

3 Saña teşbīh itdi dirdüm Ka'beyi cānā Halil
Kōsa gönlüñ yirine bir kaçı mermer Ka'beye

4 Rūy-ı zerdüm ol kadar sürdüm der-i dildāra kim
Ser-be-ser zerdin düzildi şanasın der Ka'beye

5 Dilberüñ budur der ü dīvārına yüz sürdügüm
Her yañadan hācılar çün yüz sürerler Ka'beye

6 Döne döne kondı murğ-ı dil çü dilber kūyına
Bu 'acebdür dirler konmaz kebüter Ka'beye

7 Yār işiginde raqībi ben nice öldürmeyem
Görmişdür bir Müselmān gire kāfir Ka'beye

196. 90a

3a. cānā: cāna (metin)

- 8 Bir dağı yār ışiginde katl bundandır helāl
Kāfirīn kırmağa vardı çün peyamber Ka'beye
- 9 Bu şafâyile Le'ālī görse dilber kūyını
Hiç bünyād urmaz idi ibn-i Āzer Ka'beye

197

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Yāri nicesi nisbet idem ben periyile
İrmez uçarsa ol melege biñ periyile
- 2 Virmez cemālün ayı gibi meclise fūrüg
Mihri münir gör küleh-i nūr u feriyile
- 3 Bī-raḥm hār-ı gül dirüben 'ayş ider o kim
Gidüp raqıbi ḥalvet ola dilberiyile
- 4 Biñ cān dilese būseline cān vir ol mehün
Ey dil ineñde itme cedel müşteriyile
- 5 Ummaz kimesne mihr tapuñdan veli şehā
Çü it hemişe ben ḫuluña beñzeriyile(?)
- 6 Nice varam ben itlerine eriyüp tenüm
Furkat güninde ḫurıyıkalmış deriyile
- 7 Gel kim raqıbi öldürelüm ey 'Alī-şıfat
Ḥayder çü kāfir öldürdi Ḳanberiyile

8 Uyma raķıbe seyr içün ey ‘İsı-i zamān
Gerçi Mesīh geēt ider idi ħarıyile

9 ıkma Le’ālī dā’ireden ağızıñ egilür
Teshīr içün ger iriēsin ol periyile

198

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Görmiēem bir sım-ber-dilber bugün ħammāmda
Ĥalvete ekmiē anı germ oluban ħammāmda

2 Ol gelincek merdümān ħammāma gün toğıdı didi
Āftāb oldı yüzi ‘aksi anuñ her cāmda

3 Mermere kim beñzedür nāzük tenin ol dilberüñ
Kim bulunmaz ol leĥāfet cism-i sım-i ħāmda

4 Nūr-ı cismin görse ħammām içre anuñ berķ urur
Kāfir imāna gele ēekk itmeye İslāmda

5 Ba‘d-ez-ān taēđıķ-i ħalb ile sücüd ide aña
Dā’imā baē egdür[üp] eksük ħoma ikrāmda

6 Zülf ü ruĥsārın ōorarsañ bendeden ol dilberüñ
Miēlini görmiē degüldür kimse Rüm u Šāmda

7 aldı ħayrān oluban unudı ıkmaķ fikrini
Ey Le’ālī cismini kim gördise ħammāmda

199

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ger tülü' ide baña ol mäh-ı tábân her gice
Bende n' içün devr ider bu çarḥ-ı gerdân her gice
- 2 Gündüzin gül yüzüne olmuş muķâbil şerm idüp
Perde-i şebde budur olduğı pinhân her gice
- 3 İtmedüñ bir gün tebessüm bendeye ey gönçe-leb
Gül gibi gül gül yüzile ķalma giryân her gice
- 4 Bağruma şardukça andan taze cân bulurdı dil
Koynuma girse o körpe kuzu ' üryân her gice
- 5 Varmağa ķomaz beni kūyına yârü[n] seg raķīb
Varuram andan nihân üftân u ħızân her gice
- 6 Fürķatiyle gün yanar her gün yüzinden dūr olup
Bu ' aceb vuşlatda olur şem' sūzân her gice
- 7 Yâr kūyında Le'ālī raḥm idüp feryāduma
Yanıma düşüp ider itleri efgân her gice

200

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ben bu yüzden oluram ḥayrân u giryân her gice
Gün yüzün eyler nihân ol mäh-ı tábân her gice

- 2 Nice dil cem' oluban hoş-ḥāl olam 'ömrümde kim
Fikr-i zülfi ḥälümi eyler perîşân her gice
- 3 Şoyınup her gün dereydüm geydügimi cân ile
Ger müyesser olsa kucmaḡ yâri 'üryân her gice
- 4 Gündüzin varmaḡdan oldum şehri içinde şermsâr
Varuram bî-şabr olup kūyına pinhân her gice
- 5 Ey Le'âlî görse idüm rüz-ı rüşen yüzini
Ol feraḡdan olur idüm şâd u ḡandân her gice

201

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Cüz oḡurken görseler Sultân Meḡemmed üstine
Küll-i küfr ehli dönerdi dîn-i Aḡmed üstine
- 2 Şan Meḡemmed türbesinde berḡ urur nür-ı Nebî
Ol ruḡ-ı pür-nür ile geldükçe meşhed üstine
- 3 Biñ ölüri biñ cân bulur her gün vişâl ü hecr ile
Ol gelüp gitdükçe ḡâk-i Ḥân Meḡemmed üstine
- 4 İstiḡâmetde şanasın bir elifdür ḡâmeti
Anı medḡ itmege çekdi ḡaşları med üstine
- 5 Ol nihâl-i ḡadd ile bu rüy-ı pür-nürü gören
Gün yüz olmışdur şanur bir serverî ḡad üstine

- 6 Gülşen-i hüsni açılmış çünkü ol lâle-ḥadüñ
‘Āşıkān bulsa tutardı gül gibi yed üstine
- 7 Bilmek isterseñ Le’ālī anı dellāk oğlıdur
Şol güzel kim didiler eş’ār-ı bī-ḥad üstine
- 8 Ey Le’ālī gün gibi tutdı cihānı şöreti
Şol güzel kim didiler eş’ār-ı bī-ḥad üstine

202

mef’ülü mefā’lülü mefā’lülü fe’ülün

- 1 Beñler ki karar eylemiş ol la’l-i ter üzre
Şan nokta durur kondı mükerrer şeker üzre
- 2 Güyā ki şafaḳ dā’iresin kapladı mihrüñ
Bu cāme-i āl ol şanem-i sīm-ber üzre
- 3 Gözüm diküben kalmışam uş bir tolu aydur
Bir gün görüben gün yüzini bir güzer üzre
- 4 Ol mihr-i münīri mehe teşbīh idemez dil
Şemsüñ şerefi var nice yüzden kamer üzre
- 5 Bir pül-i siyeh yirine geçmedi Le’ālī
Gerçi ki gözüm sīm ağıdur rüy-ı zer üzre

203

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Çün fitne kıopardı haıı devr-i kıamer üzre
Haııçer takınur çerşmi daıı şür u şer üzre
- 2 Gird-i hadi üzre haııñ olsa haıı-ı şeb-reng
Bedr olsa siyâhı görünür çün kıamer üzre
- 3 Sürme diyüben tozını çerşm üzre tutardum
Bir kez kıademin kıosadı ol serv ser üzre
- 4 Zülfi haıı-ı sebz üstine oldu çü perîşân
'Anber saçılpdur şanasın müşk-i ter üzre
- 5 Gün gibi ziyâ buldı gözüm gerd-i rehinden
Bir kez kıademin gözüme kıodı güzer üzre
- 6 Zülf ü had ü kıaddi şanasın gülşen içinde
Sünbül bitirür dal[1] gülüñ verd-i ter üzre
- 7 Âhü şanuban çerşmine çigzinme Le'âli
Şayd eyler o çün hamle ide şır-i ner üzre

204

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Ben ol sultân-ı hübâni nice nisbet idem aya
[Ki] lâyıķ görmezem mihri aña hüsn ile hemtâya

- 2 Şalın gülşende ey gül-rū temāşā eylesin diller
Şalınmağ yaraşur her dem çü sen serv-i dil-ārāya
- 3 Nice bir itdüre hüsün temāşā ol şeh-i hūbān
Temāşā bu durur toymaz yüzün gören temāşāya
- 4 Lebi irdükçe peymāne meyi şeker ider gūyā
Niye hūlta ider şiri meger süd viricek dāye
- 5 Dilā sevdā-yı zūlfi çün ider 'ākileri mecnūn
Gel ol sevdāyı terk eyle düşersin dağ [u] şahrāya
- 6 Bir arada sükūn itmiş meger bir dem o ser ü kad
Varur her dem sücūd eyler dil-i miskīn ol araya
- 7 Le'ālī yok durur hergiz nebātī kār-ı devrānuñ
Kıomaz 'ākil olan bir dem bugünkü 'ıyşı ferdāya

205

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Ey dil cihānda şādī viren cāmdı Ceme
Cāmı deminde hālī kıoyup düşmegil gāma
- 2 İrdi bahār 'ārif olan hoş görüp demi
Yār ile mey nūş idüp irmez çü dem deme
- 3 Cānum hevāña düşmiş idi dilberā benüm
Havvā hevāsı mihr ile düşmeden Ādeme

4 Şükürüm budur ki sürdi derinden raķıbi yār
Ol seg sürildi cennet içinden cehenneme

5 Gözden bıraķdı hecr ile ķan ağladı nigār
Dem yoķ Le'ālī dīdelerüm ıalmaya deme

206

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Sīnesinde cān bulur dil girse cānān ķoyınına
Kimsenüñ girmiş degüldür gerçi cānān ķoyınına

2 Yüze yüz bir görmege olmaz aña biñ cān bahā
Ķıymet olur mı 'aceb girmeye cānān ķoyınına

3 Saña ser-gerdān olur ey nev-cevān pīr-i felek
Girmiş iken māh-ı tābān mihr-i raķşān ķoyınına

4 Benden ol körpe kızıyı şöyle şaķlar seg raķıb
Nitekim girmeye ķomaz ķurdı çübān ķoyınına

5 Ķoyınına girmek dilersin ey Le'ālī ol şehüñ
Var delü olma gedā girmez çü sultān ķoyınına

207

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Şām-ı hicrānda kişinüñ girse cānān ķoyınına
Mürdeye beñzer ki çıķmışken gire cān ķoyınına

206. 93b

1b. gerçi: gerçi kim: (metin)

2a. yüze yüz: metinde “y”lerin yerine “b” yazılmış.

207. 94a

- 2 Cānı cān bulur kişinüñ şol zamān kim luţf idüp
Yār-ı cāmı şoyınup girse çü ‘üryān kıoynına
- 3 Göñlümi nūr başş idüp kıapdı çü her bir dil-firīb
Döndi bu bī-çāre dil yüz pāre kıurbān kıoynına
- 4 Hüb-rūlar vuşlatı bir haţ durur gelmez dile
Zevkıni şerh idemez kim gire hūbān kıoynına
- 5 Ey Le’ālī burc[1] ol māh-ı münīrūñ yücedür
Göge kim irer ki gire māh-ı tābān kıoynına

208

mef’ülü mefā’ılü mefā’ılü fe’ülün

- 1 Bir sencileyin gül ola ger güller içinde
Feryād ile cānlar vire bülbüller içinde
- 2 Zülfeynūñ arasında ruħını gören eydür
Güller yaraşur açıla sünbüller içinde
- 3 Yiller gibi yolında yilim ol şeh-i hüsnūñ
Bendem diyü bir kez aña ger yiller içinde
- 4 Her kim ki düşer zülf hevāsında kıalır bu
Ben baht kıara gibi kıara çöller içinde
- 5 Hergiz dilemez kim ola āzād Le’ālī
Yıllarla kıapuñda kıala tā kıullar içinde

209

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün

- 1 Terk-i 'ār idüp olan bī-ser ü sāmānlar ile
Hem-niṣīn olmağa 'ār eyleye sultānlar ile
- 2 Dil hevādār oluban ger ire vaşluña şehā
Tahtını yil götüre bil ki Süleymānlar ile
- 3 Sen gül-i piste-dehenle kelimāt itmek imiş
Düşde söyleşdüm idi gönçe-i ḥandānlar ile
- 4 Tīr-i āhum felegüñ deldi ser-[ā]-pā tenini
Mıhr ü meh idemedi def'ini ḳalkānlar ile
- 5 Derd-i dilberle Le'ālī hele var hoş gicedür
Vaqt ola dilber ire derdüñe dermānlar ile

210

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün

- 1 Çeşmi ḳanlar döküben ḥancer-i müjgānlar ile
Küyımı Ka'be-şifat pür ide 'üryanlar ile
- 2 Bu sene dilbere olmaz daḫı bir nesne bahā
Ey dil aylık bil anı ḳalsa bedel cānlar ile
- 3 Gül yüzüñ şevki ile gülşen-i küyuñda şehā
Bülbüli lāl idelüm nāle vü efgānlar ile

209. 94a

3a.piste dehenle (ENMN): dehenle (metin)

3b.Düşde (ENMN): Düşdi (metin)

210. 94b

2a. bahā: bahār (metin)

- 4 Ol ŧeh-i hŧsne dilā ŧanma ki hem-dem olasın
Görmedi kimse gedā baŧ ŧoŧa sultānlar ile
- 5 Hāne-i dilde dağı kalmadı bir tīre mağal
Çŧnki dilber pŧr idŧpdŧr anı peykānlar ile
- 6 Rind olan ‘ahd ile peymāneyi terk eyleyemez
Heman aldar yŧrŧr ol zāhidi peymānlar ile
- 7 Cānı yŧz biñse Le’ālī varın eylerdi revān
Vaŧl-ı yār olsayidi ‘āŧıka ger cānlar ile

211

fe‘ilātŧn fe‘ilātŧn fe‘ilātŧn fe‘ilŧn

- 1 Bŧseler kılsa bedel dilber eger cānlar ile
Yeñi cānlar bula dilber yine dermānlar ile
- 2 Ğamzeler tŧriyile sīnemi toldurdu nigār
‘Ömri çoğ ola bizi toyladı iħsānlar ile
- 3 Hağt-ı mŧŧkīn gelicek gird-i ‘izārında didŧm
ŧanki çevrildi gŧlŧñ çevresi reyħānlar ile
- 4 Boyına meyl idŧben mŧyına dolaŧdı gŧñŧl
Kaldı āŧŧfte olup zŧlf-i perīŧānlar ile
- 5 Pertev-i mihr-i ruħuñ maħv ide nŧr u ferini
Ger ŧehā cem‘ olasın ŧem‘-i ŧebistānlar ile

- 6 Ey Le'ālī zer ü sīme dime kim meyl ide yār
Pür durur [dürc-i] dehānı dūr ü mercānlar ile

212

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Meh (...) saña görünmez nūr yoqdur var ise
Yā meger āyīne-i hüsni tonuqdur var ise
- 2 Bir nazar gördüm yüzün düşdüm hemān-dem pāyına
Hergiz almadı elüm üftāde çoqdur var ise
- 3 Kaşı yayından baña çün tūr-i gānz[e] 'ahd ide
'Ahdine yoqdur vefāsı yā şınıqdur var ise
- 4 Dil dehānuñ fikrile mülk-i 'adem yolında[dur]
Yā bugün gider yaħud gice konuqdur var ise
- 5 Gün yüzün koyup Le'ālī göz ki meh-rū gözleye
Göz göz açılmış delikdür nūrı yoqdur var ise

213

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Görüp bir gül-ruħuñ zülfin giriftār olmasun kimse
Ki bülbül gibi nālišler idüp zār olmasun kimse
- 2 Şu meh-rūlar ki serviveş hevāya çekdiler qaddi
Yücedür qaddi el irmez hevādār olmasun kimse

212. 95a

1a. (...): Burada kelime atlanmıştır.

2b. almadı: olmadı (metin)

213. 95a

- 3 Lebinden buseye kıymet nigāruñ [sīm] ü zer olmaz
Ki cāndan ğayr ile anı ħarīdār olmasun kimse
- 4 Dil ü cān virüben hergiz yarayımadum ol yāre
Vefāsuz yāri dünyāda sevüp yār olmasun kimse
- 5 Varup gülzār-ı hüsniinde vefā verdin direm dirken
Cefā ħārına düş olup düşüp ħ'ār olmasun kimse
- 6 Cefā vü cevri dildāruñ olupdur mihrbān baña
Güzellerden cihān içre vefādār olmasun kimse
- 7 Le'ālī vaşlına yārūñ virüp cān bulmadum çāre
Vişāle çāre bulmağ içre nā-çār olmasun kimse

214

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Yine derd diyüben 'ışka günehkār olmasun kimse
Ki ğayr-ı 'ışka şuğl itmekde bī-kār olmasun kimse
- 2 Leb-i şīrīn ile dilber acı dil virüp azarlar
Ki la'l-i cān-fezā ile dil-āzār olmasun kimse
- 3 Leb-i mey-gün ile yüzün gören mest oluban düşdi
Temāşā ideyin tenhā kıomış yār olmasun kimse
- 4 Dögüp it gibi kıovarlar kesilmez yār yanından
Raķīb-i seg gibi bī-şerm ü bī-ār olmasun kimse

214. 95b

1a. derd: در (metin)

5 İrüp rüy-ı sefidine Le'ālī yüz sürerken āh
K̄ara zülfinde bend olup siyehkār olmasun kimse

215

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Geh yüzine öykünür çün dilberüñ geh kaçına
Andan eksüklük gelür her ay māhuñ başına
- 2 K̄adr ile fark-ı felek fevkine irürdi başum
Ki müyesser olsa baş k̄omağ işigi taşına
- 3 Cān yüzün görüp revān oldı k̄omayup tende dil
K'üymedi bunca zamān hem-dem olan yoldaşına
- 4 Gözüme gün yüzlüler encümce görünmez benüm
İrdi ol bedr-i münevver çünki on dörd yaşına
- 5 Şanasın şahñ-ı çemende lāle-i gül-çehredür
Çün libās-ı āl giymiş içine vü taşına
- 6 Dāne-i h̄āliyle zülfi dām olup dil şayd ider
Fitne vü āşüb içün uymış gözi de kaçına
- 7 Seg rakībüñ k̄atline perhīz ider mi ehl-i 'ışk
Ey Le'ālī kişi bu yoldan kıyar k̄ardaşına

216

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 Eger cān almağ için ura yāre
Revān vir ey gönül tek yāre yāre
- 2 Şanasın āb-ı Hızır ile virür cān
Çü dilber yara ura yara yara
- 3 Revānını teninden yār yarup
Revān bendin şu kim yārimi yara
- 4 Nişān it zaḥm-ı tıḡuñ tırüñe çün
Nişān olur bedende olsa yara
- 5 Le'ālī yara ura yāre cān vir
Vesīledür çü vaşl-ı yār yāre

217

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

- 1 Çün irdi ḥüsn ile ḥaddi kemāle
Yüzün gören virür cānı cemāle
- 2 Cemāliyle kemāle irdi ol māh
Ki ḥüsni günü irmesün zevāle
- 3 Virür hicrān ile 'āşıkları cān
İrürmez birisin hergiz vişāle

- 4 Aña cān virene işi cefādur
Ne müşkil ‘āşıka ger böyle ala
- 5 Cemāliyle cihānda mişl[i] yokdur
‘Aceb mi olsa maqrūr ol cemāle
- 6 Saña çün Ha gūzellük virdi cānā
Esirge ‘āşıkı girme vebāle
- 7 ‘Aceb taşvīr idendūr Ha Le’ālī
Muşavvir alımaş naş-ı mişāle

218

mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 Her (...) gūzelle işi şıyām ola
Görse şarāb-ı la‘lūñi tesbīḥ cām ola
- 2 Örtür yüzini zūlfi ile ol perī-şıfat
Yatan(?) ğarīb-i ḥaste-dilūñ şubḥ u şām ola
- 3 Hūsnūñ gūnine beñzeyemez māh-ı āsmān
Evc-i felekde biñ yıl aña ger maām ola
- 4 İrmez vişāli ‘ıydına hergiz şıyām ile
‘İşki yolında her kişi kim nā-tamām ola
- 5 Mışr-ı cemāli zeyn idüp ey Yūsuf-ı cemāl
Göster Le’ālī bendeye tā kim ğulām ola

218. 96b

1a. (...): Metinde siliktir.

219

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Seyr-i deryā hoş durur çün manzaruñ hübān ola
Her birinüñ rüy-ı hübı gün gibi tábān ola
- 2 Māh [u] encümle felekde seyr ider şan bir cevān
Geşt[-ber-] geşt eylemekde beyle maḥbübān ola
- 3 Āsmāndan mihr ü meh inmiş durur baḥr içre şan
Her ne dem deryā içinde bunlara seyrān ola
- 4 Nūra ğark ola ser-ā-ser rüy-ı deryā vü cihān
Keşf idüp gün yüzlerin bunlar çü nūr-efşān ola
- 5 Tır-i müjgānla çekilmişdür kemān ebrūları
'Āşıkān tır-i ḥadengine diler kurbān ola
- 6 Geşt-i deryā ey Le'ālī hoş durur hübān ile
Daḥı hoşdur çünkim anda cām-ı mey gerdān ola
- 7 Sāz u söz olsa bile 'işret daḥı yegrek durur
Bunı kim şerḥ eyleye ger būseler iḥsān ola

220

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çeşmi çü tiz eylemişdür ḥancer-i müjgānını
Her kişi tende emānet şaḳlar oldu cānını

- 2 Bir dağı tığın revān itmez diyüben sīneme
Sīnem içre cān yirine şaqlarum peykānını
- 3 Dilerüm dilde ĥadengin bend idem durmaz geçer
Şanki bir zindānīdür deldi kaçar zindānını
- 4 Gül yüzüñ gülşende görmüş bir nazār cānā hezār
Gül yüzün koyup saña ‘arz eyler o destānını
- 5 Sen de tīz ol ey gönül ol dilbere cān virmege
Çün amān virmez çeküpdür ĥancer-i bürrānını
- 6 Tīr-i müjgānın çeküp çün kaçd-ı cān ide gözi
Vir revān cānı dilā kıan eyleme peykānını
- 7 El uzatmış kākül-i miskīnine irse elüm
Uşadurdum ucdan uca şānenüñ dendānını
- 8 Bir ĥazel yazdum lebi vaşfında ol gül-çehrenüñ
Ĥün-ı dilden itdi cism-i cedvel eşşānını
- 9 Gülşen-i ĥaddüñe girmiş ĥil‘at-ı zülfüñ giyüp
Ĥindī-yi ĥālüñ pür itmiş verd ile dāmānını
- 10 Dürr-i dendānuñ Le‘ālī çünki nazm itdi şehā
Lü‘lü’-i manzūm ile zeyn eyledi divanını

2a. tığın: tığın tīzin (metin)

9b. Ĥindī-yi : Ĥindīyi (metin)

221

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Lebün şevkiyle al itdüm gözümden kan ile yaşı
Gören şanur ki la'l olmuş ser-i küyunda her taş
- 2 Çü Beytu'llāhuñ olmadı mu'ayyen bir yiri kıble
Nigāruñ yüzi üzre yā ne hoş mihrāb olur kaşı
- 3 O māha yir yüzinde yüz biñ ola mihr ile 'āşık
[Ki] söz yok mihr-i hüsn ile egerçi gökdedür baş
- 4 Dehāniyla bili ey dil seni vehm ü hayāl itdi
'Ademdür menzilüñ turma vücūduñ rahtını daşı
- 5 Gözümde yaşlar aqduğı pey-ā-pey pāyına budur
Uzasın hüsn bāğında o servüñ qadd ile baş
- 6 Dehānı sırrını ey dil şağın bir zerre fāş itme
Kişinüñ her kişi olmaz çü her işinde sırdaşı
- 7 Meger kim dürc-i la'l içre durur derc itmiş ol dilber
Söze geldükçe dür şaçar Le'ālī la'l-i dür-pāşı

222

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Bu cemāl ile gören toğrısı ol mähveşi
Egri bakar yüzine qanda görürse güneşi

- 2 Her vişālũñ soñı çün fūrkat imiş anı bilüp
Hĩn-i vuşlatdayiken şem'ũñ aķar gözi yaşı
- 3 Geldi baş koşdı hatı zũlfine ğavgālar için
'Āleme fitne düzerken koşulup göz ü kaşı
- 4 Muşhaf-ı haddiyile hāl ü hatı Ka'bede şan
Sũre-i Nũr oķur gördi Bilāl-i Hābeşi
- 5 Şanma kim sākın ola tende Le'ālĩ daħı cān
Yandı çün 'ıřķ odıla meskeninũñ içi taşı

223

mefā'ĩlũn mefā'ĩlũn mefā'ĩlũn mefā'ĩlũn

- 1 Virür bir bũsede dilber dil-i mecrũhā biñ cānı
Ki cān virmekde ol evvel Mesĩhādur aña şānĩ
- 2 Dilerseñ ol kemān-ebür seni terk itme[ye] ey dil
(...)
- 3 Dür-i dendānuñ ey dilber nice kıymetlü gevhördür
Ki perde eylemiş aña Hũdā la'l ile mercānı
- 4 Esĩr ü bende kılmışdur cihān hũsevlerin hũsni
Olupdur Mışr-ı hũsnũñ o çü Yũsuf gibi sultānı
- 5 Le'ālĩ āb-ı Hızır olan leb-i cān başşıdır bildük
Ki andan ğayrı görmedüm cihānda āb-ı hayvānı

5b. içi: içi vü (metin)

223. 97.b

2b. Bu mısra unutulmuştur.

224

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şehr-i hüsne şāh olup sultān-ı hūbān ol yūri
Bendeñ olsun her güzel sen onlara hūn ol yūri
- 2 Rūşen itdi nūr ile nūr-ı cemālūñ dilleri
Āsmān-ı cāna ey cān māh-ı tābān ol yūri
- 3 Gün yüzūñ üstinde alnuñ oldı çün māh-ı tamām
Nūra ğarķ olup şehā mihr-i dirahşān ol yūri
- 4 Dür dişūñ dürc-i lebüñden derc idüpdür çün Hudā
Aç dehānuñ dürcini her dem dür-efşān ol yūri
- 5 Zülfine tolaşma didüm çün tolaşduñ ey gönül
Bu uzun sevdāda peyveste perişān ol yūri
- 6 Ey Le'ālī şevķ-i la'li seni ser-hoş eyledi
Dem-be-dem mey-gün lebinden mest ü hayrān ol yūri
- 7 Bir ayağ üstine kaldı serv bālāñı görüp
Luţf-ı kıadd ile çemende sen hırāmān ol yūri

225

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cānları alduñ revān var tenlere cān ol yūri
Cānlar olup saña leşker şāh-ı cānān ol yūri

224. 97b

7b. Luţf-ı : Luţf u (metin)

225. 98a

- 2 Yücedür çün menzilüñ nā-pāk eli irmez saña
Gün gibi devrān içinde pāk-dāmān ol yüri
- 3 Luṭf-ı kaddüñ görüben el kaldurup cānā çenār
Dir du'ālar eyleyüp serv-i hırāmān ol yüri
- 4 Ben şeb-i hicrān içinde kalmışam bī-nūr u fer
Rūy-ı pür-nūr ile sen mihr-i dirahşān ol yüri
- 5 Dilberüñ gün yüzi nūrıyla çü rüşen olmaduñ
Ey gözüm fūrkat şebinde durma giryān ol yüri
- 6 Ey Le'ālī vaşf-ı hüsni dilberi hatm idicek
La'l-i dendānın ögüp dilden dūr-efşān ol yüri

226

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Çün güzellük sendedür hüsni ile sultān ol yüri
Hüküm idüp mülk-i cemāle şāh-ı hūbān ol yüri
- 2 Görmedüm bir serv-i dil-keş ki saña hem-tā ola
Bu kad-i bālā ile tenhā hırāmān ol yüri
- 3 Dem-be-dem Ya'kūbveş ben hecr ile giryān olup
Sen şehā Yūsuf gibi sultān-ı hūbān ol yüri
- 4 Ben şeb-i hecr içre encüm gibi gözden yaş döküp
Rūy-ı pür-nūr ile sen mihr-i dirahşān ol yüri

6a. hüsni-i: hüsni (metin)

226. 98b

2b. kad-i: kad ü (metin)

- 5 Hırka-pūşān ile zūhd idüp çü başa çıkmaduñ
Ehl-i 'ışk ile Le'ālī cur'a-nūşān ol yūri

227*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Zülfiyile bende kılmış bir efendim var idi
Sünbülinden kaçmadın boynumda bendüm var idi
- 2 Sāyesinde hoş geçürdüm bāğ-ı hüsni seyr idüp
Bir yüzi gül gönçe-leb serv-i bülendüm var idi
- 3 Leblerin medh eyledüm evvelde şoñra hüsni
Hoş leziz oldı sözüm şan dilde kandum var idi
- 4 Bendeyi öldürmege and içüben şoñra didi
Kanuña el kırmadum gerçi ki andum var idi
- 5 Çāh-ı miñnetde beni habs itdi ol Yūsuf-cemāl
Dimedi bir gün benüm bir derdmendüm var idi
- 6 Bend-i zülfinden dilā müşkil belalar çek yūri
Tutmaduñ biñde birisin bunca pendüm var idi
- 7 Sulayıcak rāh-ı yāri naqş iderdi surh ile
Hıdmetinde şu gibi bir tiz ü tündüm var idi

*227. 98b : Bu gazelle 101a'daki ilk gazel küçük değişikliklerle birbirinden ayrıldığından sadece bu şekli edisyon kritiğiyle buraya alınmıştır.

1b. Sünbülinden: Dergehinden (Diğer gazel)

5a. miñnetde: fūrkatde; hābş: bend (Dg)

6a. bend-i zülfinde: zülf bendinde (Dg)

- 8 Geh libāsın al iderdi gāh mā'ī gāh surḥ
Eşk ile olmuş müsem mā bir levendüm var idi
- 9 Zülf bendinden Le'ālī dil kaçıcak didi yār
Cānı hoş kırtardı gerçi çok kemendüm var idi

228

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Her kim yoluñda kıymaz ise cānı Muştafā
Kāfir durur ki gel(me)di imāna Muştafā
- 2 İtme rakīb-i kāfire hergiz şefā'ati
Şefkat iderseñ eyle Müselmāna Muştafā
- 3 'İyd-ı vişāle irgürüben eyle gel kabül
Ka'be kapuñda 'āşıkı kırbāna Muştafā
- 4 Mī'rāc-ı 'ışkuña erbāb-ı cān virenlere
Lāyık degül mi luḫ ile ihsāna Muştafā
- 5 Pertev şalarsa 'āleme gün gibi vech[i] var
Oldı cihānda ḫüsn ile yek-dāne Muştafā
- 6 'Āşık şarāb-ı la'lüñe büryān ider dili
Meyl eyleseñ n'ola dil-i büryāna Muştafā
- 7 Umma Le'ālī baña teraḫḫum ider diyü
Virmez selāmı ḫüsn ile sultāna Muştafā

228. 99a

4a. Bu mısradā vezin bozuktur.

229

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ğamzeñ hadengi teşne durur kana Muştafâ
Görmez kimesne kan içüben kana Muştafâ
- 2 Şunlar ki cem' cihân idüben muntazır durur
Bir büseñi virür şanur biñ cāna Muştafâ
- 3 Kaddüñ hırāma gelse eger kim nazar kıla
Şahn-ı çemende serv-i hırāmāna Muştafâ
- 4 Her dem cemālün ayı durur nūr u fer viren
Evc-i felekde mihr-i [dı]raşşāna Muştafâ
- 5 Şöyle dutışdı cān u dile 'ışkuñ āteşi
Korqum budur ki arz u semā yana Muştafâ
- 6 Bir Hindi-beççedür beñi gül yüzide kim
Belki komışdur anı gülistāna Muştafâ
- 7 Efgān u zār ile aña virme derd-i ser
Dutmaz Le'ālī gūşımı efgāna Muştafâ

230

fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün

- 1 Neşh idüp cümle cemāli buldı çün şöhret Nebī
Muşhaf-ı hüsnüyle itdi dilleri da'vet Nebī

229. 99a

2b. Bu mısradaki vezin ve anlam bozuktur.

7a. Bu mısradaki vezin bozuktur.

230. 99b

- 2 Hürlerle dem-be-dem cennetde hem-dem olmadan
Yeg durur bir dem senüñle olduğum halvet Nebî
- 3 Şol şefâ'atle Muhammed ümmete olur şefî'
Eyle gel vaşluñla bu ben bendeñe şefkat Nebî
- 4 Haste-i 'ışkı sağaldur şanmağıl ğayrı devā
La'l-i cān-bağşuñ aña ger virmeye şerbet Nebî
- 5 Başuma şol gün kıpar müşkil kıyāmetler benüm
Kim kıyāmet kıddüñ ire gitmege kıymet Nebî
- 6 Bu Le'ālî bende 'ışkın şerm idüp dimez saña
Kim velāyetle bilüp itseñ n'ola rahmet Nebî
- 7 La'l-i mey-günüñ gibi cāna virür zevk ü şafā
Anuñ için eylerüm cām-ı meye hürmet Nebî

231

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Bu cihāndur her kişinüñ gerçi var eksüklüğü
Cümleden artuğ durur 'āşıkā yār eksüklüğü
- 2 Bî-ķarār olduğum artuğ oldı mihrüñ ile bu
'Āşıkā çün pīşedür şabr u ķarār eksüklüğü
- 3 Manzarısın çeşmimüñ gitme nazardan ey nigār
Nāzıra müşkil durur naķş-ı nigār eksüklüğü

- 4 Gelmedi şādī ki tā dil inkisārın def' ide
Līkin eksük olmadı şubḥ inkisār eksüklüğü
- 5 Dilberā öldür beni tā eksük ola zārлуқ
Mūcib-i rāḥat durur çün āh u zār eksüklüğü
- 6 İ'tibāruñla olur nazm-ı Le'ālī mu'teber
Eksük olmadı çü senden i'tibār eksüklüğü

232

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Dimezem yārda yok cevr ü cefādan ğayrı
Baña her cevr degül mihr ü vefādan ğayrı
- 2 Yok delīl-i deheni hīç şadādan ğayrı
Ğayba vāķıf olımaz kimse Ğudādan ğayrı
- 3 Ne tarīķ ile sürem ben de anuñ pāyına ser
İşiginden geçemez kimse şabādan ğayrı
- 4 Didüm ey dil ḥam-ı zülfinde ne keşf oldu saña
Didi fetḥ olmadı bir kılca belādan ğayrı
- 5 Şūfi-i şāfi kabağın anuñ altına çeker
Kimse vāķıf olımaz aña kabādan ğayrı
- 6 Gerçi her kişi cihānda bir işi pīşe ider
Şāf-diller idemez 'ayş u şafādan ğayrı

232. 100a

3b.geçemez: kimse geçmez(metin)

4a. zülfinde: zülfünde (metin)

7 Vaqt-i vuşlatda Le'ālī ne ola pīş-keşüñ
Dil ü cāndur nem ola daħı du'ādan ğayrı

233

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

1 Şāh itdüginde şehr-i cemāle şehā seni
Kılmış ğüzīde cümle ğüzelden Hüdā seni

2 Dār-ı cihānda hūr-ı cinān ārzü kılan
Bir ğün meger ki görmedi ey meh-likā seni

3 Virmiş egerçi her ğüzele hişşe-i cemāl
Cümle cemāli cem'idüp itmiş Hüdā seni

4 Gerçi cihānda her ğüzelüñ resmidür cefā
Başdan ayağa eyledi Hāķ pür-cefā seni

5 Hüsñ ü cemāle gerçi ki yok intihā şehā
Kılmış kemāl-i hüsñüñ ile müntehā seni

6 Ağladuğuma gelmez idüñ ey şanem benüm
Çok sevdüğünden eylese hicrān cüdā seni

7 Cevrüñ Le'ālī bendeñe az itmege şehā
Görsem cefāsı çok ğüzele mübtelā seni

234

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bu vech ile ki kıldı güzel Hâk şehâ seni
Yâ Rab ne yüzden itmiş ola bî-vefâ seni
- 2 Korkum budur ki dahı beter hüd-bîn olasin
Göstermek ile âyine nâgeh saña seni
- 3 Hergiz cihânda hüsn ile görmeyicek nazîr
Nice nezâre idersin sen baña seni
- 4 Mülk-i cemâle hüsn ile hâkim olanlara
Sultân-ı a'zam eylemiş ey şeh Hüdâ seni
- 5 Bir zerresince mihrüñ olaydı Le'âliye
Bu vech ile ki sevmişem ey pür-cefâ seni

235

fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün

- 1 Nergisinden bir nazâr açılmadı nâz uyhusı
Merdüm-i bîmâruñ olur gerçi kim az uyhusı
- 2 Yüzini görmege varsam bir nazâr açmaz gözün
Gerçek uyhu mı ola yâ Rabbi yâ nâz uyhusı
- 3 H'âba varsam yâr için görnür rakîb-i rû-siyeh
Kara düşler gösterür bu baht-ı nâ-sâz uyhusı

234. 100b

3b. Bu mısırada vezin bozuktur.

235. 100b

- 4 Derd-i h̄ali gül durur vechinde vü tuymaz gözi
Tañ degül ḡafil kılar çün merdümi yāz uyhusı
- 5 Çeşmi uyhuda şanup būs-ı lebe kaşd eyleme
Merdüm-i bīmār Le'ālī çün olur az uyhusı

236

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Çekse gül yüzlüler piyāleleri
Zeyn ider güller ile lāleleri
- 2 Gül budağında verd-i ter şanuram
Dest-i sākīde pür piyāleleri
- 3 İrmedi āh gūşına mehümüñ
Çarha irgürdüm irce nāleleri
- 4 Halka-i zülf ile yüzün şanuram
Göricek gird-i mehde hāleleri
- 5 Yüce şānı gūşına o mehüñ
İrgürimez Le'ālī nāleleri

237

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Gül yüzünden götür külāleleri
Sākīyā dur yürüd piyaleleri

5a. şanup: şanam (metin)

236. 101a

5a. Bu mısradaki vezin bozuktur.

237. 101b

- 2 H'āne-i 'ışka çü da'vet itdi beni
Hün-ı dilden idüp nevāleleri
- 3 İçeridüm kıanını bulsaydum
La'lüne irişen piyāleleri
- 4 Nice cāndur alınmaya göricek
Ol ruĥı āl gözi alaları
- 5 Nice kez didi kıaluram bu giçe
Gitdi ol kıaldı bende kıāleleri
- 6 Dür-i dendān ile lebin şanuram
Berg-i gülde Le'ālī jāleleri

238

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

- 1 Beñzedelden yüzine lāleleri
Süsen ider baña itāleleri
- 2 Öper idüm lebüne irmeyüben
La'lüne irişen piyāleleri
- 3 Şehr-i mihre çü 'āmil itdi dili
Derd ü ğamdan idüp ĥavāleleri
- 4 Yār zülfi mi kııldı kıaddümi dāl
Yā raķīb-i següñ itāleleri

5 Mā' il olmaz Le'ālī sünbüle dil
Gül yüzinde görüp küläleleri

239

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Dil mi ıaldı tār-ı zülfüñle giriftār olmadı
Cān mı ıaldı ıākülün bendine berdār olmadı

2 Āh kim 'ışkı hevāsına düşüp ol dilberün
Ol ıadar āh eyledüm bir dem hevādār olmadı

3 Tāli'üm yār olmaduğıdur sebep kim luşf ile
Mıhr idüp ol meh baña bir gün vefādār olmadı

4 Luşf ile yapmış iken cevr ile yıkdı gönlümi
Raħm idüp gör bir nazarla yine mi' mār olmadı

5 Yıllar ile ıoğmadı bir gün tulu' itdi o māh
şükrüm oldur ol zamān arada ađyār olmadı

6 Sevdüm ise bir gün ol meh-rū yüzüme baımadı
Kim maħabbet ehli mihriyle güneħkār olmadı

7 Ka'be-i kūym ıavāf itdi Le'ālī düřde lık
Ruħların görmeyüben rü'yā-yı envār olmadı

240

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ehl-i dünyā gibi şankim kār u bār egler beni
'Aşık-ı şūrīdeem şevk-i nigār egler beni
- 2 Bend-i zülfinde dile eglenceden kıldum su'āl
Didi hoş-büy ile hatt-ı müşk-bār egler beni
- 3 Levh-i haddümde hatum okurken eglendün didi
Didüm ey cān kırā'at-ı hatt gubār egler beni
- 4 Büy-ı zülfiyle çü dilber boyını göstermedi
Şimdi sünbül-büy ile kadd-i çenār egler beni
- 5 Küy-ı yāre baş açup varmağa yokdur tākātüm
Ey Le'ālī şanma kim vaz'-ı vaķār egler beni

241

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şanma göz irdüm vişāle vaşl-ı yār egler beni
Raħm ide dilber diyüben intizār egler beni
- 2 'Ahd-i nā-ma' dūd idüpdür vaşl için dilber baña
Şimdiki demde hisāb-ı bī-şumār egler beni
- 3 Şüretin taşvīr idüpdür 'ışk ile naķķāş-ı dil
Levh-i dilde şüret-i naķş-ı nigār egler beni

240. 102a

3b. Bu mısırada vezin bozuktur.

241. 102a

- 4 Yār yüzün görmesem eglenmezin lîkin raķīb
Karşu gelür it gibi bî-ihtiyār egler beni
- 5 Şehr-i yāre irmişem vaşla Le'ālî çāre yok
Gıtmezem hergiz ümîd-i vaşl[-ı yār] egler beni

242

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şanmañuz irdüm vişāle vaşl-ı yār egler beni
Fürkatinde dilberüñ feryād ü zār egler beni
- 2 Gerçi bir kılca görünmez orta yirde hāşılum
Kim miyān-ı dilbere қаşd-ı kenār egler beni
- 3 Turdum aylarla yolında gün yüzün gördüm diyü
Muntazur қaldum bu yolda reh-güzār egler beni
- 4 Gülşen içre bülbüli gördüm figān u zār ile
Baña hem-demdür diyü zār u nizār egler beni
- 5 Medh ider vā' iz Le'ālî gerçi cennet gülşenin
Bunda ol gönçe-dehān u gül-izār egler beni

243

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Leb-i cān-bağşuñ itmezse dil-i mecrūha dermānı
Hemān dermānı ölmekdür saña işmarlayup cānı

- 2 Leb-i şeftālūsın alan dile cān baḡş ider beñzer
 Yemiş seyrine cān virür nigāruñ ḡüsñ bostānı
- 3 Kāla şahrā-yı Çīn içre kimesne añmayup nāfe
 Periṣān eyleseñ cānā bu zülf-i ‘anber-efṣānı
- 4 Leb-i cān-baḡş-ı dildārı göreydi gün yüzinde ger
 Taleb zulmetde itmezdi Sikender āb-ı ḡayvānı
- 5 Dilā meydān-ı ‘ıṣkına başını top idüp ger kim
 Nice başlar kıla ḡaltān nigāruñ zülf-i çevḡānı
- 6 Yed-i ḡudretle bir āyet yazıldı la ‘lüñe reyḡān
 Meger Ya ‘ḡüb yazmışdur o yüzden ḡaṡṡ-ı Ḳur’ānı
- 7 Le’ālī ehl-i ḡüsñ olan añā hep bende olmuşdur
 Ki rüşen oldı gün gibi odur ḡüsñ ili sultānı

244

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Şu demden zār olup ben ol meh-i tābāndan ayrıldum
 Ki tende ḡalmadı dirlik şanasın cāndan ayrıldum
- 2 Benüm ḡurşīd-i nūr-efṣān rüşen eylemez göñlüm
 Ki rüzum şeb olupdur çün ruḡ-ı cānāndan ayrıldum

4a. yüzinde: gözinde (metin)

B. MUSAMMATLAR

1. MURABBA‘-I MÜTEKERRİR

1

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Mey-i şāf ile yine jeng-i dili pāk idelüm
Çekelüm cām-ı meyi cānı ferahnāk idelüm
Nām u nāmūsı koyup ‘işreti bī-bāk idelüm
Mest-i lā-ya‘kıl olalum yaqalar çāk idelüm

II

Bir nice gül-ruḥ ile seyr-i gülistān idelüm
‘Ayš u ‘işret yirini ravza vü bustān idelüm
‘Ayš ile nūş-ı meyi ‘āleme destān idelüm
Mest-i lā-ya‘kıl olalum yaqalar çāk idelüm

III

[Vaḳ]t-i gül geldi gelün gülşene mül nūş idelüm
[Gü] ü mül şevki ile gönlümüzü hoş idelüm
[Bir] güneş yüzlü ile kaynayalum cūş idelüm
Mest-i lā-ya‘kıl olalum yaqalar çāk idelüm

1. 64a

II/2. ravza vü: ravza-i (metin)

III/3. cūş : hoş (metin)

IV

Ney ü çeng ile yine 'işrete bünyād idelüm
Dil-i vīrānumuzı cām ile ābād idelüm
Ger müdām olmazise yār lebin yād idelüm
Mest-i lā-ya 'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

V

Nice bir zühd idüben cür' a-i meyden kaçalum
Bāb-ı meyḥāneyi baḡlu bulırısak açalum
Sāḳiyā tolu tolu şun beri cāmı içelüm
Mest-i lā-ya 'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

VI

Ġam[1] def' itmek için cām ile hem-dem olalum
Cām-ı mey şevki ile şād oluban Cem olalum
Şāhid ü mey bulalum zevk ile 'işret kılalum
Mest-i lā-ya 'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

VII

Mey ü maḥbūba yine zühdi koyup қоşılalum
Der-i meyḥāneyi devrān idüben tolaşalum
Nüş-ı meyden geçüben geh duralum geh düşelüm
Mest-i lā-ya 'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

VIII

Nüş-ı mey çünkü gönül bir güzel ile hoş imiş
Güzel olmasa kişinüñ teni cāndan boş imiş
Bize mey kısmet olup vuşlat[1] yārüñ düş imiş
Mest-i lā-ya 'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

IV/3. ise: زسه (metin)

V/2: açalum: içelüm (metin)

IX

Ey Le'ālī beri gel pīr-i muğāndan kaçalum
Yüzümüz Hakkā tūp cām-ı maḥabbet iḫelüm
Varumuz cām-ı İlāhī yolına hep şaçalum
Mest-i lā-ya'kıl olalum yaḫalar çāk idelüm

2

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Ey cihān-ı ḫüsn içinde ḫüb u merḡūbum benüm
Ḥüb-rūlar meclisinde cümle-i ḫūbum benüm
Saña kul olmaḫ yiter 'ālemde maṣṣūbum benüm
Āh şāhum dilberüm gül yüzlü maḥbūbum benüm

II

Terk idüp dilden beni cāndan şehā yād itmedüñ
Gönlümüñ vīrānesin bir laḫza ābād itmedüñ
Yüzüme bir kez gülüp ben kuluñı şād itmedüñ
Āh şāhum dilberüm gül yüzlü maḥbūbum benüm

III

Āsmān baḡrın deler bir dem ciḡerden itsem āh
Pertev-i āhumla yanar āsmānda mihr ü māh
Ben kuluña merḫamet itmedüñ ey göy gözlü şāh
Āh şāhum dilberüm gül yüzlü maḥbūbum benüm

2. 64b

I/1: cihān-ı: cihānı (metin)

IV

Ben seni idinmişem çün cān eyā şāh-ı cihān
Zikrūñi hem itmişem şām u seher vird-i zebān
Şafha-i cān u dile yazdum eyā gönçe-dehān
Āh şāhum dilberüm gül yüzlü maḥbūbum benüm

V

Bu Le'ālī bende oldı bend-i zülfünde esīr
Olmaduñ bendüñdeki bendenden ey dilber ḥabīr
Oldı derdüñle senüñ ey nev-cevān bende kaşīr
Āh şāhum dilberüm gül yüzlü maḥbūbum benüm

3

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Ey gönül itme nazar bu şehre sen ikrāh ile
Pür durur her gūşesi bunuñ çün ehlu'llāh ile
Şeh duḥūl itdi buña hem merdüm-i dil-ḥ'āh ile
Cennet oldı Edrine şehri vişāl-i yār ile

V/3. bende kaşīr: ol bend her (?)(metin)

II

Bir nice gün gerçi kim gil oldu ol bārān ile
Böyle kalmadı gil ü seyli anuñ her ān ile
Açılıp şeh devletinde gülsitān bostān ile
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

III

Gülşeni oldu müzeyyen açılıp hep gülleri
Sad hezārān şevk ile destān okur bülbülleri
Bunu söyler dem-be-dem kulaqlarında elleri
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

IV

Dā'imā söyler bunu taşdıķ idüp ehl-i maķāl
Kim bahārına bunuñ firdevs-i a'ladur mişāl
Vird ider bunu bu şehre her kim o bula vişāl
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

V

Her ki o seyr ide vardı gördi mergizārını
Hem işitdi cān u dilden anda murğ-ı zārını
'Ayş idüpdür devr-i şehdür harc iderüm varını
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

II/1. bārān: yār (metin)

II/2. ān ile: anuñla (metin)

III/3. elleri: dilleri (metin)

IV/2. firdevs-i: firdevsī (metin)

VI

Cūylar her yañadan aqup revān olmış buña
Gülşenī-i Hāy diyü mādan revān olmış buña
Hem şehinşeh dahı cān içinde cān olmış buña
Cennet oldı Edrine şehri vişāl-i yār ile

VII

Her nihāl-i serv olupdur bir nigār-ı sebz-pūş
Āb-ı Hızr idersün (...) çü nūş
Ne temāşā eyleyüp ola şehinşeh gönli hoş
Cennet oldı Edrine şehri vişāl-i yār ile

VIII

Lāleler la‘līn kadeh oldı gülistānda ele
Şāğar-ı zerrīn ile nergis kadeh şunar güle
Dir ki ‘ayş itmek gerek hem-dem kılup cāmı bile
Cennet oldı Edrine şehri vişāl-i yār ile

IX

Çün şüküfeyle bezenmişdür bu dem şāh-ı dirahıt
Şan cevānlardur ki Hākk açmış durur anlara baht
Şimdi sultāna olupdur devlet ile pāy-i taht
Cennet oldı Edrine şehri vişāl-i yār ile

VII/1. pūş: p'nin noktası unutulmuş.

IX/1. bezenmişdür: bezetmişdür (metin) ;şāh-i' şāh u (metin)

X

Hüblar kim hüsn ile Yûsuf dururlar her biri
Hüsn ile hergiz irişmez anlara hür u perî
Şan bihişt içinde yürür bunda hübân leşkери
Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

XI

Mescid ü cāmi‘ kim oldu mecma‘-ı ehl-i şalât
Cem‘-i kevn cem‘ olur anda her kapudan zâhirât
Şâhuñ erkânı gelür saflar derilür kat kat
Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

XII

Kim ider mescidlerüñ vasf-ı cemîlini tamâm
Kim şalât ile olupdur rûz [u] şeb dârü’s-selâm
Şubh u şâm anda okunur‘avn-i şâh ile kelâm
Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

XIII

Hem menârına varupdur nâm-ı Aḥmed rif‘ati
Göklere irse yiridür rif‘at ile kâmeti
Artuğ oldu şeh gelelden hem mü‘ezzin şevketi
Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

XIV

Rûz-ı ‘ıyd ol deñlü geldi hem muşallâya kişi
Kim muşallâdan çıkup tutmuşdı hep tağ u taş
Devlet-i şehde müzeyyen olmuş idi her kişi
Cennet oldu Edrine şehri vişâl-i yâr ile

XV

Dağı devletdür bu şehre Āşaf-ı luṭf u kerem
Luṭf u iḥsānıyla olmışdur cihānda muḥterem
Şāh ile geldi bu şehri eyledi bāğ-ı İrem
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

XVI

Ey Le'ālī var ola pāy-ı a'zam-ı şāh ile
Kim niḫāmı 'āleme bunlar virür Allāh ile
Merdümān hoş-dil olup dirler çü sāl ü māh ile
Cennet oldu Edrine şehri vişāl-i yār ile

2. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

İ'tidāl ile bahār ey dil cihānuñ cānıdur
Mürdeler zinde kıllur gūyā Mesīḥ-i şānıdır
Gülşeni zeyn eyledi Mānī anuñ ḫayrānıdur
'Ayn-ı Çın oldu cihān gülşen Nigāristānıdur
Sāḫiyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānıdur

II

‘Ayš u nüş eyyām[1] geldi elde cām olmağ gerek
[Mes]tler destindeki cām içre fām olmağ gerek
Ehl-i zevk olanlaruñ ‘ayş[1] devām olmağ gerek
Rüz [u] şeb işi anuñ nüş-ı müdām olmağ gerek
Sāķiyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānıdır

III

Bülbül-i cāna nigārā rüy-ı hūbuñ gül yiter
Ġonçe-i ħandān yirine gel yüzüme gül yiter
La‘l-i mey-gūnuñ ħayālī ey yüzi gül mül yiter
Gül yüzi üstinde zülfüñ bendeye sünbül yiter
Sāķiyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānıdır

IV

Çün dehānuñ Ġonçe vü yüzüñ gül-i ħamrā gibi
Bülbül-i cān görelī yürür şehā şeydā gibi
Dağ u deşt oldı yiri Mecnūn-ı pür-sevdā gibi
Def‘-i sevdā itmege yoğdur mül ü şahbā gibi
Sāķiyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānıdır

V

Cām ile cem‘-i şurāĥī ħüzni def‘ eyler tamām
Şād olup mey nüş iden alur cihāndan intiķām
Ġerd-i ħamdan şāf olup cāhı olur dārü’s-selām
İde[r]üz mey-ħāneyi ħürmet idüp beytü’l-ħarām
Sāķiyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānıdır

II/2. [mes]tler: Metinde kelimenin bu kısmı anlaşılammıştır.

VI

Cümle ezhāra bahār güli çü sultān eylemiş
Gülsitānda şāh-ı gül gūyā ki dīvān eylemiş
‘Ayş u nūş ehli için zeyn-i gülistān eylemiş
Bülbüli zevk ehline gülşende hoş-h̄ān eylemiş
Sākīyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānidur

VII

‘Işk ile mey nūş idüp mül gibi cūş itdüm yine
Def idüp dilden gamı gönlüm[i] hoş itdüm yine
Dilberün yüzün görüp cūş u hurūş itdüm yine
Şevk-i dilberle meyi tekrār nūş itdüm yine
Sākīyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānidur

VIII

Ey Le’ālī gül çü nūr-ı Ahmed-i Muhtārdur
Reng ü būy ile cihānda lā-cerem muhtārdur
Ehl-i ‘ayş olan bu dem bī-h̄āb olup bīdārdur
‘Ayşı şol eyler ki bir gül yüzlü aña yārdur
Sākīyā mey şun bahār eyyāmı gül devrānidur

C. MÜFRED

mef’ülü fā’ilātün mef’ülü fā’ilātün

Teşne be-h̄ün-ı men leb nergis-i pur-humār hem

Kuşte belā-yı hattet turra-i muşk-bār hem

VI/1. bahār güli: gül bahārı (metin)

VI/2. Gülsitānda: Gülsitānında (metin)

*Türkçesi: Dudak ve nergise benzeyen sarhoş göz kanıma
susamış, ayva tüyünün belası da misk saçan saçların gibi beni
öldürmüş.*

KAYNAKÇA

- Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmânlı Müellifleri*. C. 1.Yavuz, Fikri, İ. Özen (hzl.)
İstanbul: Meral Yayınları, 1972.
- CANIM, Rıdvan. *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n- Nuzamâ*, Ankara:
AKM Yayınları, 2000.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara: Aydın
Kitabevi, 2002.
- DİLÇİN, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.
- DİLÇİN, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları, 1995.
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki. *Divan Şiiri*, Ankara: I, Say Yayınları, 1994.
- HORATA, Osman."Necatî Bey'den Bâkî'ye Döne Döne." *Bilig*, Ankara: Güz
1998: 44-60.
- İPEKTEN, Haluk. *Şair Tezkireleri*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2002.
- İSEN, Mustafa. *Gelibolulu Mustafa Ali Kühü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Ankara:
Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1994
- İSEN, M., M. MACİT, O. HORATA, F. KILIÇ ve İ. AKSOYAK. *Eski Türk
Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2002.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, I İstanbul:1947 .
- İZ, F. ve G. KUT. "XV. Yüzyıl Türk Edebiyatına Toplu Bakış." *Büyük Türk
Klasikleri*, II, İstanbul: Ötüken Söğüt Yay. 1985: 105-108
- KANAR, Mehmet. *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Birim Yayınları,
1998.
- KOMİSYON. *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1979.
- KÖKSAL, Fatih. "Edirneli Nazmî Mecma'ün Nezâ'ir" (Yayımlanmamış
Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2001.
- KÖPRÜLÜ, Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1981
- KÖPRÜLÜ, Fuad. "Türkler (Türk Edebiyatı)." *İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul:
Milli Eğitim Basımevi, 12/2, 1988:5 38-551.

KUTLUK, İbrahim. *Kıvalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, II, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.

Latîfî, *Tezkire-i Latîfî*, İstanbul: İkdâm Matba'ası, 1314: 289-290

Le'âlî, Dîvân-ı Le'âlî, Süleymaniye Ktp., Hacı Mafmud Ef., Yz. no:3298 Yk: 41-103

LEVEND, Agah Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, I, 1998.

MAZIOĞLU, Hasibe. "Türk Edebiyatı, Eski." *Türk Ansiklopedisi*, XXXII, Ankara: MEB Yay. 1983: 99-110.

MENGİ, Mine. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayıncılık, 2000.

OCAK, Tulga. "Labial Hı'nın Çeviriyazıda Yazımı Sorunu." *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (Nevin Önberk Armağanı)*, Ankara, 1996: 21-28.

ONAN, Ahmet Talat. *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.

PALA, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: LM Yayınları, 2003.

PALA, İskender. *Divan Edebiyatı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 1996.

Pervâne Beg Mecmuası, Topkapı, Bağdad Ktp., Yz. no:406(2629), Yk: 8a, 247a, 280a, 503a ,511a,

SARAÇ, M. Ali Yekta. "Divan Tahlilleri Üzerine" İlmî Araştırmalar, İstanbul, 8, 1999, 209-219.

Sehî. *Heşt Behişt*, İstanbul, 1320: 73-74

Şemseddin Sami. *Kamus-ı Türki*, İstanbul: İkdâm Matbaası, 1317.

TEKİN, Gönül. "Fatih Devri Edebiyatı." *İstanbul Armağanı*, I, İstanbul: 1995: 161- 221

TEKİN, A. Gönül. "Türk Edebiyatında 13.-15. Yüzyıllar." *Osmanlı Uygarlığı*, 2, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yay., 2003: 506-521.

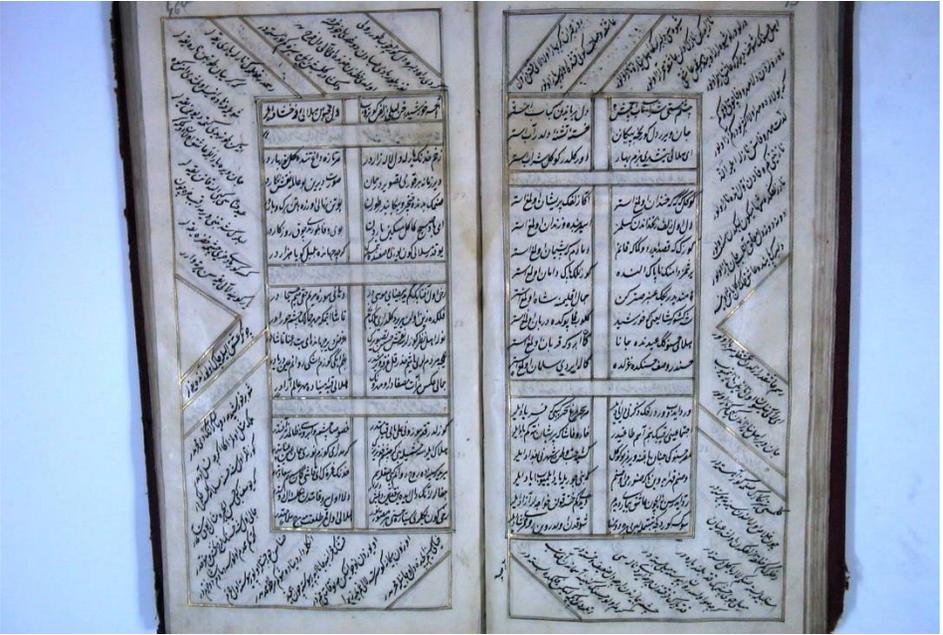
TİMURTAŞ, Faruk K. "Türkiye Edebiyatı." *Türk Dünyası El Kitabı*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1976:421-430.

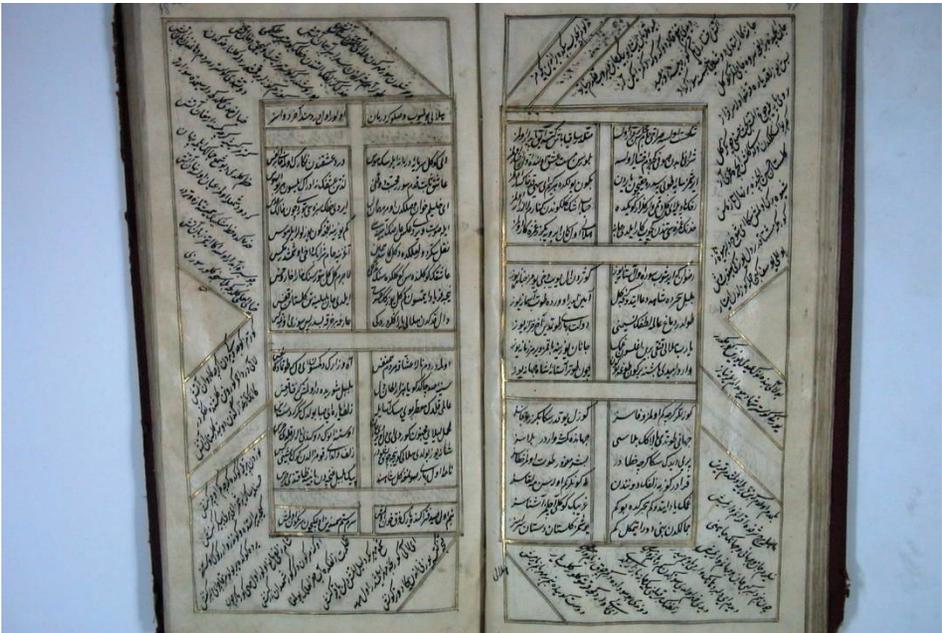
ÜNVER, İsmail. “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler.” *Türkoloji Dergisi*, Ankara: XI , 1. sayı,1993: 51-80.

YENİTERZİ, Emine. “Metin Şerhiyle İlgili Görüşler.” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, 1999: 59-68.

EKLER

Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Efendi Bölümü
3298’de Kayıtlı Olan
Yazma Nüshanın Fotokopisi

Windows u Etkinles
Windows u etkinligimeti
ayarlarina gidin.

Windows'u Etkilestir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarma gidin.

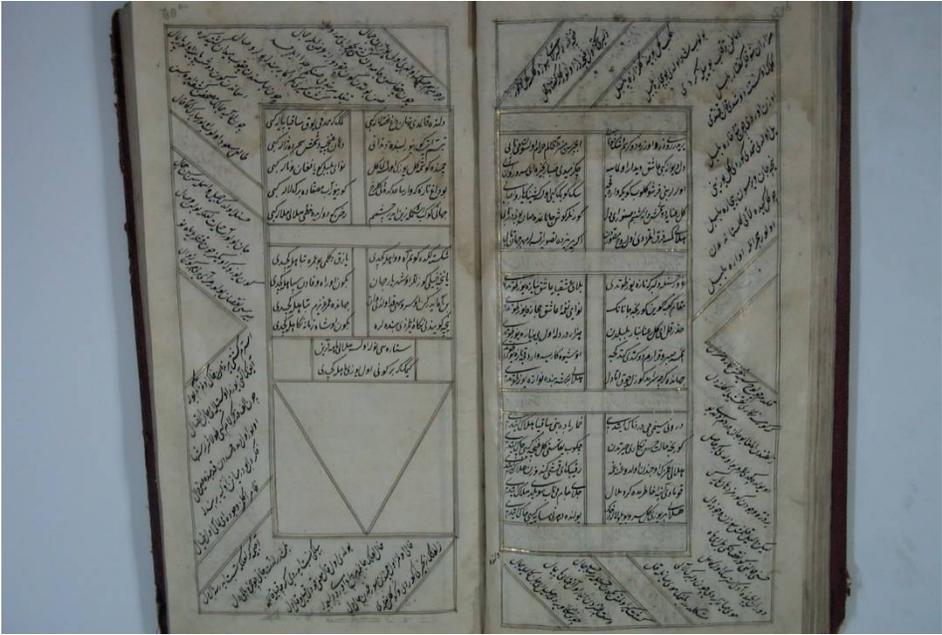
Windows'u Etkilestir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarma gidin.

Windows'u Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlamaya gidin.

Windows u Etkinleş Windows u etkinleştirme ayarlarına gidin.

Windows'u Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirme için
yollarına gidin.

Windows'u Etkinles
Windows'u etkinlestirmek
avarianna gidin.

Windows'u Etkinlesti
Windows'u etkinlestirmek
avarianna gidin.

Windows u Etkinlikler
Windows U Etkinlikler
ayarlarına gidin

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarınıza gidin.

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarınıza gidin.

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarına gidin.

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için
ayarlarına gidin.

YER VE ESER ADLARI DİZİNİ

- Acem, 11, 12, 14, 15, 54, 55
 Âdem, 211
 ‘Aden, 52, 148
 Ahmed, 249
 Aḥmed, 30, 208, 246
 Ahmed Paşa, 13, 14
 ‘Alī, 27, 205
 Anadolu, vi, 11, 13, 31, 52, 54
 Âzer, 205
 Azerbaycan, 30
 Bedeḥşân, 52, 147, 148, 149, 153
 Beytu’llâh, 223
 Bilâl-i Habeşî, 27, 46
 Bilâl-i Ḥabeşî, 27, 224
 Bū ‘Alī, 77
 Cem, 30, 39, 148, 151, 181, 211, 241, 246
 Cemâl, 89, 108, 124, 125
 Cemşîd, 30
 Ceyhûn, 133, 152
 Çin, 41, 51
 Çin, 31, 42, 51, 52, 81, 91, 92, 138, 147, 161, 164, 167, 239, 247
 Çin Türkistanı, 51
 Ebū Bekr, 93
 Edrine, 11, 94, 243, 244, 245, 246, 247
 Fâtih, 11, 30, 55
 Ferhâd, 32
 Ferhâd, 32, 38, 61, 73, 102, 138, 144
 Gelibolulu Âlî, 55
 Gelibolulu Mustafâ Âlî, 11, 12, 13
 Ḥalîl, 31, 109, 110, 204
 Ḥasan, 144, 145
 Ḥavvâ, 211
 Ḥayder, 27, 205
 Ḥitâ, 51, 91, 92, 147, 164, 167, 174, 175
 Ḥızr, 19, 26, 80, 101, 107, 128, 145, 153, 155, 167, 219, 224, 245
 Ḥicâz, 69
 Hind, 45
 Ḥusrev, 32, 38, 61, 144
 Hutten, 51
 Ḥuten, 52, 147
 Hüsrev, 32
 İbrâhim, 31
 İran, 30, 31, 32, 54
 ‘İsâ, 26, 113
 ‘İsî, 26, 119, 145, 206
 İskender, 31, 201
 Kâbe, 27, 28, 43, 49
 Ka‘be, 28, 49, 102, 132, 142, 147, 166, 195, 204, 205, 214, 224, 228, 236
 Kâ‘be, 81, 89
 Kanber, 27, 205
 Ken‘ân, 187, 188
 Kerrübiyân, 150
 Kınalı-zâde Tezkiresi, 11
 Künhü’l-Ahbâr, 11, 12
 Künhü’l-Ahbâr, 13
 Latîfî, 11, 12, 13, 14, 55
 Latîfî Tezkiresi, 13, 14, 55
 Le‘âlî, v, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 23, 28, 30, 31, 33, 36, 39, 42, 51, 52, 54, 55, 56
 Le‘âlî Dîvânı, v, 23, 30, 33, 39, 42, 51, 55
 Le‘âlî-i Mûte‘accim, 11
 Le‘âlî, 11, 38
 Leylâ, 16, 32
 Leylî vü Mecnûn, 16, 32, 137
 Mâçîn, 51, 92
 Makedonyalı İskender, 31
 Mânî, 31, 51
 Mânî, 31, 32, 101, 247
 Mecnûn, 16, 32
 Mecnûn, 32, 134, 138, 171, 198, 211, 248

Meħemmed, 30, 208
Mehmed, 11, 12, 30
Mesîh, 31, 206, 247
Mesîhâ, 70, 154, 224
Mesîhî, 13
Mısır, 35, 52
Mısr, 25, 40, 52, 108, 158, 163, 220,
224
Muħammed, 230
Muştafâ, 11, 94, 228, 229
Müte'accim Le'âlî, v
Necâtî, 13, 14, 15, 21
Nemrûd, 31, 110
Nigâristân, 31
Osmanlı Müellifleri, 11
Pervâne Beg, v, 11, 54
Pervâne Beg Mecmuası, 11
Rûm, 51
Rûm, 12, 45, 51, 52, 81, 91, 187, 206
Rumeli, 13, 54
Rüstem, 67
Saruhanlı Le'âlî, 11, 54
Sehî, 11, 12, 13
Sikender, 93, 239
Süleymân, 25
Süleymân, 25, 148, 150, 164, 192,
214
Şâm, 52
Şâm, 206
Şeyh Îlâhî Tekkesi, 55
Şeyhî, 14, 31
Şeyhî, 14, 31, 175
Şîrîn, 32
Şîrîn, 32, 38, 61, 144, 177
Tokat, 12
Tokatlı Le'âlî, 11, 54
Türk, v, 13, 31, 51, 85
Yakûb, 25
Ya'kûb, 78, 226, 239
Yûsuf, 25, 26, 39, 40, 52
Yûsuf, 25, 26, 40, 74, 78, 90, 163,
176, 187, 199, 203, 220, 224, 226,
227, 246
Zâtî, 15, 16
Zühre, 42, 147, 150, 177